

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

מערכת הביטחון הסוציאלי בישראל ובמדינות ה־OECD 2017

ז'ק בנדלק

סקרים תקופתיים 296

ניסן התשע"ח, אפריל 2018

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

מערכת הביטחון הסוציאלי בישראל ובמדינות ה־OECD 2017

ז'ק בנדלק

סקרים תקופתיים 296

ירושלים, ניסן התשע"ח, אפריל 2018

www.btl.gov.il

פתח דבר

מינהל המחקר והתכנון מגיש לציבור פרסום מעודכן המציג נתונים המשווים בין מערכת הביטחון הסוציאלי בישראל לשאר המדינות החברות בארגון לפיתוח ושיתוף פעולה כלכלי – OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development). הצטרפותה של ישראל ל-OECD ב-2010 מאפשרת להציג בעבורה נתונים שהותאמו להגדרות הארגון. הפרסום הראשון בנושא היה באוקטובר 2010 לנתוני 2009, וכעת, לאחר שמונה שנים, אנו מפרסמים מהדורה מורחבת ומעודכנת ל-2017.

השוואה בינלאומית היא מעניינת ומאתגרת. היא חושפת את מידת הנדיבות של המדינות השונות לתושביהן בתחומי ביטחון סוציאלי ומאפשרת להתרשם מההבדלים ביניהן במידת הכיסוי הביטוחי בתחומים אלה וממגמות הביטחון הסוציאלי בעולם.

פרסום זה משווה בין מערכות הביטחון הסוציאלי של ישראל ומדינות ה-OECD ככל שהנתונים הרלוונטיים להשוואה קיימים. ההשוואה מציגה גם את התקבולים וגם את הקצבאות, כגון אבטלה, אמהות, ילדים, מזונות, נכות, נפגעי עבודה, הבטחת הכנסה, זיקנה וסיעוד. בכל נושא מוצגים עיקרי החוק כמו גם נתונים על עיקרי הפעילות של מערכות הביטחון הסוציאלי במדינות הנסקרות.

כאמור, דוח זה הורחב באופן משמעותי בהשוואה לקודמו: נוספו בו השוואות על שלוש גמלאות – דמי מזונות, הבטחת הכנסה, וסיעוד, וכן השוואות של המבנה הארגוני של מערכות הביטחון הסוציאלי במדינות השונות, ושל דמי ביטוח (כולל בריאות). גם הפרקים האחרים עברו שדרוג והרחבה.

תקוותי שהמידע המוצג כאן יסייע בקבלת החלטות של מדיניות ביטחון סוציאלי ובניתוח של סוגיות חברתיות-כלכליות.

אני מודה לד"ר ז'ק בנדלק, מנהל אגף ניהול מידע ואוכלוסין, על הכנת הפרסום. תודה גם למיה עורב-הטל על העריכה הלשונית, לנירה עמיר על ההדפסה, ולחיה רבין על ההבאה לדפוס.

פרופ' דניאל גוטליב

סמנכ"ל מחקר ותכנון

תקציר

פרסום זה מציג את מערכת הביטחון הסוציאלי בישראל בהשוואה למדינות החברות בארגון לפיתוח ושיתוף פעולה כלכלי – OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development). שילובה של ישראל בארגון מאפשר להציג בעבורה נתונים שרובם הותאמו להגדרות של ה-OECD. ההשוואה מלמדת על הפערים בהיקף הכיסוי הביטוחי בין המדינות השונות ומאפשרת לגבש הצעות לשיפור מערכת הביטחון הסוציאלי בישראל.

בפרסום מידע עדכני על מערכות הביטחון הסוציאלי בישראל ובמדינות ה-OECD משני היבטים: החוק (מי מבוטח, תנאי הזכאות, מקורות המימון, שיעורי דמי הביטוח ורמת הקצבאות) והנתונים הסטטיסטיים (מקבלי הקצבאות, גובה הקצבה וסך התשלומים).

הפרק הראשון מציג נתונים כלליים על כלכלת ישראל לעומת מדינות ה-OECD. כלכלת ישראל נחשבת לאחת המשגשגות במדינות הארגון, עם תוצר מקומי גולמי לנפש שמהווה כ-90% מהתמ"ג הממוצע של מדינות ה-OECD. אוכלוסיית ישראל צעירה יחסית למדינות הארגון, כך שהוצאותיה לבריאות ולזיקנה נמוכות למדי. זאת ועוד: שיעור המועסקים בגיל העבודה בישראל דומה לשיעור הממוצע של מדינות ה-OECD, אך שיעור העובדים הזרים בה (בהם עובדי הרשות הפלסטינית) נמוך בהשוואה בינלאומית. בתחומי ההוצאות לרווחה, מקומה של ישראל נמוך יחסית לרוב המדינות המפותחות.

פרק 2 מציג את המבנה הארגוני של מערכות הביטחון הסוציאלי. במדינות ה-OECD יש שלושה מודלים עיקריים של הביטחון הסוציאלי: המודל הקורפורטיסטי, המודל החברתי (הסוציאלי-דמוקרטי) והמודל הליברלי (האנגלוסקסי). מודלים אלו באים לידי ביטוח גם במבנה הארגוני של המוסדות לביטחון סוציאלי.

בפרקים 3-12 מוצגים נתונים על תשלומי הגמלאות (אמהות, ילדים, מזונות, נפגעי עבודה, אבטלה, נכות, הבטחת הכנסה, זיקנה, סיעוד ובריאות), ומהם עולה כי רמת הנדיבות של הביטחון הסוציאלי בישראל נמוכה מאוד. כך לדוגמה, הקצבה לילד הראשון בישראל נמוכה במיוחד, ובאבטלה תנאי הזכאות מחמירים: תקופת העבודה המזכה בדמי אבטלה ארוכה יחסית בעוד התקופה המרבית לתשלום קצרה יותר. גם קצבת הזיקנה בישראל נמוכה לעומת הפנסיה הציבורית של רוב מדינות ה-OECD.

בפרק 13 מוצגים נתונים על מקורות המימון של הביטחון הסוציאלי. שיעור דמי הביטוח הנגבים כאחוז מהתמ"ג בישראל נמוך מרוב מדינות ה-OECD, וחלקו של העובד בתשלום גבוה מחלקו של המעסיק – מגמה הפוכה מזו הקיימת במדינות הארגון. גם דמי הביטוח שהמעסיקים משלמים בעבור עובדיהם נמוכים מאלה שבמדינות ה-OECD.

תוכן עניינים

1	1. מבוא
4	2. ישראל ומדינות ה-OECD – עיקרי הממצאים
6	3. רקע חברתי-כלכלי
6	עיקרי הממצאים לישראל
7	הגדרות
	לוחות
9	לוח 1: אוכלוסייה לפי קבוצת גיל, מדינות ה-OECD וישראל, 2016
	לוח 2: תוצר מקומי גולמי (תמ"ג) ותמ"ג לנפש במונחי שווי כוח הקנייה (PPP),
10	מדינות ה-OECD וישראל, 2015-2016
	לוח 3: השכר הממוצע במשק (\$) במונחי שווי כוח הקנייה (PPP), מדינות ה-OECD וישראל,
11	2016-2015
	לוח 4: שכר המינימום כאחוז מהשכר הממוצע במשק, מדינות ה-OECD וישראל,
12	2015-2014
13	לוח 5: פערי השכר במדינות ה-OECD ובישראל, 2015
	לוח 6: שיעור המועסקים בכוח העבודה (בני 15-64) לפי מין,
14	מדינות ה-OECD וישראל, 2014
15	לוח 7: שיעור הבלתי מועסקים בכוח העבודה, מדינות ה-OECD וישראל, 2016
16	לוח 8: שיעור העובדים הזרים מדינות ה-OECD וישראל, 2015
	לוח 9: ההוצאה הציבורית לרווחה כאחוז מהתמ"ג, לפי סוג ההוצאה,
17	מדינות ה-OECD וישראל, 2016
	לוח 10: ההוצאה הציבורית לרווחה לנפש (\$) במונחי שווי כוח הקנייה (PPP),
18	מדינות ה-OECD וישראל, 2010 ו-2015
19	4. מבנה ארגוני
19	עיקרי הממצאים
	לוחות
21	לוח 1: מבנה מערכת הביטחון הסוציאלי - גרמניה, 2017
22	לוח 2: מבנה מערכת הביטחון הסוציאלי - צרפת, 2017
23	לוח 3: מבנה מערכת הביטחון הסוציאלי - נורבגיה, 2017
24	לוח 4: מבנה מערכת הביטחון הסוציאלי - הולנד, 2017
25	לוח 5: מבנה מערכת הביטחון הסוציאלי - אנגליה, 2017
26	לוח 6: מבנה מערכת הביטחון הסוציאלי - אירלנד, 2017
27	לוח 7: מבנה מערכת הביטחון הסוציאלי - ישראל, 2017
28	לוח 8: הוצאות מינהל כאחוז מתשלומי הגמלאות, מדינות ה-OECD וישראל, 2014-2015
29	5. ביטוח אמהות
29	עיקרי הממצאים

29	הגדרות
	לוחות
30	לוח 1 : תקופת אכשרה לזכאות לדמי לידה, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
31	לוח 2 : משך חופשת הלידה וחופשת ההורות לאם, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
32	לוח 3 : משך חופשת הלידה וחופשת ההורות לאב, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
33	לוח 4 : גובה התשלום לדמי לידה ולחופשת הורות, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
34	לוח 5 : מענק לידה במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
36	6. ביטוח ילדים
36	עיקרי הממצאים
36	הגדרות
	לוחות
37	לוח 1 : מבוטחים ומקורות המימון, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
38	לוח 2 : גובה קצבת הילדים במדינות ה-OECD ובישראל, ינואר 2017
39	לוח 3 : גיל הזכאות המרבי לקצבת הילדים, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
40	לוח 4 : מדדים כלכליים על גובה קצבת הילדים, מדינות ה-OECD וישראל, 2015
41	7. דמי מזונות
41	עיקרי הממצאים
41	הגדרות
	לוחות
42	לוח 1 : תנאי הזכאות במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
43	לוח 2 : גובה התשלום במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
44	8. ביטוח נפגעי עבודה
44	עיקרי הממצאים
44	הגדרות
	לוחות
45	לוח 1 : מי מבוטח ומקורות המימון, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
46	לוח 2 : הסיכונים המכוסים במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
47	לוח 3 : אי-כושר זמני, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
48	לוח 4 : אי-כושר לצמיתות, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
49	לוח 5 : מקבלי דמי פגיעה, מדינות ה-OECD וישראל, 2013
50	9. ביטוח אבטלה
50	עיקרי הממצאים
50	הגדרות

לוחות

- 51 לוח 1 : תקופת האכשרה במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
- 52 לוח 2 : התקופה המרבית לתשלום דמי אבטלה, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
- 53 לוח 3 : תקופת ההמתנה במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
- 54 לוח 4 : גובה דמי האבטלה במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
- 55 לוח 5 : מקבלי דמי אבטלה במדינות ה-OECD, 2014
- 56 לוח 6 : ביטוח אבטלה לעצמאים, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

57. ביטוח נכות

- 57 עיקרי הממצאים
- 58 הגדרות

לוחות

- 59 לוח 1 : מי מבוטח ומקורות המימון, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
- לוח 2 : שיעור הנכות המזכה בקצבה ותקופת ההמתנה לתשלום, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
- 60 לוח 3 : גובה קצבת הנכות במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
- 61 לוח 4 : הגוף המוסמך לקבוע את אחוזי הנכות הרפואית ואת דרגת האי-כושר, מדינות ה-OECD וישראל, 2015
- 62 לוח 5 : תנאי הזכאות לקצבה לנכים שעובדים, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
- 63 לוח 6 : שיעורי השתתפות הנכים בעבודה, מדינות ה-OECD וישראל, 2015
- 64 לוח 7 : חובת העסקת נכים במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
- 65 לוח 8 : הטבות לנכים במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
- 66 לוח 9 : קצבה לשירותים מיוחדים - תנאי זכאות וגובה הקצבה, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
- 67 לוח 10 : ילד נכה - תנאי הזכאות וגובה הקצבה, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
- 68 לוח 11 : מקבלי קצבת נכות כאחוז מהאוכלוסייה בגיל העבודה, מדינות ה-OECD וישראל, 2007 ו-2014
- 69 לוח 11 : מקבלי קצבת נכות כאחוז מהאוכלוסייה בגיל העבודה, מדינות ה-OECD וישראל, 2007 ו-2014

70. הבטחת הכנסה

- 70 עיקרי הממצאים
- 70 הגדרות

לוחות

- 71 לוח 1 : תנאי זכאות (תושבות וגיל), מדינות ה-OECD וישראל, 2017
- 72 לוח 2 : ההכנסות והנכסים המובאים בחשבון, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
- לוח 3 : תנאי הזכאות למחוסרי עבודה (התייצבות בשירות התעסוקה או השתתפות בפעילות של השירות), מדינות ה-OECD וישראל, 2017
- 73 לוח 3 : תנאי הזכאות למחוסרי עבודה (התייצבות בשירות התעסוקה או השתתפות בפעילות של השירות), מדינות ה-OECD וישראל, 2017

74	לוח 4 : סכום הגמלה במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
75	לוח 5 : החזר תשלומים ששולמו שלא כדין, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
76	לוח 6 : משפחות המקבלות גמלה, מדינות ה-OECD וישראל, 2007 ו-2014
77	12. ביטוח זיקנה
77	עיקרי הממצאים
79	הגדרות לוחות
81	לוח 1 : מי מבוטח, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
82	לוח 2 : תקופת אכשרה לזכאות לרובד ראשון, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
83	לוח 3 : גיל הפרישה מדינות ה-OECD וישראל, 2017
84	לוח 4 : מודלים של קצבת זיקנה במדינות ה-OECD ובישראל, 2016
85	לוח 5 : שיעור דמי ביטוח לעובד שכיר, מדינות ה-OECD וישראל, 2016
86	לוח 6 : גובה הקצבה במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
87	לוח 7 : יחס החלפה נטו הצפוי לגברים לפי רמת ההכנסה בתקופת העבודה, מדינות ה-OECD וישראל, 2016
88	לוח 8 : מספר המקבלים קצבת זיקנה ושאינם, מדינות ה-OECD וישראל, 2007 ו-2014
89	13. ביטוח סיעוד
89	עיקרי הממצאים
89	הגדרות לוחות
90	לוח 1 : מסגרת החוק ומקור המימון, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
91	לוח 2 : תנאי הזכאות (תושבות וגיל) במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
92	לוח 3 : תנאי הזכאות (מבחן הכנסות) במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
93	לוח 4 : הערכת התלות במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
94	לוח 5 : סוגי הגמלה במדינות ה-OECD ובישראל, 2017
95	לוח 6 : מספר הזכאים לגמלה ושיעור הכיסוי, מדינות ה-OECD וישראל, 2016
96	לוח 7 : ההוצאה הציבורית כאחוז מהתמ"ג, מדינות ה-OECD וישראל, 2007 ו-2014
97	14. ביטוח בריאות ממלכתי
97	עיקרי הממצאים
97	הגדרות לוחות
98	לוח 1 : מי מבוטח, מדינות ה-OECD וישראל, 2017
99	לוח 2 : מספר המבוטחים, מדינות ה-OECD וישראל, 2016

100.....	לוח 3 : שיעור דמי הביטוח, מדינות ה-OECD וישראל (אחוזים), 2016
101.....	לוח 4 : מקורות המימון, מדינות ה-OECD וישראל (אחוזים), 2016
102	15. מקורות המימון
102.....	עיקרי הממצאים
103.....	הגדרות
	לוחות
	לוח 1 : שיעור דמי הביטוח לשכירים (סך הכל, חלקו של העובד וחלקו של המעסיק),
104.....	מדינות ה-OECD וישראל, 2016
105.....	לוח 2 : שיעור דמי הביטוח לעצמאים, מדינות ה-OECD וישראל, 2016
	לוח 3 : מקורות המימון של מערכת הביטחון הסוציאלי, מדינות ה-OECD וישראל (אחוזים),
106.....	2016
107.....	לוח 4 : דמי הביטוח כאחוז מהתמ"ג, מדינות ה-OECD וישראל, 2015-2014
108.....	לוח 5 : דמי הביטוח כאחוז מסך המיסים, מדינות ה-OECD וישראל, 2015-2014

1. מבוא

בארגון לפיתוח ושיתוף פעולה כלכלי – OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) חברות 35 מדינות מכל רחבי העולם, רובן מפותחות ואחדות מתפתחות, כמו מקסיקו, צ'ילה ותורכיה. הצטרפותה של ישראל לארגון בשנת 2010 מאפשרת להציג בעבורה נתונים שהותאמו ברובם להגדרות ה-OECD, ולהשוות את המדיניות החברתית שלה עם המדינות המפותחות. ההשוואה מלמדת על הפערים בהיקף הכיסוי הביטוחי בין המדינות השונות ומאפשרת לגבש הצעות לשיפור הביטחון הסוציאלי בישראל.

הפרסום מציג מידע עדכני על מערכות הביטחון הסוציאלי בישראל ובמדינות ה-OECD משני היבטים: החוק (מי מבטח, תנאי הזכאות, מקורות המימון, שיעורי דמי הביטוח ורמת הקצבאות), והנתונים הסטטיסטיים (מספר מקבלי הקצבאות, גובה הקצבאות וסך התשלומים).

תחומי ההשוואה

הפרסום נפתח בנתוני רקע, המאפשרים להשוות את רמת הפיתוח הכלכלי והחברתי של ישראל למדינות מפותחות אחרות בהיבטים האלה: אוכלוסייה, תוצר מקומי גולמי, שכר ממוצע, מועסקים בגיל העבודה, בלתי מועסקים, שכר מינימום, עובדים זרים וההוצאה הציבורית לרווחה לפי סוג ההוצאה. הפרק השני מציג את המבנה הארגוני של מערכות הביטחון הסוציאלי בכמה ממדינות ה-OECD.

כדי לאפשר לקורא חיפוש נוח ומהיר, המידע בפרקים 3-12 מוצג לפי הנושא: אמהות, ילדים, מזונות, נפגעי עבודה, אבטלה, נכות, הבטחת הכנסה, סיעוד, זיקנה, בריאות ודמי ביטוח. לכל פרק הקדמה משלו ובה הממצאים העיקריים והגדרות למושגים הייחודיים של אותו נושא. לראשונה אנו מביאים השוואה גם בנושא ביטוח בריאות – תחום שבישראל אינו חלק ממערכת הביטחון הסוציאלי (המנוהלת בידי המוסד לביטוח לאומי¹).

מגבלות ההשוואה הבינלאומית

מערכות הביטחון הסוציאלי במדינות ה-OECD שונות זו מזו, ולכן קשה לעתים להשוות ביניהן. להלן כמה סיבות לקושי זה:

- **הבדלים בין מקורות המידע:** מקורות המידע להשוואות הם פרסומים ואתרי האינטרנט של שלושה ארגונים בינלאומיים עיקריים: ה-OECD, מערכת ה-MISSOC של האיחוד האירופי והאיגוד הבינלאומי לביטחון סוציאלי ISSA. מקורות אלו נבדלים זה מזה באופן הצגת המידע וברמת הפירוט, כך שיכולות להיות אי-התאמות בנושאים אחדים.

¹ חוק ביטוח בריאות ממלכתי (התשנ"ד-1994) מטיל על המוסד לביטוח לאומי תפקידים רבים, אך האחריות לביצוע חלה על משרד הבריאות.

- **הבדלים בהגדרות:** מושגים זהים מוגדרים לעתים באופן שונה במדינות שונות. למרות מאמצי ה-OECD לאחידות במושגים, עדיין לא כולם זהים בהגדרתם.

- **הבדלים בעדכניות המידע:** הרפורמות של השנים האחרונות במערכות הביטחון הסוציאלי לא תמיד מוצגות בפרסומים, משום שאלו אינם מתעדכנים באופן שוטף. לכן עשינו שימוש רב יותר במערכת ה-MISSOC שמעודכנת לינואר 2017 בנוגע לתיאור עיקרי החוקים במדינות השונות.

למרות הבעיות הללו, עדיין יש במידע המוצג כאן תרומה חשובה להבנת המבנה של מערכות הביטחון הסוציאלי של מדינות ה-OECD לעומת מבנה המערכת בישראל.

הגדרות

הנתונים בפרסום זה מבוססים על הגדרות אחידות המשמשות את ה-OECD. הנתונים על ישראל נלקחו ממאגרי מידע ופרסומים של ה-OECD לאחר שהותאמו להגדרות ולתבנית ההצגה של ה-OECD, וממאגרי המידע של המוסד לביטוח לאומי ושל הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לאחר שנבדקה התאמתם למונחי ה-OECD.

אחידות המונחים וההגדרות מקלה על ההשוואה הבינלאומית, אך בשל הבדלים בין מערכות הביטחון הסוציאלי בין המדינות ההשוואה לעיתים בעייתית. זאת ועוד, המידע מעודכן לתקופות שונות בשל מקורות הנתונים השונים: עיקרי החוקים מעודכנים ל-2017 והמידע הסטטיסטי לשנים שונות, לפי רמת העדכון של נתוני ה-OECD (בדרך כלל ל-2015 ול-2016).

הלוחות בנויים בצורה אחידה: בראשם מוצג מידע על ישראל ולאחריו על 34 המדינות האחרות שהיו חברות בארגון עד סוף 2017, בסדר הא"ב בשפה האנגלית, בדומה לפרסומי הארגון.

הערות ללוחות

- **ממוצע OECD** – בחלק מהלוחות הנתון מוצג כפי שהוא מחושב על ידי הארגון – ממוצע לא משוקלל של המדינות שלגביהן יש נתונים לשנה הנסקרת.

- **סימנים:**

.. הנתונים אינם ידועים

- לא קיים במדינה זו (למשל הטבה כלשהי)

מקורות

המידע בפרסום זה נלקח משלושה מאגרי מידע בינלאומיים עיקריים:

- **מאגרי המידע של ארגון ה-OECD בתחומי הסטטיסטיקה:** בשנים האחרונות פיתח הארגון מאגרי מידע ברוב תחומי הכלכלה ובייחוד בתחומי הביטחון הסוציאלי. הנתונים זמינים בדוחות השוטפים המתפרסמים מעת לעת ובמערכת הממוחשבת של הארגון.²
- **מאגר המידע של האיחוד האירופי בתחומי החקיקה:** האיחוד האירופי פיתח מערכת מידע ממוחשבת בשם The EU's Mutual Information System on Social Protection (MISSOC). מערכת זו מאפשרת גישה נוחה להשוואה בתחומי הביטחון הסוציאלי.³
- **מאגר המידע הסטטיסטי של האיחוד האירופי:** מערכת מידע ממוחשבת (Eurostat) המאפשרת להשלים מידע חסר בנושאים מסוימים.⁴

² [/http://stats.oecd.org](http://stats.oecd.org)

³ <http://www.missoc.org/MISSOC/INFORMATIONBASE/informationBase.jsp>

⁴ <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

2. ישראל ומדינות ה-OECD – עיקרי הממצאים

כללי

כלכלת ישראל נחשבת לאחת המשגשגות במדינות ה-OECD, עם תוצר מקומי גולמי לנפש בשיעור של כ-90% מהתמ"ג הממוצע של מדינות הארגון. לישראל כמה מאפיינים של דמוגרפיה ותעסוקה המשפיעים על המערכת הסוציאלית, להלן כמה מהם:

- **אוכלוסייה:** צעירה יחסית למדינות ה-OECD, כך שההוצאות על בריאות וזיקנה נמוכות יחסית.

- **שיעור המועסקים בגיל העבודה:** דומה לממוצע ה-OECD.

- **שיעור הבלתי מועסקים (4.9% ב-2016):** נמוך מממוצע ה-OECD.

- **שיעור העובדים הזרים (כולל עובדי הרשות הפלסטינית):** נמוך מממוצע ה-OECD.

מימון הביטחון הסוציאלי

למקורות המימון של מערכת הביטחון הסוציאלי בישראל כמה מאפיינים עיקריים:

- **חלקו של העובד בתשלום דמי הביטוח** גבוה מחלקו של המעסיק, בניגוד למדינות ה-OECD, שבהן חלקו של המעסיק גבוה מחלקו של העובד.

- **דמי הביטוח החלים על המעסיקים** נמוכים מאלה שבמדינות ה-OECD.

- **חלקם של דמי הביטוח במימון מערכת הביטחון הסוציאלי** גבוה מממוצע ה-OECD.

- **שיעור דמי הביטוח הנגבים כאחוז מהתמ"ג** נמוך מרוב מדינות ה-OECD.

תשלומי הגמלאות

ההוצאות לרווחה של ישראל נמוכות בהשוואה למדינות ה-OECD. להלן כמה דוגמאות:

- **קצבת הילד הראשון** כאחוז מהשכר הממוצע נמוכה במיוחד.

- **דמי אבטלה:** תקופת העבודה המזכה בתשלום ארוכה למדי ואילו התקופה המרבית לתשלום נמוכה יחסית.

- **חופשת לידה לאב:** ניתנת על חשבון חופשת הלידה של האם, לעומת רוב מדינות ה-OECD, שבהן החופשה לאב נפרדת משל האם.

- **קצבת הזיקנה:** נמוכה בהשוואה לפנסיה הציבורית של רוב מדינות ה-OECD.

מגמות אחרונות

למרות הנדיבות הנמוכה למדי של מערכת הביטחון הסוציאלי בישראל, תוקנו בשנים האחרונות כמה חוקים, כדי להיטיב את תנאי הביטחון הסוציאלי:

- **הבטחת הכנסה:** בוטלה שלילת הזכאות לגמלה במקרה של בעלות או שימוש ברכב אחד, ובתנאי שערכו עד 40,000 ₪ (2012).
- **אבטלה:** בוטלה ההבחנה בתנאי זכאות ובקביעת השכר לחישוב דמי אבטלה בין מובטל חודשי למובטל יומי. התיקון היטיב עם העובדים במשרה יומית (2013).
- **סיעוד:** מי שמעסיק מטפל זר יכול לקבל באופן משולב גמלה בכסף עם שירותי סיעוד אחרים (2014).
- **נכות:** מקבלי קצבת נכות זכאים בתנאים מסוימים לקצבה חודשית נוספת (קח"ן): אם נקבעה להם דרגת אי-כושר מלאה, הנכות הרפואית שלהם 40% לפחות, והם אינם שוהים במוסד (2015).
- **מענק לימודים:** הזכאות למענק לימודים לילדים הורחבה עד גיל 18 (במקום 14) (2016).
- **ילדים:** חיסכון לכל ילד: הביטוח הלאומי מפקיד בתוכנית חיסכון ייעודית 50 ₪ מדי חודש לכל ילד, נוסף על קצבת הילדים שהמשפחה ממשיכה לקבל בעבורו (2017).

3. רקע חברתי-כלכלי

עיקרי הממצאים לישראל

- **אוכלוסיית ישראל** צעירה יחסית למדינות ה-OECD: ילדים ונוער (בני פחות מ-15) מהווים 28% מהאוכלוסייה לעומת כ-17% בממוצע במדינות הארגון, וקשישים (בני 65 ויותר) – 11% בישראל לעומת 16.7% ב-OECD.
- **התוצר המקומי הגולמי (תמ"ג) לנפש** בישראל במונחי שווי כוח קנייה (37,915 דולר ב-2016) היה כ-90% מהתמ"ג הממוצע של מדינות ה-OECD (41,937 דולר ב-2016). התוצר לנפש מציב את ישראל במקום ה-21 מ-35 המדינות החברות הארגון: התמ"ג לנפש בה גבוה מ-14 מדינות (צ'ילה, צ'כיה, אסטוניה, יוון, הונגריה, קוריאה, לטביה, מכסיקו, פולין, פורטוגל, סלובקיה, סלובניה, ספרד וטורקיה).
- **השכר הממוצע** בישראל במונחי שווי כוח קנייה (34,023 דולר ב-2016) היה כ-85% מהשכר הממוצע של מדינות ה-OECD (39,766 דולר ב-2016), והוא גבוה מ-11 מן המדינות (צ'ילה, צ'כיה, אסטוניה, יוון, הונגריה, קוריאה, לטביה, מכסיקו, פולין, פורטוגל, סלובקיה וספרד).
- **שכר המינימום** בישראל מהווה כ-42.5% מהשכר הממוצע במשק בשנת 2015, והוא גבוה יחסית לרוב מדינות ה-OECD. רק במדינות מעטות שכר המינימום כאחוז מהשכר הממוצע גבוה יותר, ובצרפת ובניו זילנד הוא אף גבוה מ-50%.
- **פערי השכר** בישראל גבוהים: כ-22.1% מן השכירים בישראל קיבלו ב-2015 שכר נמוך – אחד השיעורים הגבוהים בארגון ה-OECD.
- **פערי השכר בין גברים לנשים** בישראל גבוהים במיוחד: הפער בין השכר החציוני של הגברים לשכר החציוני של הנשים היה ב-2015 21.8%, לעומת פער ממוצע של 14.3% במדינות ה-OECD.
- **שיעור המועסקים בגיל העבודה** בכלל האוכלוסייה בגיל העבודה הגיע ב-2014 בישראל לכ-70%, בדומה לממוצע ה-OECD (69.1%). שיעור הנשים המועסקות היה גבוה מממוצע ה-OECD – 65% לעומת 63% בהתאמה, אך שיעור הגברים המועסקים היה נמוך במקצת: כ-74.8% לעומת 75.2% בהתאמה.
- **שיעור הבלתי מועסקים** בישראל ב-2016 (4.9%) היה נמוך מהממוצע במדינות ה-OECD (6.5%).
- **שיעור העובדים הזרים** בישראל נמוך בהשוואה בינלאומית: ב-2015 הוא הגיע ל-5% – פחות מרוב מדינות ה-OECD. בדרך כלל הסיבה לפתיחת שערי המדינה לעובדים זרים היא הזדקנות האוכלוסייה ומיעוט הצעירים בגיל העבודה, מצב המאפיין מדינות רבות במערב שבהן שיעור העובדים הזרים גבוה.

- **שיעורי ההוצאה הציבורית לרווחה כחלק מהתמ"ג** מחלקים את מדינות ה-OECD לשלושה גושים: בגוש העליון – המדינות שהוצאותיהן גבוהות מממוצע הארגון – 21.1% ב-2016 (רוב מדינות מערב אירופה ובראשן צרפת ופינלנד); בגוש האמצעי מדינות הקרובות לממוצע (למשל שווייץ, בריטניה והולנד) ובגוש התחתון המדינות שהוצאותיהן לרווחה נמוכות מ-17% (שלוש מדינות באירופה – דנמרק, איסלנד וטורקיה, מקסיקו וקוריאה וישראל – 16%).
- **מהתפלגות לפי סוג ההוצאה הציבורית** עולה, כי בתחום הנכויות לדוגמה (ביטוח נכות, נפגעי עבודה או שיקום) ההוצאה של ישראל גבוהה מממוצע ה-OECD ב-2016 (2.5% לעומת 2.1% בהתאמה). בכל תחומי הרווחה האחרים. החלק היחסי של ההוצאה נמוך מממוצע הארגון. בתחום הזיקנה לדוגמה, מדינת ישראל הוציאה כ-5.4% מהתמ"ג ב-2016, לעומת 8.7% בממוצע במדינות ה-OECD.
- **ההוצאה הציבורית לרווחה לנפש** בישראל נמוכה במידה ניכרת מממוצע ה-OECD – 4,951 דולר ב-2015 לעומת 7,799 דולר בהתאמה. רק בשבע מדינות היתה ההוצאה לנפש נמוכה מישראל. ברוב מדינות אירופה ההוצאה לנפש היתה גבוהה מ-10,000 דולר (כגון, פינלנד, בלגיה צרפת וגרמניה), כאשר ההוצאה הגבוהה ביותר היתה בלוקסמבורג (19,388 דולר לנפש) ובדנמרק (12,098 דולר לנפש).

הגדרות

- **אוכלוסייה:** האוכלוסייה הממוצעת בשנה הנסקרת.
- **תמ"ג/שכר במונחי שווי כוח קנייה:** לצורך השוואה בינלאומית של תוצר מקומי גולמי (תל"ג) ושל השכר הממוצע במשק, ארגון ה-OECD בנה שער חליפין מיוחד: **שווי כוח קנייה** (Purchasing Power Parities - PPP), שבאמצעותו אפשר לנכות את ההבדלים במחירים בין המדינות השונות. ההבדלים ברמת התמ"ג בין המדינות משקפים הבדלים בכמויות של סחורות ושירותים.
- **שכר נמוך:** שכר שאינו עולה על 2/3 של השכר החציוני במשק.
- **אוכלוסייה בגיל העבודה:** בני 15-64 (בכל המדינות).
- **בלתי מועסקים:** הנתונים מותאמים בין מדינות ה-OECD ומבוססים על ההגדרות של ארגון העבודה הבינלאומי ILO.
- **עובדים זרים (בישראל):** עובדים לא ישראלים (כולל עובדי מהרשות הפלסטינית המועסקים בישראל).
- **שכר המינימום:** שכר מינימום למשרה מלאה, כפי שנקבע בחוק שכר מינימום של כל מדינה.

- **הוצאה ציבורית לרווחה:** על-פי ה-OECD יש תשעה סוגים של הוצאות ציבוריות לרווחה:
 - זיקנה: קצבאות זיקנה ופנסיה חובה, שירותים לזקנים;
 - שאירים: קצבת שאירים;
 - נכויות: קצבאות נכות, נפגעי עבודה, שיקום, שירותי סיעוד;
 - בריאות;
 - משפחה: קצבאות ילדים, אמהות, מעונות לילדים, שירותי סעד למשפחות;
 - מדיניות אקטיבית בשוק העבודה: תמריצים לתעסוקה ולחזרה לעבודה, שירותי התעסוקה;
 - אבטלה: דמי אבטלה;
 - דיור: סבסוד ציבורי לשכירות והטבות שונות (בכסף בלבד);
 - תחומים אחרים: סיוע למשפחות הנזקקות.

לוח 1: אוכלוסייה לפי קבוצת גיל, מדינות ה-OECD וישראל, 2016

קבוצת גיל (אחוזים)				אוכלוסייה ממוצעת (אלפים)	מדינה
+ 65	64-15	עד 14	סך הכל		
11.0	60.7	28.3	100.0	8,380	ישראל
15.0	66.2	18.8	100.0	24,134	אוסטרליה
18.8	67.0	14.1	100.0	8,694	אוסטריה
18.1	64.9	17.0	100.0	11,365	בלגיה
16.1	67.9	16.0	100.0	36,281	קנדה
10.4	68.7	20.8	100.0	17,910	צ'ילה
18.0	66.9	15.1	100.0	10,603	צ'כיה
18.8	65.0	16.1	100.0	1,312	אסטוניה
19.0	64.1	16.8	100.0	5,706	דנמרק
20.3	63.3	16.4	100.0	5,499	פינלנד
18.9	62.8	18.3	100.0	64,699	צרפת
21.1	65.8	13.1	100.0	81,943	גרמניה
19.9	65.5	14.5	100.0	11,199	יוון
17.5	68.1	14.4	100.0	9,745	הונגריה
13.7	66.0	20.3	100.0	333	איסלנד
13.2	65.0	21.7	100.0	4,738	אירלנד
22.4	63.9	13.7	100.0	59,395	איטליה
26.0	61.0	13.0	100.0	127,652	יפן
13.0	73.1	13.9	100.0	50,740	קוריאה
19.3	65.6	15.1	100.0	1,969	לטביה
14.0	69.6	16.4	100.0	574	לוקסמבורג
6.5	66.0	27.5	100.0	127,605	מכסיקו
17.9	65.3	16.8	100.0	16,979	הולנד
14.6	65.4	20.0	100.0	4,660	ניו זילנד
16.3	65.7	18.0	100.0	5,247	נורבגיה
15.6	69.5	14.9	100.0	38,217	פולין
20.7	65.2	14.1	100.0	10,371	פורטוגל
14.1	70.7	15.3	100.0	5,439	סלובקיה
18.0	67.3	14.7	100.0	2,076	סלובניה
18.9	66.2	14.9	100.0	46,401	ספרד
19.6	63.1	17.3	100.0	9,834	שבדיה
18.0	67.2	14.8	100.0	8,393	שווייץ
7.8	66.6	25.6	100.0	79,853	טורקיה
18.1	64.3	17.6	100.0	65,773	בריטניה
14.6	66.1	19.2	100.0	322,076	ארצות הברית
16.7	66.0	17.3	100.0	1,285,795	סך הכל OECD

**לוח 2 : תוצר מקומי גולמי (תמ"ג) ותמ"ג לנפש במונחי שווי כוח הקנייה (PPP),
מדינות ה-OECD וישראל, 2015-2016**

תוצר מקומי גולמי לנפש (\$)		תוצר מקומי גולמי (מיליוני \$)		מדינה
2016	2015	2016	2015	
37,915	36,560	323,947	306,257	ישראל
47,770	46,894	1,169,640	1,131,510	אוסטרליה
50,125	49,440	438,049	426,646	אוסטריה
46,701	45,861	526,364	514,198	בלגיה
44,025	44,205	1,597,516	1,584,687	קנדה
23,478	23,211	429,123	418,834	צ'ילה
34,704	33,753	366,608	355,858	צ'כיה
29,378	28,993	38,658	38,077	אסטוניה
49,810	48,994	285,363	278,381	דנמרק
43,363	42,282	238,295	231,726	פינלנד
41,490	41,199	2,773,932	2,743,456	צרפת
48,839	47,999	4,028,364	3,920,863	גרמניה
26,691	26,358	287,830	285,216	יוון
26,689	26,446	261,949	260,212	הונגריה
51,122	47,691	17,180	15,777	איסלנד
70,202	68,481	328,785	317,904	אירלנד
38,147	37,255	2,312,558	2,262,527	איטליה
41,534	40,737	5,266,444	5,172,862	יפן
35,921	34,569	1,825,594	1,749,804	קוריאה
25,934	24,902	50,848	49,239	לטביה
105,768	104,243	61,726	59,356	לוקסמבורג
18,583	17,894	2,272,175	2,165,290	מכסיקו
51,285	50,078	873,376	847,914	הולנד
38,833	37,725	183,291	174,402	ניו זילנד
59,267	62,025	310,321	321,970	נורבגיה
27,464	26,529	1,055,354	1,020,154	פולין
30,612	29,688	316,183	307,509	פורטוגל
30,619	29,915	166,292	162,210	סלובקיה
32,888	31,968	67,902	65,960	סלובניה
36,291	34,727	1,686,374	1,611,565	ספרד
49,076	47,823	486,985	468,629	שבדיה
62,898	62,500	526,581	517,647	שווייץ
24,636	24,313	1,927,693	1,882,755	טורקיה
42,651	41,779	2,796,734	2,720,256	בריטניה
57,325	56,066	18,569,100	18,036,648	ארצות הברית
41,937	41,060	53,867,132	52,426,298	סך הכל OECD

לוח 3 : השכר הממוצע במשק (\$) במונחי שווי כוח הקנייה (PPP), מדינות ה-OECD וישראל,
2016-2015

2016	2015	מדינה
34,023	32,729	ישראל
52,063	51,986	אוסטרליה
48,295	48,252	אוסטריה
49,587	50,098	בלגיה
48,403	48,213	קנדה
28,434	27,628	צ'ילה
23,722	23,003	צ'כיה
23,621	22,438	אסטוניה
52,580	51,463	דנמרק
42,127	41,952	פינלנד
42,992	42,455	צרפת
46,389	45,810	גרמניה
25,124	24,719	יוון
21,711	20,667	הונגריה
55,984	51,405	איסלנד
51,681	50,866	אירלנד
35,397	35,117	איטליה
39,113	38,660	יפן
32,399	32,062	קוריאה
22,389	21,113	לטביה
62,636	62,580	לוקסמבורג
15,311	15,230	מכסיקו
52,833	52,719	הולנד
39,397	38,519	ניו זילנד
53,643	54,629	נורבגיה
25,921	24,597	פולין
24,529	24,595	פורטוגל
23,508	22,924	סלובקיה
34,965	34,153	סלובניה
37,333	37,259	ספרד
42,816	42,190	שבדיה
60,124	60,242	שווייץ
..	..	טורקיה
42,835	42,304	בריטניה
60,154	59,691	ארצות הברית
39,766	39,184	ממוצע OECD

לוח 4: שכר המינימום כאחוז מהשכר הממוצע במשק, מדינות ה-OECD וישראל, 2014-2015

2015	2014	מדינה
42.5	41.6	ישראל
44.4	43.6	אוסטרליה
..	..	אוסטריה
42.1	42.3	בלגיה
39.7	39.7	קנדה
45.5	45.0	צ'ילה
33.1	31.7	צ'כיה
35.2	34.0	אסטוניה
..	..	דנמרק
..	..	פינלנד
50.3	50.5	צרפת
42.7	..	גרמניה
32.2	31.7	יוון
39.7	40.2	הונגריה
..	..	איסלנד
37.3	37.4	אירלנד
..	..	איטליה
34.6	34.3	יפן
37.7	35.7	קוריאה
41.1	39.4	לטביה
44.6	45.3	לוקסמבורג
29.0	28.7	מכסיקו
38.3	38.8	הולנד
51.7	50.8	ניו זילנד
..	..	נורבגיה
41.1	40.9	פולין
40.6	39.2	פורטוגל
36.9	35.4	סלובקיה
49.3	49.5	סלובניה
31.0	31.2	ספרד
..	..	שבדיה
..	..	שווייץ
40.0	39.3	טורקיה
40.5	39.8	בריטניה
25.2	26.6	ארצות הברית
39.5	39.0	ממוצע OECD

לוח 5: פערי השכר במדינות ה-OECD וישראל, 2015

מדינה	אחוז השכירים המשתכרים פחות מ-2/3 השכר החציוני	אחוזי הפער בשכר החציוני בין גברים לנשים
ישראל	22.1	21.8
אוסטרליה	16.6	13.0
אוסטריה	15.9	17.0
בלגיה	3.4	3.3
קנדה	22.2	18.6
צ'ילה	11.9	21.1
צ'כיה	20.3	16.3
אסטוניה	..	28.3
דנמרק	8.2	5.8
פינלנד	7.8	18.1
צרפת	..	9.9
גרמניה	18.4	17.1
יוון	17.9	9.1
הונגריה	19.8	9.5
איסלנד	15.7	13.6
אירלנד	24.0	14.4
איטליה	7.6	5.6
יפן	13.5	25.7
קוריאה	23.5	36.7
לטביה	..	21.1
לוקסמבורג	..	3.4
מכסיקו	17.3	16.7
הולנד	..	14.1
ניו זילנד	13.9	6.1
נורבגיה	..	7.1
פולין	22.6	11.1
פורטוגל	20.3	18.9
סלובקיה	19.0	13.4
סלובניה	..	5.0
ספרד	..	11.5
שבדיה	..	13.4
שווייץ	10.1	16.9
טורקיה	..	6.9
בריטניה	19.3	16.8
ארצות הברית	24.9	18.1
ממוצע OECD	16.6	14.3

לוח 6: שיעור המועסקים בכוח העבודה (בני 15-64) לפי מין, מדינות ה-OECD וישראל, 2014

מדינה	סך הכל (%)	גברים (%)	נשים (%)
ישראל	69.9	74.8	65.0
אוסטרליה	73.9	79.8	67.9
אוסטריה	71.7	76.0	67.5
בלגיה	62.2	66.2	58.1
קנדה	73.4	76.6	70.2
צ'ילה	63.9	75.5	52.3
צ'כיה	70.0	78.0	61.7
אסטוניה	71.9	74.5	69.3
דנמרק	74.1	77.1	71.0
פינלנד	70.0	70.7	69.3
צרפת	64.9	67.9	62.0
גרמניה	74.9	79.3	70.5
יוון	..	..	..
הונגריה	61.0	66.5	55.6
איסלנד	82.0	84.6	79.3
אירלנד	63.0	68.8	57.4
איטליה	56.3	65.3	47.4
יפן	79.9	90.7	68.9
קוריאה	69.5	78.8	59.8
לטביה	..	..	..
לוקסמבורג	..	..	..
מכסיקו	63.0	81.3	46.1
הולנד	74.9	80.1	69.5
ניו זילנד	78.2	84.4	72.3
נורבגיה	77.5	79.5	75.4
פולין	58.9	65.3	52.4
פורטוגל	64.1	67.8	60.6
סלובקיה	60.5	67.0	53.9
סלובניה	..	..	..
ספרד	55.8	60.2	51.4
שבדיה	76.9	79.3	74.4
שווייץ	87.3	94.7	79.9
טורקיה	49.7	69.2	29.8
בריטניה	73.8	78.9	68.7
ארצות הברית	69.2	73.7	64.6
סך הכל OECD	69.1	75.2	63.0

לוח 7: שיעור הבלתי מועסקים בכוח העבודה, מדינות ה-OECD וישראל, 2016

מדינה	סך הכל (%)	גברים (%)	נשים (%)
ישראל	4.9	4.8	5.4
אוסטרליה	5.9	5.8	5.9
אוסטריה	6.1	6.5	5.6
בלגיה	7.9	8.2	7.6
קנדה	7.1	7.8	6.3
צ'ילה	6.8	6.4	7.3
צ'כיה	4.0	3.5	4.8
אסטוניה	7.0	7.6	6.3
דנמרק	6.4	6.0	6.8
פינלנד	9.0	9.3	8.7
צרפת	10.2	10.4	9.9
גרמניה	4.2	4.6	3.8
יוון	23.7	20.0	28.3
הונגריה	5.2	5.2	5.1
איסלנד	3.1	3.1	3.2
אירלנד	8.1	9.4	6.6
איטליה	11.9	11.2	12.9
יפן	3.3	3.5	3.1
קוריאה	3.8	3.9	3.8
לטביה	9.9	11.2	8.6
לוקסמבורג	6.3	6.0	6.6
מכסיקו	4.0	4.0	4.1
הולנד	6.1	5.7	6.6
ניו זילנד	5.4	5.0	5.7
נורבגיה	4.8	5.6	4.0
פולין	6.3	6.2	6.3
פורטוגל	11.5	11.5	11.5
סלובקיה	9.7	8.8	10.8
סלובניה	8.1	7.6	8.7
ספרד	19.7	18.2	21.5
שבדיה	7.2	7.6	6.7
שווייץ	5.1	5.1	5.2
טורקיה	11.1	9.7	13.9
בריטניה	5.0	5.1	4.8
ארצות הברית	4.9	5.0	4.8
מוצע OECD	6.5	6.4	6.6

לוח 8 : שיעור העובדים הזרים במדינות ה-OECD ובישראל, 2015

מדינה	אחוז העובדים הזרים מסך המועסקים
ישראל	5.0
אוסטרליה	..
אוסטריה	14.5
בלגיה	11.8
קנדה	..
צ'ילה	..
צ'כיה	2.1
אסטוניה	14.0
דנמרק	9.0
פינלנד	3.4
צרפת	6.1
גרמניה	10.5
יוון	7.4
הונגריה	0.6
איסלנד	..
אירלנד	15.7
איטליה	11.2
יפן	..
קוריאה	..
לטביה	12.8
לוקסמבורג	52.5
מכסיקו	..
הולנד	4.4
ניו זילנד	..
נורבגיה	..
פולין	0.3
פורטוגל	2.6
סלובקיה	0.3
סלובניה	3.9
ספרד	12.0
שבדיה	6.6
שווייץ	..
טורקיה	..
בריטניה	10.7
ארצות הברית	..

לוח 9: ההוצאה הציבורית לרווחה כאחוז מהתמ"ג לפי סוג ההוצאה, מדינות ה-OECD וישראל, 2016

מדינה	סך הכל	זיקנה ושאיירים	בריאות	משפחה	נכויות	אבטלה ושוק העבודה	דיוור	אחר
ישראל	16.0	5.4	5.0	1.9	2.5	0.4	0.0	0.7
אוסטרליה	18.7	5.2	6.4	2.8	2.6	0.9	0.4	0.4
אוסטריה	27.6	14.0	6.5	2.6	2.3	1.7	0.1	0.4
בלגיה	29.3	10.5	8.0	2.9	2.9	4.0	0.2	0.8
קנדה	16.8	4.6	7.1	1.2	0.8	0.8	0.3	2.1
צ'ילה	11.2	3.0	4.2	1.7	0.7	0.4	0.8	0.4
צ'כיה	20.3	8.9	5.9	2.2	1.8	0.9	0.3	0.2
אסטוניה	29.0	10.1	6.7	3.7	4.7	1.8	0.7	1.3
דנמרק	15.9	6.5	4.5	2.0	2.2	0.6	0.0	0.1
פינלנד	29.5	12.3	5.8	3.2	3.8	2.9	0.6	0.8
צרפת	31.5	14.3	8.6	2.9	1.7	2.5	0.8	0.7
גרמניה	24.8	10.1	7.9	2.2	2.1	1.7	0.6	0.2
יוון	28.0	17.5	6.3	1.3	1.0	1.3	0.2	0.5
הונגריה	22.1	10.8	4.7	3.0	1.9	1.2	0.3	0.1
איסלנד	16.6	2.5	5.3	3.6	2.8	1.0	0.7	0.7
אירלנד	20.2	5.4	5.5	3.3	2.1	3.4	0.4	0.2
איטליה	28.6	16.4	6.8	1.4	1.7	2.1	0.0	0.2
יפן	23.1	12.1	7.8	1.3	1.0	0.4	0.1	0.3
קוריאה	9.7	2.7	3.9	1.1	0.6	0.7	0.0	0.6
לטביה	14.4	7.7	2.8	1.2	1.8	0.6	0.1	0.1
לוקסמבורג	23.2	8.5	5.6	3.6	2.7	2.1	0.3	0.5
מכסיקו	7.4	1.8	2.8	1.1	0.1	0.0	1.1	0.5
הולנד	22.9	6.4	7.9	1.3	3.1	2.5	0.4	1.3
ניו זילנד	19.4	5.1	7.4	2.6	2.5	0.7	0.8	0.2
נורבגיה	21.8	7.9	5.5	3.0	3.7	0.8	0.1	0.7
פולין	19.0	10.4	4.3	1.2	2.2	0.7	0.1	0.1
פורטוגל	25.5	14.0	6.1	1.2	1.9	2.1	0.0	0.2
סלובקיה	18.1	7.5	5.6	2.1	1.9	0.6	0.0	0.4
סלובניה	24.0	12.0	6.1	2.0	2.1	1.1	0.0	0.7
ספרד	26.3	12.0	6.4	1.3	2.5	3.7	0.1	0.2
שבדיה	27.4	10.0	6.6	3.6	4.3	1.8	0.5	0.7
שווייץ	19.2	6.6	6.6	1.6	2.3	1.3	0.1	0.6
טורקיה	13.4	8.3	4.0	0.4	0.3	0.1	0.0	0.2
בריטניה	21.9	6.6	7.1	3.8	2.0	0.5	1.4	0.4
ארצות הברית	18.8	7.0	8.0	0.7	1.4	0.5	0.3	0.9
סך הכל OECD	21.1	8.7	6.0	2.1	2.1	1.4	0.3	0.5

**לוח 10 : תוני רקע - ההוצאה הציבורית לרווחה לנפש (מחירים קבועים, דולר 2010)
ובמונחי שווי כוח הקנייה (PPP), מדינות ה-OECD וישראל, 2010 ו-2015**

2015	2010	מדינה
4,951	4,636	ישראל
8,248	7,053	אוסטרליה
11,837	11,556	אוסטריה
11,517	11,124	בלגיה
7,013	7,041	קנדה
2,322	1,901	צ'ילה
5,494	5,329	צ'כיה
3,884	3,863	אסטוניה
12,098	12,109	דנמרק
11,179	10,507	פינלנד
11,484	11,015	צרפת
10,388	10,467	גרמניה
..	6,905	יוון
4,915	4,971	הונגריה
6,753	6,564	איסלנד
9,035	9,684	אירלנד
9,326	9,503	איטליה
8,117	7,519	יפן
3,271	2,523	קוריאה
2,968	3,258	לטביה
19,388	19,359	לוקסמבורג
..	1,135	מכסיקו
10,141	9,891	הולנד
6,427	6,315	ניו זילנד
12,909	12,890	נורבגיה
..	4,256	פולין
6,470	6,596	פורטוגל
4,681	4,394	סלובקיה
6,379	6,459	סלובניה
8,062	8,367	ספרד
11,577	10,968	שבדיה
9,991	9,429	שווייץ
2,385	2,056	טורקיה
8,116	8,174	בריטניה
9,351	9,307	ארצות הברית
7,799	7,632	ממוצע OECD

4. מבנה ארגוני

עיקרי הממצאים

• מודלים של ביטחון סוציאלי

שלושה מודלים עיקריים של ביטחון סוציאלי קיימים בעולם: המודל הקורפורטיסטי, המודל החברתי (הסוציאל-דמוקרטי) והמודל הליברלי (האנגלוסקסי). מודלים אלו באים לידי ביטוי גם במבנה הארגוני של המוסדות לביטחון סוציאלי.

▪ **המודל הקורפורטיסטי:** קיים במדינות שרובן בעלות מסורת ארוכה של ביטחון סוציאלי (כגון גרמניה וצרפת), מופעל על ידי ארגונים רבים מסיבות היסטוריות: כל ענף הוקם בתקופה שונה, לעתים בהפרש של עשרות שנים. עם הזמן גדל היקף פעילותו בהתאם לנסיבות הפוליטיות והחברתיות, וכעת חלק מענפי הביטוח מנוהלים במשותף על ידי האיגודים המקצועיים, ארגוני מעסיקים והממשלה. בגרמניה וצרפת לדוגמה, יש ארגונים רבים לענפים שונים ולסוגי מבוטחים שונים: עובדי מדינה, שכירים מהמגזר הפרטי, חקלאים, עצמאים ועוד.

▪ **המודל החברתי:** קיים בשלוש ממדינות סקנדינביה (נורבגיה, פינלנד ושבדיה) ובהולנד, שבהן יש איחוד מסוים של ענפי ביטוח. בהולנד לדוגמה, ענפי מחלה (ביטוח רפואי) מאוחדים עם נכות, אמהות ואבטלה, אך עדיין יש הפרדה בין העובדים השכירים ליתר האוכלוסייה. בנורבגיה כל ענפי הביטוח מרוכזים במשרד ממשלתי אחד (משרד העבודה והרווחה), חוץ מהביטוח הרפואי.

▪ **המודל הליברלי:** קיים במדינות אנגלוסקסיות (כגון אנגליה ואירלנד), שאימצו מודל ליברלי של ביטחון סוציאלי. באנגליה לדוגמה יש חלוקה בין הקצבאות הגבייתיות לקצבאות הממומנות ממיסים. הקצבאות הגבייתיות (כגון פנסיה, אבטלה, נכות ואמהות) מנוהלות על-ידי משרד העבודה והפנסיה (Department for Work and Pensions), ודמי הביטוח נגבים על-ידי מערכת המס (HM Revenue and Customs), שגם משלמת את הקצבאות הלא גבייתיות (למשל קצבת הילדים).

בישראל, המבנה הארגוני של הביטחון הסוציאלי דומה למדי למבנה של נורבגיה ובמידה פחותה לזה של הולנד: יש ארגון אחד (הביטוח הלאומי) המרכז את כל ענפי הביטוח, חוץ מהביטוח הרפואי שבאחריות קופות החולים.

• **הוצאות מינהל –** ההוצאות על הניהול והתפעול של מערכת תשלומי הגמלאות, בעין ובכסף. משקלן של הוצאות אלה בכלל תשלומי הגמלאות מהווה מדד של יעילות מערכת הביטחון הסוציאלי ופעילות מוסדות הרווחה.

הנתונים מראים, כי ממוצע הוצאות המינהל במדינות ה-OECD הוא כ-2.5% מסך תשלומי הגמלאות. המשקל הגבוה ביותר של הוצאות מינהל נמצא באירלנד (6.5%) ובשווייץ (5.9%). שיעור גבוה מהממוצע נצפה גם במדינות קורפורטיסטיות כגון בלגיה (3.0%), גרמניה (3.8%)

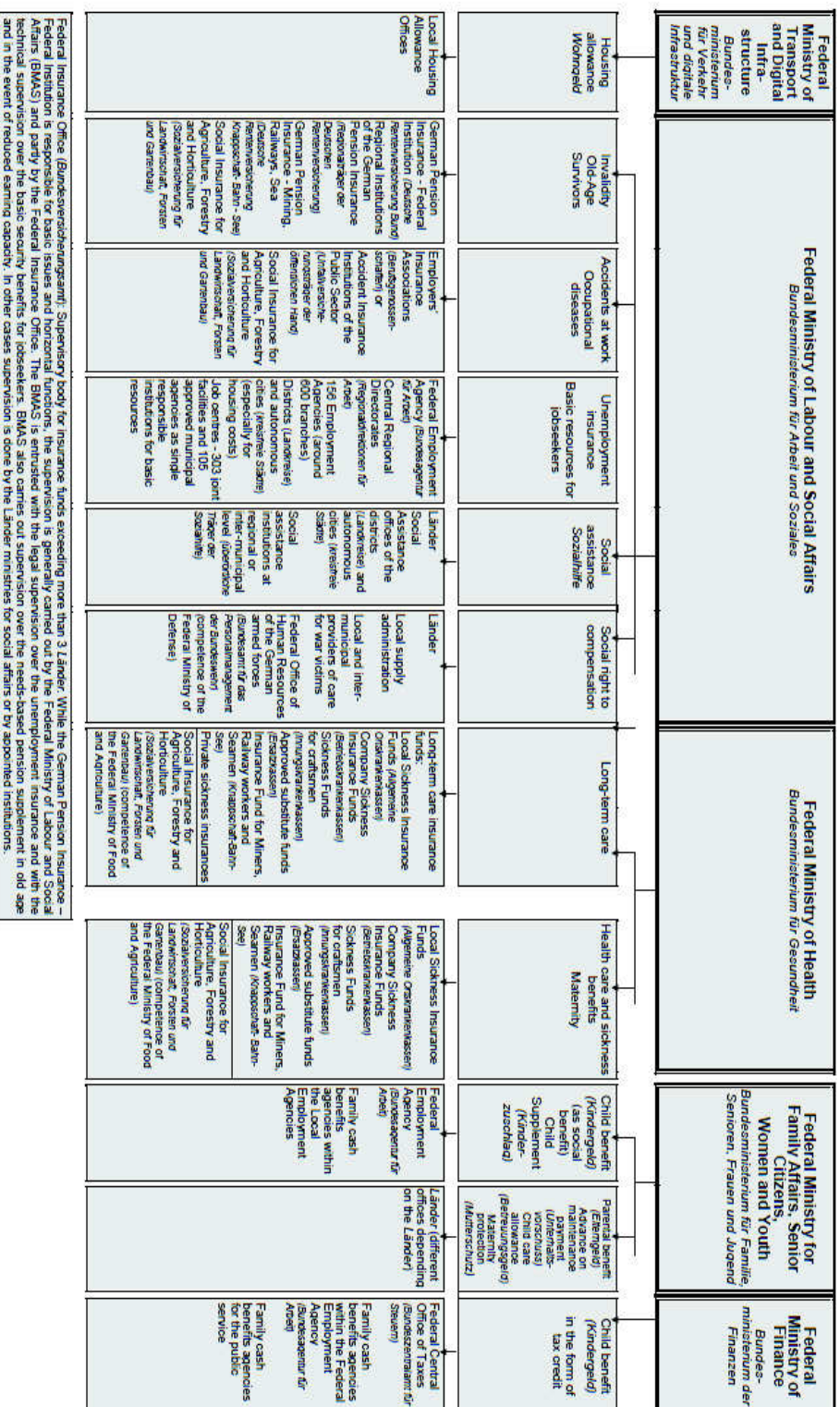
וצרפת (4.1%), ובחלק מן המדינות הסוציאל-דמוקרטיות כגון דנמרק (3.7%) והולנד (4.8%). משקל נמוך במיוחד של הוצאות מינהל יש באיסלנד ובבריטניה (פחות מ-1%), וגם באחדות ממדינות אגן הים התיכון (כגון פורטוגל וספרד) והמדינות הסוציאל-דמוקרטיות (כגון נורבגיה ושבדיה): 1.5%-2.0%.

בישראל הוצאות המינהל מהוות 2.2% מסך הגמלאות – שיעור הנמוך במעט מממוצע ה-OECD.

Organisation of social protection

Germany

1/1/2017

Organisation of social protection

France

1/1/2017

Ministries		Ministry of Labour, Work, Vocational Training and Social Dialogue Ministère du travail, de l'emploi, de la formation professionnelle et du dialogue social					Ministry of Agriculture, Agrifoodstuffs and Forestry Ministère de l'agriculture, de l'agroalimentaire et de la forêt		Ministry of Labour, Work, Vocational Training and Social Dialogue Ministère du travail, de l'emploi, de la formation professionnelle et du dialogue social
Ministries		Ministry of Economy and Finance Ministère de l'économie et des finances					Ministry of Social Affairs and Health Ministère des affaires sociales et de la santé		
Groups	Employees and for benefits in kind residents not protected by a professional scheme	Self-employed	All residents	Employees, including in the agricultural sector for supplementary pensions	Self-employed	All residents	Employees and self-employed in the agricultural sector	Employees (including in the agricultural sector)	
Risks	Sickness Maternity Invalidity Death Accidents at work Occupational diseases	Sickness Maternity	Family benefits	Old-age Survivors	Old-age Invalidity Death	Guaranteed minimum resources (RSA)	All risks except unemployment supplementary pensions for employees	Unemployment	
Principal institutions:	UNCAM	UNCAM	CNAF (mainly)	CNAV AGIRC ARRCO CARSAT CNAV	National fund of RSI CNAVPL CNBF Regional funds of RSI	Service for social action at regional (Département) or local level CAF	UNCAM CCMSA ARS CMGSA	UNEDIC Employment Service	
coordinating institution	UNCAM	UNCAM							
national level	CNAMTS ARS CARSAT CPAM	National fund of RSI ARS Regional funds of RSI OC							
regional level			CAF						
local level				Supplementary pension institutions					

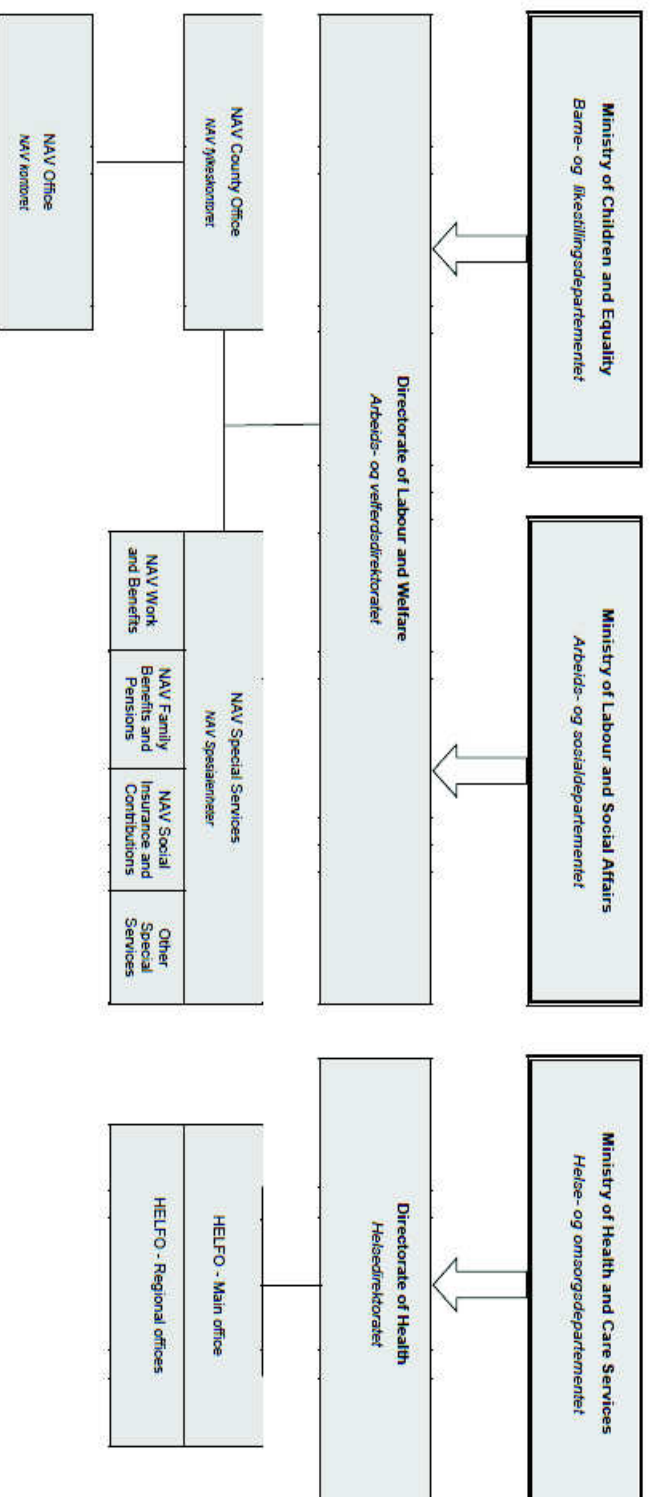
Social security and unemployment insurance contributions and premiums are collected: for employees and in respect of all risks, by the URSSAF (subordinate to the ACOSS); for traders, manufacturers and craftsmen, by the RSI (in respect of all risks); for the liberal professions, by the URSSAF (in respect of family benefits, CSG, CRDS), by the sectors of self-employed occupations (old-age and invalidity) and by the RSI (sickness and maternity). In the agricultural sector, the CMGSA collects contributions for farmers and employees. For employees, contributions for supplementary pensions are paid to AGIRC and ARRCO. The ACOSS (Agency for the Organisation and Control of Contributions) is the central body for the collection of contributions for the agricultural sector, the AGRIC (Agency for the Organisation and Control of Contributions) for the liberal professions, the CNAV (National Agency for Old-Age Insurance) for old-age insurance, the ARRCO (Agency for the Organisation and Control of Contributions) for supplementary pension for employees (Association pour le régime de retraite complémentaire des salariés), ARS (Regional Health Agency (Agence régionale de santé), CAF: Family Benefit Fund (Caisse de mutualité sociale agricole), CMGSA: Mutual Insurance Fund for Farmers (Caisse de mutualité sociale agricole), CNAF: National Family Benefit Fund (Caisse nationale d'allocation familiale), CNAMTS: National Sickness Insurance Fund for Employees (Caisse nationale d'assurance maladie des travailleurs salariés), CNAV: National Old-Age Insurance Fund (Caisse nationale d'assurance vieillesse), CNAVPL: National Old-Age Insurance Fund for the liberal professions (Caisse nationale d'assurance vieillesse des professions libérales), CNEF: National Fund of the French Bar (Caisse nationale de l'Ordre des avocats), CARSAT: National Mutual Insurance Fund for Farmers (Caisse de mutualité sociale agricole), UNEDIC: National Union of Employment in Industrial, Commercial and Handicraft Activities (Union nationale des associations de salariés du commerce, de l'industrie et de l'artisanat), UNEDIC: National Union of Employment in Industrial, Commercial and Handicraft Activities (Union nationale des associations de salariés du commerce, de l'industrie et de l'artisanat), URSSAF: Unions for the Collection of Social Insurance and Family Benefit Contributions (Unions pour le recouvrement des cotisations de sécurité sociale et d'allocation familiale).

לוח 3: מבנה מערכת הביטחון הסוציאלי - נורבגיה, 2017

Organisation of social protection

Norway

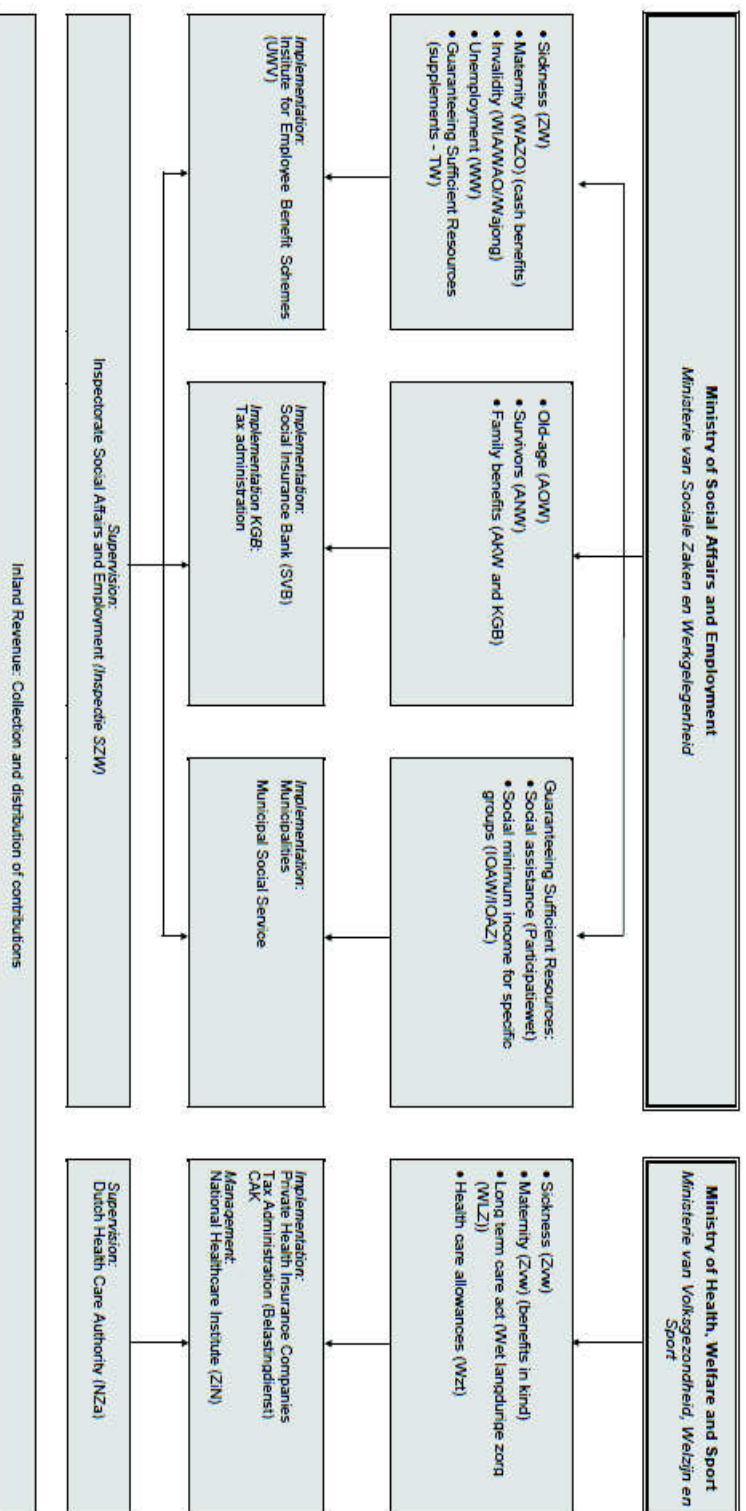
1/1/2017

Organisation of social protection

The Netherlands

1/1/2017

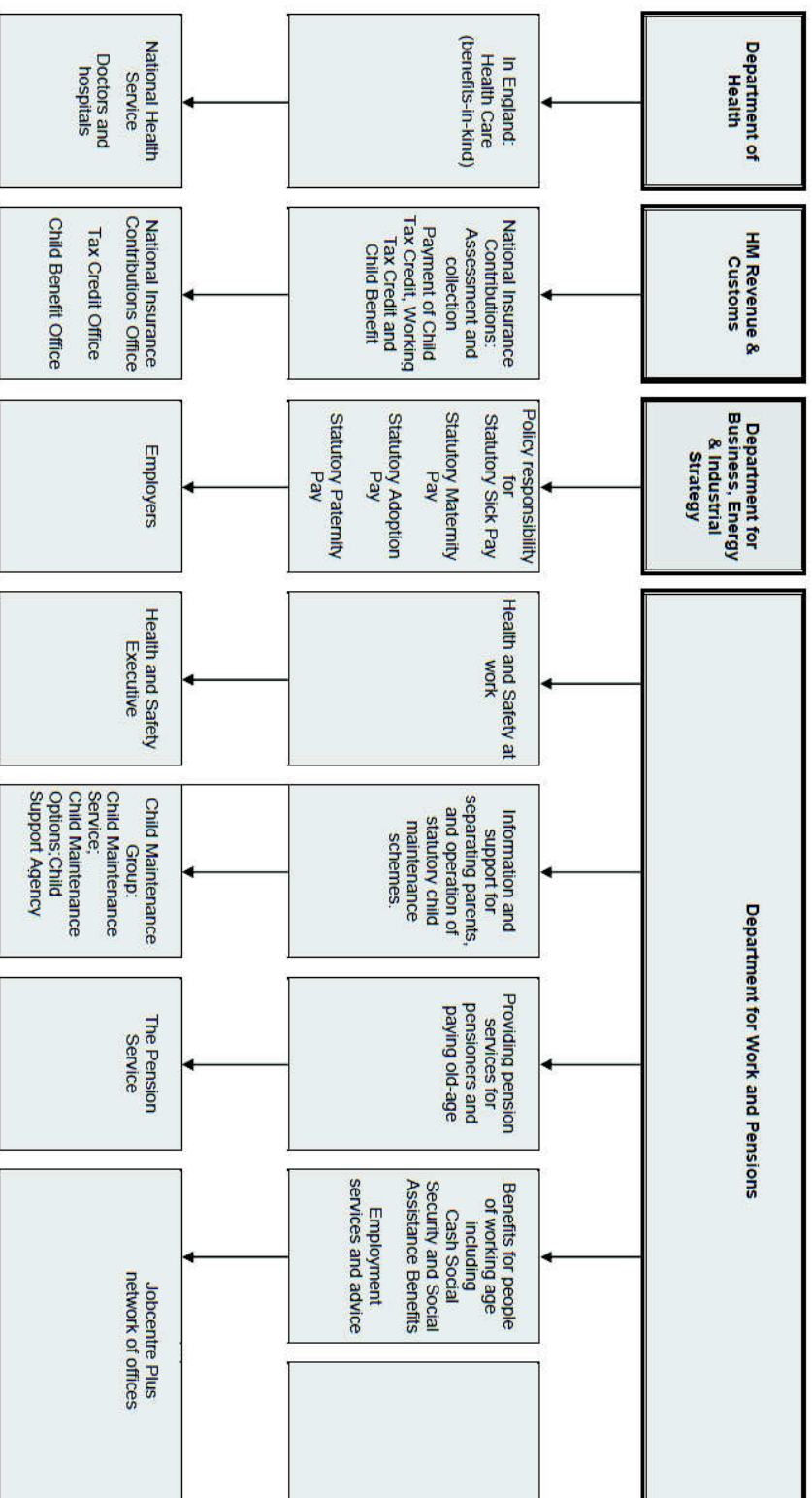
AKW: General Child Benefits Act. ANW: General Surviving Relatives Act. AOW: General Old Age Pensions Act. IOAW: Act on Income Provisions for Older, Partially Disabled Unemployed Persons. IOAZ: Act on Income Provisions for Older, Partially Disabled Formerly Self-employed Persons. KGB: Act on Child-related Allowance. TW: Supplementary Benefits Act. Wajong: Displacement Assistance Act for Severely Handicapped Young Persons. WAO: Disabled Insurance Act. WAZO: Work and Care Act. WIA: Work and Income According to Labour Capacity Act. WLZ: Wet langdurige zorg. WW: Unemployment Benefits Act. WWB: Act on Work and Assistance. WZ: Health Care Allowances Act. ZW: Health Insurance Act. ZW: Sickness Benefits Act.

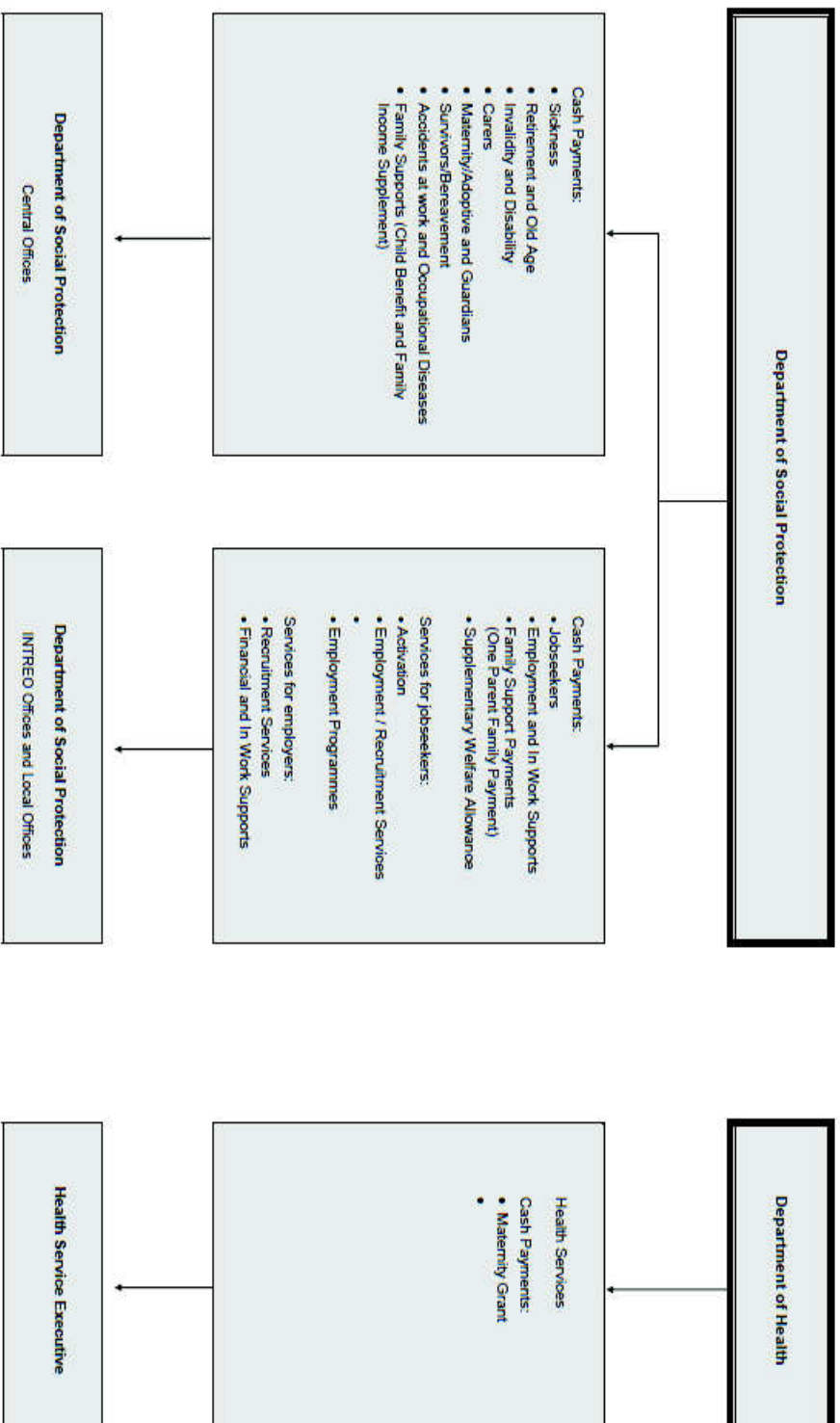
לוח 5: מבנה מערכת הביטוח הסוציאלי - אגוליה, 2017

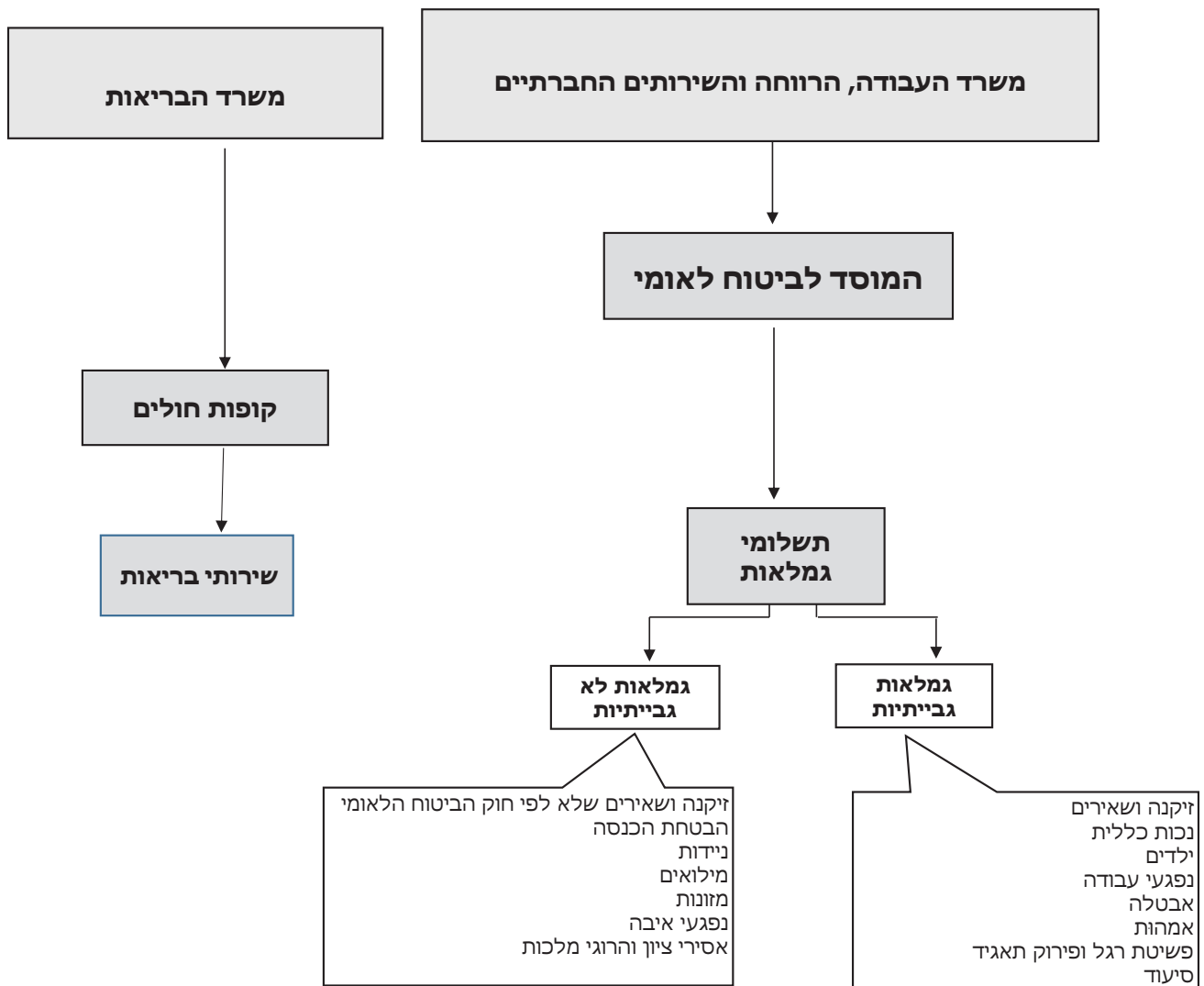
Organisation of social protection

United Kingdom

1/1/2017

לוח 8: הוצאות המינהל כאחוז מתשלומי הגמלאות, מדינות ה-OECD וישראל, 2014-2015

2015	2014	מדינה
2.20	2.10	ישראל
-	-	אוסטרליה
1.89	1.93	אוסטריה
2.95	3.04	בלגיה
-	-	קנדה
-	-	צ'ילה
2.86	2.91	צ'כיה
1.19	1.21	אסטוניה
3.67	3.76	דנמרק
1.74	2.50	פינלנד
4.06	4.04	צרפת
3.83	3.86	גרמניה
1.08	1.58	יוון
1.35	1.29	הונגריה
0.79	0.78	איסלנד
6.51	6.04	אירלנד
2.10	2.10	איטליה
-	-	יפן
-	-	קוריאה
2.33	2.14	לטביה
1.37	1.41	לוקסמבורג
-	-	מכסיקו
4.81	5.50	הולנד
-	-	ניו זילנד
1.80	1.85	נורבגיה
-	2.21	פולין
1.45	1.47	פורטוגל
2.44	2.61	סלובקיה
1.55	1.58	סלובניה
1.82	1.81	ספרד
2.00	1.93	שבדיה
5.96	5.86	שווייץ
-	1.68	טורקיה
0.77	0.89	בריטניה
-	-	ארצות הברית
2.50	2.52	ממוצע OECD

5. ביטוח אמהות

עיקרי הממצאים

- **תקופת אכשרה:** ברוב המדינות נדרשת תקופת אכשרה לזכאות לדמי לידה (חוץ משלוש – אוסטריה, גרמניה ואיטליה). התקופה הנדרשת בישראל היא 10 חודשי עבודה מ-14 החודשים שקדמו ללידה, והיא ארוכה ממוצע ה-OECD – כ-6 חודשים.
- **חופשת לידה לאם:** חופשת הלידה המרבית לאישה בישראל היא 15 שבועות (עד דצמבר 2016 – 14 שבועות). במרבית מדינות ה-OECD, חופשת הלידה בתשלום (כולל חופשת הורות) ארוכה יותר מאשר בארץ. המדינות הנדיבות ביותר הן סלובקיה (164 שבועות), אסטוניה (166 שבועות), פינלנד (161 שבועות), הונגריה (160 שבועות) וצ'כיה (110 שבועות).
- **חופשת לידה לאב:** ברוב מדינות ה-OECD מערכת הביטחון הסוציאלי מממנת לאבות חופשת לידה נפרדת מהאם. ממוצע החופשה לאב הוא 8 שבועות, אך יש הבדלים ניכרים בין המדינות – מימים אחדים באיטליה ויוון עד 52 שבועות ביפן וקוריאה. ישראל היא אחת מ-9 מדינות הארגון (בהן גם קנדה, אירלנד או ארצות הברית) שאינה מממנת חופשה לידה מיוחדת לאבות, אלא על חשבון החופשה שהאם זכאית לה.
- **דמי לידה:** בדומה לרוב מדינות הארגון, גובה דמי הלידה בישראל הוא 100% השכר שבשלושת החודשים שלפני הלידה. במדינות אחדות השיעור נמוך במיוחד, למשל בקנדה (55% השכר האחרון), ביוון ובטורקיה (50%).
- **חופשת הורות:** במדינות אחדות יש חופשת הורות המשלימה את חופשת הלידה: שני ההורים יכולים לחלוק את החופשה, כאשר שיעור התשלום בעבורה נמוך משיעור דמי הלידה או שהוא בסכום קבוע.
- **מענק לידה:** במדינות אחדות (בהן ישראל), היולדת מקבלת מענק לידה כסכום חד-פעמי – מ-140 אירו בפינלנד עד 1,740 אירו בלוקסמבורג. בישראל הסכום כ-420 אירו (1,751 ₪).

הגדרות

- **תקופת אכשרה:** משך תקופת העבודה המזכה בדמי לידה.
- **חופשת לידה לאם:** תקופה לאחר הלידה שבמהלכה היולדת זכאית לחופשה ללא שכר ממקום עבודתה.
- **חופשת לידה לאב:** תקופה לאחר הלידה שבמהלכה האב זכאי לחופשה נפרדת מהאם וללא שכר ממקום עבודתו.
- **חופשת לידה בתשלום:** חופשת לידה שבגינה משולמים דמי לידה.

- **דמי לידה:** גמלה שנועדה לפצות יולדת עובדת על אובדן שכרה במשך חופשת הלידה.
- **חופשת הורות:** חופשה בתשלום המתווספת לחופשת הלידה; התשלום נמוך מדמי הלידה או שהוא סכום מינימלי קבוע.
- **מענק לידה:** תשלום חד-פעמי ליולדת להשתתפות בהוצאות הראשונות בגין הלידה.

לוח 1: ביטוח אמהות - תקופת האכשרה לזכאות לדמי לידה, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	תקופת אכשרה
ישראל	10 מ-14 או 15 מ-22 החודשים שלפני הלידה (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
אוסטרליה	10 מ-13 החודשים שלפני הלידה (עבודה)
אוסטריה	לכל עובדת (ללא תנאי)
בלגיה	120 יום (תשלום דמי ביטוח)
קנדה	600 שעות מ-52 השבועות לפני הלידה (עבודה)
צ'ילה	6 חודשים בהם היו 3 חודשים שלפני הלידה (תשלום דמי ביטוח)
צ'כיה	270 יום (ביטוח)
אסטוניה	לכל עובדת (ללא תנאי)
דנמרק	13 שבועות לפני החופשה (עבודה)
פינלנד	180 ימים לפני הלידה (תושבות)
צרפת	10 חודשים לפני הלידה (עבודה)
גרמניה	לכל עובדת (ללא תנאי)
יוון	200 ימים בשנתיים האחרונות (עבודה)
הונגריה	365 ימים בשנתיים שלפני הלידה (תשלום דמי ביטוח)
איסלנד	12 חודשים לפי הלידה (תושבות)
אירלנד	39 שעות ב-12 החודשים שלפני הלידה (תשלום דמי ביטוח)
איטליה	לכל עובדת (ללא תנאי)
יפן	לכל עובדת (ללא תנאי)
קוריאה	..
לטביה	לכל עובדת (ללא תנאי)
לוקסמבורג	6 חודשים לפני הלידה (תשלום דמי ביטוח)
מכסיקו	..
הולנד	לכל עובדת (ללא תנאי)
ניו זילנד	6 חודשים לפני הלידה (תשלום דמי ביטוח)
נורבגיה	6 מ-10 החודשים שקדמו לחופשה (עבודה)
פולין	לכל עובדת (ללא תנאי)
פורטוגל	6 חודשים לפני הלידה (תשלום דמי ביטוח)
סלובקיה	270 ימים בשנתיים שלפני הלידה (ביטוח)
סלובניה	לכל עובדת (ללא תנאי)
ספרד	180 ימים ב-7 שנים לפני הלידה (עבודה)
שבדיה	240 ימים לפני הלידה (ביטוח)
שווייץ	5 מ-9 החודשים שלפני הלידה (עבודה)
טורקיה	90 מ-12 חודשים לפני הלידה (תשלום דמי ביטוח)
בריטניה	26 מ-66 השבועות שלפני הלידה (עבודה)
ארצות הברית	..

לוח 2: ביטוח אמהות - משך חופשת הלידה וחופשת ההורות לאם, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	חופשת לידה (שבועות)	חופשת הורות (שבועות)	סך הכל חופשה בתשלום (שבועות)
ישראל	15.0	-	15.0
אוסטרליה	6.0	12.0	18.0
אוסטריה	16.0	44.0	60.0
בלגיה	15.0	17.3	32.3
קנדה	17.0	35.0	52.0
צ'ילה	18.0	12.0	30.0
צ'כיה	28.0	82.0	110.0
אסטוניה	20.0	146.0	166.0
דנמרק	18.0	32.0	50.0
פינלנד	17.5	143.5	161.0
צרפת	16.0	26.0	42.0
גרמניה	14.0	44.0	58.0
יוון	43.0	-	43.0
הונגריה	24.0	136.0	160.0
איסלנד	13.0	13.0	26.0
אירלנד	26.0	-	26.0
איטליה	21.7	26.0	47.7
יפן	14.0	44.0	58.0
קוריאה	12.9	52.0	64.9
לטביה	16.0	78.0	94.0
לוקסמבורג	16.0	26.0	42.0
מכסיקו	12.0	-	12.0
הולנד	16.0	-	16.0
ניו זילנד	18.0	-	18.0
נורבגיה	13.0	78.0	91.0
פולין	23.0	32.0	55.0
פורטוגל	6.0	24.1	30.1
סלובקיה	34.0	130.0	164.0
סלובניה	15.0	37.1	52.1
ספרד	16.0	-	16.0
שבדיה	12.9	42.9	55.8
שווייץ	14.0	-	14.0
טורקיה	16.0	-	16.0
בריטניה	39.0	-	39.0
ארצות הברית	-	-	-
ממוצע OECD	17.8	37.5	55.3

לוח 3: ביטוח אמהות - משך חופשת הלידה וחופשת ההורות לאב, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	חופשת לידה (שבועות)	חופשת הורות (שבועות)	סך הכל חופשה (בתשלום) (שבועות)	הערות
ישראל	0.0	0.0	0.0	תקופת הלידה* וההורות של האב היא 7 ימים רצופים לפחות (מאפריל 2017). סך כל תקופת הלידה וההורות ששני בני הזוג זכאים לה לא תעלה על תקופת הלידה וההורות שהיתה מגיעה לאם, לולא התחלפה עם בן הזוג.
אוסטרליה	2.0	0.0	2.0	-
אוסטריה	0.0	8.7	8.7	אי אפשר להעביר לאב את חופשת הלידה של האם
בלגיה	2.0	17.3	19.3	אי אפשר להעביר לאב את חופשת הלידה של האם
קנדה	0.0	0.0	0.0	-
צ'ילה	1.0	0.0	1.0	-
צ'כיה	0.0	0.0	0.0	האב יכול להחליף את האם, חוץ מ-6 השבועות הראשונים שלאחר הלידה.
אסטוניה	2.0	0.0	2.0	אי אפשר להעביר לאב את חופשת הלידה של האם
דנמרק	2.0	0.0	2.0	אפשר להעביר לאב חלק מחופשת הלידה וההורות של האם
פינלנד	3.0	6.0	9.0	אפשר להעביר לאב חלק מחופשת הלידה וההורות של האם
צרפת	2.0	26.0	28.0	אי אפשר להעביר לאב את חופשת הלידה של האם
גרמניה	0.0	8.7	8.7	אי אפשר להעביר לאב את חופשת הלידה של האם
יוון	0.4	0.0	0.4	אי אפשר להעביר לאב את חופשת הלידה של האם
הונגריה	1.0	0.0	1.0	אי אפשר להעביר לאב את חופשת הלידה של האם
איסלנד	0.0	13.0	13.0	-
אירלנד	0.0	0.0	0.0	אי אפשר להעביר לאב את חופשת הלידה של האם
איטליה	0.4	0.0	0.4	אפשר להעביר לאב חלק מחופשת הלידה וההורות של האם
יפן	0.0	52.0	52.0	-
קוריאה	0.6	52.0	52.6	-
לטביה	1.4	0.0	1.4	אפשר להעביר לאב חלק מחופשת הלידה וההורות של האם
לוקסמבורג	0.4	26.0	26.4	אי אפשר להעביר לאב את חופשת הלידה של האם
מכסיקו	1.0	0.0	1.0	-
הולנד	0.4	0.0	0.4	אי אפשר להעביר לאב את חופשת הלידה של האם
ניו זילנד	0.0	0.0	0.0	-
נורבגיה	0.0	10.0	10.0	אפשר להעביר לאב חלק מחופשת הלידה וההורות של האם
פולין	2.0	0.0	2.0	אי אפשר להעביר לאב את חופשת הלידה של האם
פורטוגל	5.0	17.3	22.3	אי אפשר להעביר לאב את חופשת הלידה של האם
סלובקיה	0.0	0.0	0.0	אפשר להעביר לאב חלק מחופשת הלידה וההורות של האם
סלובניה	2.9	0.0	2.9	אי אפשר להעביר לאב את חופשת הלידה של האם
ספרד	2.1	0.0	2.1	אפשר להעביר לאב חלק מחופשת הלידה וההורות של האם
שבדיה	1.4	12.9	14.3	אפשר להעביר לאב חלק מחופשת הלידה וההורות של האם
שווייץ	0.0	0.0	0.0	אי אפשר להעביר לאב את חופשת הלידה של האם
טורקיה	0.0	1.0	1.0	-
בריטניה	2.0	0.0	2.0	אפשר להעביר לאב חלק מחופשת הלידה וההורות של האם
ארצות הברית	0.0	0.0	0.0	-
מוצע OECD	1.0	7.2	8.2	

* בנוסח הקודם של החוק: חופשת לידה

לוח 4: ביטוח אמהות - גובה התשלום לדמי לידה ולחופשת הורות, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	גובה דמי לידה	גובה התשלום לחופשת הורות	תנאים נוספים
ישראל	100% השכר הממוצע בשלושת החודשים שלפני החופשה	אין	עד תקרה
אוסטרליה	סכום קבוע: 657 דולר לשבוע	סכום קבוע: 657 דולר לשבוע	..
אוסטריה	100% השכר הממוצע של 13 השבועות האחרונים	1,000-436 אירו לחודש (לפי אורך החופשה)	ללא הגבלה
בלגיה	82% השכר האחרון ל-30 ימי החופשה הראשונים ו-75% מהיום ה-31	786 אירו לחודש	עד תקרה
קנדה	55% מהשכר לשבוע (לפי ממוצע של 26 השבועות שלפני החופשה)	55% מהשכר הממוצע לשבוע	עד תקרה
צ'ילה	100% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	100% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	ללא הגבלה
צ'כיה	70% מהשכר הממוצע ליום	70% מהשכר הממוצע ליום	עד תקרה
אסטוניה	100% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	100% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	ללא הגבלה
דנמרק	100% השכר הממוצע ליום	100% השכר הממוצע ליום	עד תקרה
פינלנד	90% השכר האחרון ל-56 ימי החופשה הראשונים ו-70% מהיום ה-57	70%-25% מההכנסה שלפני החופשה	עד תקרה
צרפת	100% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	390 אירו לחודש	עד תקרה
גרמניה	100% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	67% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	עד תקרה
יוון	50% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	אין	עד תקרה
הונגריה	70% השכר ליום שבשנה האחרונה שלפני החופשה	70% השכר ליום של שבשנה האחרונה שלפני החופשה	ללא הגבלה
איסלנד	80% השכר של השנה האחרונה שלפני החופשה	80% השכר של השנה האחרונה שלפני החופשה	עד תקרה
אירלנד	סכום קבוע: 230 אירו לשבוע	אין	..
איטליה	80% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	30% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	ללא הגבלה
יפן	66% השכר הממוצע במשק	66%-50% מההכנסה לפי אורך החופשה	..
קוריאה	100% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	40% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	..
לטביה	80% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	60% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	ללא הגבלה
לוקסמבורג	100% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	1,778 אירו לחודש	עד תקרה
מכסיקו	..	אין	..
הולנד	100% השכר ליום	אין	עד תקרה
ניו זילנד	100% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	אין	עד תקרה
נורבגיה	100% השכר ליום	80%-100% מההכנסה (לפי גובה ההכנסה)	עד תקרה
פולין	100% השכר הממוצע של 12 החודשים האחרונים	60%-100% מההכנסה (לפי גובה ההכנסה)	ללא הגבלה
פורטוגל	100% השכר ליום	80%-100% מההכנסה (לפי גובה ההכנסה)	ללא הגבלה
סלובקיה	70% השכר ליום של השנה האחרונה שלפני החופשה	203 אירו לחודש	עד תקרה
סלובניה	100% השכר הממוצע של 12 החודשים האחרונים	90% השכר הממוצע של 12 החודשים האחרונים	עד תקרה
ספרד	100% השכר של החודש האחרון שלפני החופשה	אין	ללא הגבלה
שבדיה	80% מהשכר האחרון	סכום קבוע: 19 אירו ליום (במשך 90 ימי חופשה נוספים)	עד תקרה
שווייץ	80% מהשכר של הממוצע שלפני החופשה	אין	עד תקרה
טורקיה	50% השכר האחרון	אין	ללא הגבלה
בריטניה	90% השכר הממוצע לשבוע	אין	ללא הגבלה
ארצות הברית	..	..	..

לוח 5: ביטוח אמהות: מענק לידה ובמדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	יש/אין מענק לידה	גובה התשלום
ישראל	✓	1,751 ₪ לילד הראשון במשפחה (סכומים מופחתים בעבור הילדים הנוספים)
אוסטרליה	-	-
אוסטריה	לא קיים	-
בלגיה	✓	1,247 אירו לילד הראשון במשפחה (סכומים מופחתים בעבור הילדים נוספים)
קנדה	-	-
צ'ילה	-	-
צ'כיה	✓	CZK 13,000 לילד הראשון, מותנה במבחן הכנסה (למשפחות שהכנסתן נמוכה מ-2.7 פעמים שכר המינימום)
אסטוניה	✓	320 אירו לכל לידה
דנמרק	-	-
פינלנד	✓	140 אירו לכל לידה
צרפת	✓	923 אירו לכל לידה (מותנה במבחן הכנסה)
גרמניה	-	-
יוון	-	-
הונגריה	✓	HUF 64,125 לכל לידה
איסלנד	..	-
אירלנד	-	-
איטליה	✓	500 אירו לכל לידה (מבחן הכנסה מהילד הרביעי)
יפן	✓	420,000 JPY לכל לידה
קוריאה	-	-
לטביה	✓	421 אירו לכל לידה
לוקסמבורג	✓	1,740 אירו לכל לידה
מכסיקו	✓	בעין (בגדי תינוקות)
הולנד	-	-
ניו זילנד	-	-
נורבגיה	✓	NOK 46,600 לכל לידה
פולין	✓	1,000 PLN לכל לידה
פורטוגל	-	-
סלובקיה	✓	830 אירו לילד הראשון במשפחה (סכומים מופחתים בעבור הילדים הנוספים)
סלובניה	✓	בעין (בגדי תינוקות בשווי 280 אירו)
ספרד	✓	בלידת תאומים (2,620 אירו) ושלישייה (5,241 אירו) בלבד
שבדיה	-	-
שווייץ	-	-
טורקיה	-	-
בריטניה	✓	500 GBP ללידה הראשונה (רק למשפחות המקבלות הבטחת הכנסה)
ארצות הברית	-	-

6. ביטוח ילדים

עיקרי הממצאים

- **מי זכאי:** ברוב מדינות ה-OECD ההורים זכאים לקצבת ילדים בתנאי שהם תושבי המדינה. בשתי מדינות (בלגיה ואיטליה) קבלת הקצבה מותנית גם בהשתתפות בשוק העבודה.
- **מקור המימון:** ברוב מדינות ה-OECD קצבת הילדים ממומנת באמצעות המיסים. ב-7 מדינות בלבד הקצבה ממומנת מדמי הביטוח, על חשבון המעסיק (ישראל, שווייץ, צרפת, איטליה, לוקסמבורג, בלגיה ואוסטריה).
- **תנאי הזכאות:** ברוב המדינות, בהן ישראל, קצבת הילדים **אוניברסלית**. ב-4 מדינות בלבד (צ'כיה, איטליה, ספרד ופורטוגל), תשלום הקצבה מותנה במבחן הכנסה. בצרפת גובה הקצבה תלוי בגובה ההכנסה: כל המשפחות מקבלות קצבת ילדים אך חלקן בסכומים מופחתים.
- **גובה הקצבה:** המדינות שבהן סכום הקצבה גבוה במיוחד הן מדינות בעלות מדיניות רווחה מפותחת ונדיבה (כגון אוסטריה, לוקסמבורג, גרמניה, פינלנד וצרפת).
- ברוב המדינות סכום הקצבה גדל עם מקום הילד במשפחה. בבלגיה ולוקסמבורג הקצבה לילד השלישי גבוהה בהרבה מקצבת הילד הראשון. בבריטניה בלבד, קצבת הילדים פוחתת ככל שמקומו של הילד במשפחה נמוך יותר (מהילד השני). במדינות מעטות גבוהה הקצבה אינו משתנה עם מקום הילד אלא עולה עם גילו (למשל בדנמרק, הולנד ופולין). במדינה אחת בלבד (פורטוגל), משולמת תוספת לקצבה לתינוקות עד גיל שנה.
- **הגיל המזכה בקצבה:** ברוב המדינות הקצבה משולמת בעבור ילד שעדיין לא מלאו לו 18 שנה. במדינות מעטות גיל הזכאות המרבי נמוך יותר, למשל בצ'כיה (עד 14) ובלטביה (עד גיל 15). במדינות אחדות הקצבה מוסיפה להיות משולמת אם הילד לומד במוסד להשכלה גבוהה (בשווייץ עד גיל 25, ובגרמניה).
- **היקף התשלומים:** סך תשלומי קצבאות הילדים בישראל הוא 171 דולר לנפש (במונחים של שווי כוח קנייה), נמוך ממוצע ה-OECD (362 דולר). תשלומי הקצבאות כאחוז מהתמ"ג בישראל (0.5%) נמוכים ממוצע ה-OECD (0.8%).
- **הקצבה ביחס לשכר הממוצע:** קצבת הילדים בישראל מהווה כ-1.6% מהשכר הממוצע – שיעור נמוך מאוד לעומת ממוצע ה-OECD (4%). שיעור הקצבה כאחוז מהשכר הממוצע במדינות הארגון נע מ-1% (ספרד) ל-9% (ניו זילנד).

הגדרות

- **קצבה אוניברסלית:** קצבה המשולמת לכל המשפחות בעבור כל ילד עד גיל הזכאות המרבי וללא מבחן הכנסה.

לוח 1: ביטוח ילדים - מבוטחים ומקורות המימון, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	מבטחים	מימון
ישראל	תושבים	דמי ביטוח של 1.32%-2.08% על חשבון המעסיק והשתתפות המדינה
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	תושבים	דמי ביטוח של 4.5% על חשבון המעסיק; המדינה מממנת רבע מההוצאות.
בלגיה	שכירים ועצמאים בלבד	מתוך שיעור דמי הביטוח הגלובלי והשתתפות המדינה (במקרה הצורך)
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	תושבים	ממשלה (מיסים)
אסטוניה	תושבים	ממשלה (מיסים)
דנמרק	תושבים	ממשלה (מיסים)
פינלנד	תושבים	ממשלה (מיסים)
צרפת	תושבים	דמי ביטוח של 5.25% על חשבון המעסיק
גרמניה	תושבים	ממשלה (מיסים)
יוון	אין ביטוח ילדים	..
הונגריה	תושבים	ממשלה (מיסים)
איסלנד	..	ממשלה (מיסים)
אירלנד	תושבים	ממשלה (מיסים)
איטליה	שכירים ועצמאים בלבד	דמי ביטוח של 0.68% על חשבון המעסיק; המדינה מכסה את הגירעון
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	תושבים	ממשלה (מיסים)
לוקסמבורג	תושבים	דמי ביטוח של 1.7% על חשבון המעסיק; המדינה מכסה את הגירעון
מכסיקו	..	..
הולנד	תושבים	ממשלה (מיסים)
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	תושבים	ממשלה (מיסים)
פולין	תושבים	ממשלה (מיסים)
פורטוגל	תושבים	ממשלה (מיסים)
סלובקיה	תושבים	ממשלה (מיסים)
סלובניה	תושבים	ממשלה (מיסים)
ספרד	תושבים	ממשלה (מיסים)
שבדיה	תושבים	ממשלה (מיסים)
שווייץ	תושבים	דמי ביטוח על חשבון המעסיק: 0.1%-3.63% לפי אזורים (2% בענף חקלאות)
טורקיה	..	..
בריטניה	תושבים	ממשלה (מיסים)
ארצות הברית	..	..

לוח 2: ביטוח ילדים - גובה קצבת הילדים במדינות ה-OECD ובישראל, ינואר 2017

גובה הקצבה לפי מקום הילד במשפחה (אירו לחודש)					סוג הקצבה	מדינה
5 ויותר	4	3	2	1		
37.1	46.5	46.5	46.5	37.1	אוניברסלית	ישראל *
..	..	..	..	..	..	אוסטריה
..	..	..	..	..	אוניברסלית, לפי גיל הילד	אוסטריה
..	..	..	..	..	בני 2-0: 111.80	
..	..	..	..	..	בני 3-9: 119.60	
..	..	..	..	..	בני 10-18: 138.80	
..	..	..	..	..	בני 18+: 162	
254.4	254.4	254.4	170.3	92.1	אוניברסלית	בלגיה
..	..	..	..	..	..	קנדה
..	..	..	..	..	..	צ'ילה
..	..	..	..	..	לפי מבחן הכנסה ולפי גיל הילד	צ'כיה
..	..	..	..	..	בני 0-6: 19	
..	..	..	..	..	בני 6-15: 23	
..	..	..	..	..	בני 15-26: 26	
100	100	100	50	50	אוניברסלית	אסטוניה
..	..	..	..	..	בני 2-0: 201	דנמרק
..	..	..	..	..	בני 3-6: 159	
..	..	..	..	..	בני 7-17: 125	
174.3	154.6	135	105.8	95.8	אוניברסלית	פינלנד
165.9	461.2	296.4	129.5	0	לפי מבחן הכנסה	צרפת
223	219	198	192	192	אוניברסלית	גרמניה
..	..	..	..	..	אין	יוון
..	..	..	..	..	אוניברסלית	הונגריה
..	..	..	..	..	משפחה עם ילד: 39 לכל ילד	
..	..	..	..	..	משפחה עם 2 ילדים: 43 לכל ילד	
..	..	..	..	..	משפחה עם 3 ילדים ויותר: 51 לכל ילד	
..	..	..	..	..	..	איסלנד
140	140	140	140	140	אוניברסלית	אירלנד
..	..	..	..	..	מבחן הכנסה	איטליה
..	..	..	..	..	..	יפן
..	..	..	..	..	..	קוריאה
50.1	50.1	34.1	22.8	11.4	אוניברסלית	לטביה
..	..	..	..	..	אוניברסלית, לפי גיל הילד	לוקסמבורג
..	..	..	..	..	בני 0-5: 265	
..	..	..	..	..	בני 6-11: 185	
..	..	..	..	..	בני 12-17: 315	
..	..	..	..	..	..	מכסיקו
..	..	..	..	..	אוניברסלית	הולנד
..	..	..	..	..	בני 0-5: 66.1	
..	..	..	..	..	בני 6-11: 80.3	
..	..	..	..	..	בני 12-17: 94.5	
..	..	..	..	..	..	ניו זילנד
104	104	104	104	104	אוניברסלית	נורבגיה
..	..	..	..	..	אוניברסלית, לפי גיל הילד	פולין
..	..	..	..	..	בני 0-5: 21	
..	..	..	..	..	בני 6-18: 28	
..	..	..	..	..	בני 18-24: 31	
..	..	..	..	..	לפי מבחן הכנסה ולפי גיל הילד	פורטוגל
23.52	23.52	23.52	23.52	23.52	אוניברסלית	סלובקיה
..	..	..	..	..	מבחן הכנסה	סלובניה
..	..	..	..	..	לפי מבחן הכנסה ולפי גיל הילד	ספרד
..	..	..	..	..	מ-137 אירו לילד לפי הכנסת המשפחה	
..	..	..	..	..	עד 24.25 אירו לחודש לפי הכנסת המשפחה	
**428	295	188	127	111	אוניברסלית	שבדיה
187	187	187	187	187	אוניברסלית	שווייץ
..	..	..	..	..	..	טורקיה
70	70	70	70	109	אוניברסלית	בריטניה
..	..	..	..	..	..	ארצות הברית

* ילדים שנולדו לאחר 1.6.2003

**לילד ה-6: 561 אירו

לוח 3: ביטוח ילדים - גיל הזכאות המרבי לקצבת ילדים, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	כללי	לסטודנט
ישראל	18	..
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	18	24
בלגיה	18	25
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	14	26
אסטוניה	16	אין
דנמרק	18	אין
פינלנד	17	אין
צרפת	20	אין
גרמניה	18	25
יוון	..	..
הונגריה	18	23
איסלנד	..	..
אירלנד	16	18
איטליה	18	21
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	15	19
לוקסמבורג	18	25
מכסיקו	..	..
הולנד	18	אין
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	18	אין
פולין	18	24
פורטוגל	16	24
סלובקיה	16	25
סלובניה	18	..
ספרד	18	אין
שבדיה	16	20
שווייץ	16	25
טורקיה	..	..
בריטניה	16	20
ארצות הברית	..	..

לוח 4: ביטוח ילדים - מדדים כלכליים על גובה קצבת הילדים, מדינות ה-OECD וישראל, 2015

קצבת ילד ראשון כאחוז מהשכר הממוצע	תשלומי קצבאות ילדים כאחוז מהתוצר המקומי הגולמי (GDP)	תשלומי קצבאות ילדים לנפש במונחי שווי כוח קנייה (PPP), דולרים, מחירים שוטפים	מדינה
1.6	0.5	171.3	ישראל
7.2	1.7	796.8	אוסטרליה
5.9	1.7	818.2	אוסטריה
2.9	1.5	662.9	בלגיה
..	0.7	312.0	קנדה
..	0.5	106.7	צ'ילה
2.5	0.8	241.9	צ'כיה
2.4	0.4	100.8	אסטוניה
3.5	0.9	414.3	דנמרק
3.0	0.7	301.8	פינלנד
2.2	1.1	442.5	צרפת
5.3	0.8	361.2	גרמניה
..	..	..	יוון
5.8	1.2	277.4	הונגריה
2.9	0.6	260.5	איסלנד
7.1	1.8	832.2	אירלנד
2.8	0.4	149.3	איטליה
..	0.6	220.9	יפן
..	0.1	44.0	קוריאה
..	0.4	84.4	לטביה
5.7	1.9	1,836.3	לוקסמבורג
..	..	..	מכסיקו
2.5	0.6	304.0	הולנד
9.3	1.0	373.7	ניו זילנד
2.5	0.5	330.5	נורבגיה
2.6	..	..	פולין
3.4	0.4	116.4	פורטוגל
2.8	0.8	232.3	סלובקיה
8.1	0.6	179.4	סלובניה
1.2	0.2	68.2	ספרד
3.4	0.7	295.6	שבדיה
3.5	1.0	590.1	שווייץ
..	0.2	36.2	טורקיה
3.1	0.7	256.7	בריטניה
..	..	..	ארצות הברית
4.0	0.8	361.9	מוצע OECD

7. דמי מזונות

עיקרי הממצאים

- במחצית מדינות ה-OECD (17 מ-35), יש חוק המחייב את מערכת הביטחון הסוציאלי בתשלום דמי מזונות במטרה להבטיח אמצעי קיום לאם גרושה, פרודה, ידועה בציבור או שנישאה שנית.
- **מי זכאים:** ברוב המדינות שבהן יש חוק לדמי מזונות, והזכאים הם הילד/ים או האישה כאם לילד. בישראל גם אישה ללא ילדים זכאית לתשלום.
- **גובה התשלום:** התשלום בישראל הוא מהגבוהים במדינות המערב – כ-500 אירו במוצע לחודש לעומת 105 אירו בצרפת, 155 אירו בפינלנד או 164 אירו בנורבגיה.
- **משך התשלום:** בישראל, תשלום דמי המזונות אינו מוגבל בזמן לעומת מדינות המגבילות את משך התשלום (לדוגמה גרמניה – 6 שנים).

הגדרות

- **דמי מזונות:** תשלום באמצעות תקציב המדינה ובהתאם לפסק דין למזונות הניתן בידי בית משפט כאשר החייב במזונות אינו ממלא את חובתו.

לוח 1: דמי מזונות - תנאי הזכאות במדינות ה-OECD ובישראל, 2017

גיל הילד	תנאי הזכאות	מדינה
עד 18	אישה או ילד שיש בידם פסק דין למזונות והם אינם מקבלים את התשלום מן החייב במזונות	ישראל
..	..	אוסטרליה
עד 18	קטין שנפסקו לו מזונות ואינו מקבל מאחד מהוריו	אוסטריה
..	אין	בלגיה
..	..	קנדה
..	..	צ'ילה
..	אין	צ'כיה
עד 18	קטין שנפסקו לו מזונות ואינו מקבל מאחד מהוריו	אסטוניה
עד 18	קטין שנפסקו לו מזונות	דנמרק
עד 18	קטין שנפסקו לו מזונות ואינו מקבל מאחד מהוריו	פינלנד
עד 20	חד-הורית שנפסקו מזונות לילדיה אך החייב לא ממלא את חובתו	צרפת
עד 12	חד-הורית עם ילדים עד גיל 12 שבית הדין פסק מזונות אך החייב לא ממלא את חובתו	גרמניה
..	אין	יוון
עד 18	חד-הורית שנפסקו מזונות לילדיה אך החייב לא ממלא את חובתו; מותנה במבחן הכנסות	הונגריה
..	..	איסלנד
..	אין	אירלנד
..	אין	איטליה
..	..	יפן
..	..	קוריאה
עד 18	קטין שנפסקו לו מזונות ואינו מקבל מאחד מהוריו	לטביה
עד 18	קטין שנפסקו לו מזונות ואינו מקבל מאחד מהוריו	לוקסמבורג
..	..	מכסיקו
..	אין	הולנד
..	..	ניו זילנד
עד 18	חד-הורית שנפסקו מזונות לילדיה אך החייב לא ממלא את חובתו	נורבגיה
עד 18	חד-הורית שנפסקו מזונות לילדיה אך החייב לא ממלא את חובתו; מותנה במבחן הכנסות	פולין
..	אין	פורטוגל
עד 18	קטין שנפסקו לו מזונות אך החייב לא ממלא את חובתו; מותנה במבחן הכנסות	סלובקיה
עד 18	קטין שנפסקו לו מזונות אך החייב לא ממלא את חובתו	סלובניה
..	אין	ספרד
עד 18 (סטודנט עד 20)	חד-הורית שנפסקו מזונות לילדיה אך החייב לא ממלא את חובתו	שוודיה
..	תנאי הזכאות משתנים לפי מחוזות	שווייץ
..	..	טורקיה
..	חד-הורית בעבור ילדיה	בריטניה
..	..	ארצות הברית

מדינה	תנאי הזכאות	משך התשלום
ישראל	504 אירו לחודש בממוצע (2,049 ש"ח)	ללא הגבלה
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	..	..
בלגיה	..	..
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	..	..
אסטוניה	100 אירו לכל ילד	150 יום
דנמרק	176 אירו לכל ילד	..
פינלנד	155 אירו לכל ילד	..
צרפת	105 אירו לכל ילד	..
גרמניה	חד-הורית עם ילדים עד גיל 12 שבית הדין פסק מזונות אך החייב לא ממלא את חובתו	6 שנים
יוון	..	..
הונגריה	חד-הורית שנפסקו מזונות לילדיה אך החייב לא ממלא את חובתו; מותנה במבחן הכנסות	..
איסלנד	..	..
אירלנד	..	..
איטליה	..	..
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	..	..
לוקסמבורג	..	..
מכסיקו	..	..
הולנד	..	..
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	164 אירו לכל ילד	..
פולין	חד-הורית שנפסקו מזונות לילדיה אך החייב לא ממלא את חובתו; מותנה במבחן הכנסות	..
פורטוגל	..	..
סלובקיה	קטין שנפסקו לו מזונות אך החייב לא ממלא את חובתו; מותנה במבחן הכנסות	..
סלובניה	94-72 אירו לפי גיל הילד	..
ספרד	..	..
שוודיה	167 אירו לכל ילד	עד 18 (סטודנט עד 20)
שווייץ	..	..
טורקיה	..	..
בריטניה	..	..
ארצות הברית	..	..

8. ביטוח נפגעי עבודה

עיקרי הממצאים

- **מי מבוטח:** בכל מדינות ה-OECD עובדים שכירים מבוטחים בביטוח נפגעי עבודה, ובמקצתן מבוטחים גם העצמאים וקבוצות אחרות (סטודנטים, חניכים, הכשרה מקצועית). בישראל מבוטחים העובדים השכירים, העצמאים ומי שנמצאים בהכשרה מקצועית.
- במדינה אחת בלבד, הולנד, אין ביטוח נפגעי עבודה: הנפגעים מבוטחים במסגרת הביטוח הרפואי וביטוח נכות.
- **מקור המימון:** בכל מדינות ה-OECD וגם בישראל, ביטוח נפגעי עבודה ממומן בידי המעסיק, וברוב המדינות יש השתתפות גם של אוצר המדינה.
- ב-8 מדינות שיעור דמי הביטוח שחל על המעסיק משתנה לפי הסיכון בעבודה (למשל באוסטרליה, קנדה, דנמרק גרמניה).
- **כיסוי הביטוח:** ברוב המדינות, כמו גם בישראל, הביטוח לנפגעי עבודה מכסה שלושה סיכונים: פגיעה בעבודה, תאונה בדרך לעבודה או ממנה ומחלות מקצוע. במדינות מעטות בלבד הביטוח אינו מכסה את התאונות בדרך לעבודה או ממנה.
- **תנאי הזכאות:** במדינות אחדות משולמת קצבה במקרה של נכות זמנית (כל עוד לא נקבעה נכות לצמיתות); במקצתן יש תקופת המתנה של 1-15 יום שמכוסה בחלקה על ידי תשלום דמי מחלה. בישראל דמי פגיעה משולמים מהיום השלישי שלאחר יום הפגיעה. אם הנפגע לא היה יכול לעבוד 12 יום לפחות, דמי הפגיעה משולמים גם בעד שני הימים הראשונים. 12 הימים הראשונים של עובדים שכירים ממומנים על-ידי המעסיק. עצמאים אינם זכאים לתשלום בעבור ימים אלו.
- **סף הנכות המזכה בקצבה:** סף הנכות המזכה בקצבה (אם יש כזה) במקרה של אי-כושר לצמיתות נע בין 6% (איטליה) ל-50% (יוון) ובישראל – 20%. במדינות שבהן יש סף מזכה, הוא מוגדר על-פי כושר השתכרות בלבד (ללא נכות רפואית).
- **גובה הקצבה:** ברוב המדינות שיעור הקצבה נקבע על-פי השכר שלפני הפגיעה ודרגת האי-כושר. במקרה של אי-כושר מלא, שיעור הקצבה הוא 20%-100% השכר האחרון.
- מקבלי דמי פגיעה היוו ב-2013 כ-3.5% מכלל המועסקים במדינות ה-OECD, לעומת 2.0% בישראל. לכ-28% מהנפגעים במדינות הארגון נקבעו 30 ימי-אי כושר לפחות, לעומת כ-43% מהנפגעים בישראל.

הגדרות

- **פגיעה בעבודה:** תאונת במהלך או עקב העבודה או תאונה בדרך לעבודה או ממנה.
- **מחלת מקצוע:** מחלה שעובד חלה בה עקב עבודתו.

לוח 1: ביטוח נפגעי עבודה - מי מבטוח ומקורות המימון, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	מי מבטוח	מקור המימון
ישראל	שכירים ועצמאים	דמי ביטוח על חשבון המעסיק (רגיל: 1.96%, מופחת 0.37%) דמי ביטוח על חשבון העצמאי (רגיל: 0.68%, מופחת: 0.39%)
אוסטרליה	שכירים בלבד	על חשבון המעסיק, לפי הסיכון
אוסטריה	שכירים ועצמאים (חניכים והכשרה מקצועית)	על חשבון המעסיק/העצמאי (1.30%)
בלגיה	שכירים ועצמאים (מחלות מקצועיות: גם מי שנמצא בהכשרה מקצועית)	משיעור דמי הביטוח הגלובלי
קנדה	שכירים בלבד	על חשבון המעסיק, לפי הסיכון
צ'ילה	שכירים ועצמאים	על חשבון המעסיק/העצמאי, לפי הסיכון (0.95%-3.4%)
צ'כיה	שכירים בלבד	על חשבון המעסיק לפי הסיכון (0.2% - 1.2%)
אסטוניה	שכירים ועצמאים	משיעור דמי הביטוח הגלובלי
דנמרק	שכירים (כולל מי שנמצא בהכשרה מקצועית)	על חשבון המעסיק, לפי הסיכון
פינלנד	כל השכירים, החקלאים ומי שבהכשרה מקצועית	על חשבון המעסיק
צרפת	שכירים בלבד	על חשבון המעסיק, לפי הסיכון
גרמניה	כל השכירים, חלק מעצמאים (כגון מטפלות ילדים), אנשים בשיקום	על חשבון המעסיק, לפי הסיכון
יוון	שכירים בלבד	על חשבון המעסיק והעובד (כלול בענף "מחלה")
הונגריה	שכירים ועצמאים	על חשבון המעסיק/העצמאי
איסלנד	שכירים ועצמאים (כולל חניכים, אנשי הצלה, ספורטאים בני יותר מ-16)	משיעור דמי הביטוח הגלובלי
אירלנד	כל השכירים וחלק מהחניכים	משיעור דמי הביטוח הגלובלי
איטליה	שכירים ועצמאים	על חשבון המעסיק/העצמאי לפי הסיכון (0.5%-13.0%)
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	שכירים בלבד	משיעור דמי הביטוח הגלובלי
לוקסמבורג	שכירים ועצמאים (כולל חניכים והכשרה מקצועית)	על חשבון המעסיק/העצמאי (1%)
מכסיקו	סף הנכות לזכאות	על חשבון המעסיק לפי הסיכון (0.5%-15.0%)
הולנד	אין ביטוח נפגעי עבודה: כלול במסגרת ביטוח בריאות או ביטוח נכות	-
ניו זילנד	שכירים ועצמאים	על חשבון המעסיק/העצמאי
נורבגיה	שכירים, דייגים (גם אם הם עצמאים) והכשרה מקצועית	על חשבון המעסיק
פולין	אין משולם ביטוח נפגעי עבודה	על חשבון המעסיק, לפי הסיכון (0.40% - 3.60%)
פורטוגל	שכירים ועצמאים	על חשבון המעסיק, לפי הסיכון
סלובקיה	שכירים (כולל חניכים והכשרה מקצועית)	על חשבון המעסיק (0.8%)
סלובניה	שכירים ועצמאים	משיעור דמי הביטוח הגלובלי
ספרד	שכירים בלבד	על חשבון המעסיק, לפי הסיכון
שבדיה	שכירים ועצמאים	על חשבון המעסיק/העצמאי (0.3%)
שווייץ	שכירים (כולל עובד במשק בית, הכשרה מקצועית, חניכים, עובדים מוגנים)	על חשבון המעסיק, לפי הסיכון
טורקיה	שכירים בלבד	על חשבון המעסיק והעובד (כלול בענף "מחלה")
בריטניה	שכירים בלבד	ממסים (ולא מדמי ביטוח)
ארצות הברית	שכירים בלבד	על חשבון המעסיק, לפי הסיכון (ממוצע: 1.34%)

לוח 2: ביטוח נפגעי עבודה - הסיכונים המכוסים, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מחלות מקצועיות	תאונה בדרך לעבודה	פגיעה בעבודה	מדינה
√	√	√	ישראל
..	..	..	אוסטרליה
√	√	√	אוסטריה
√	√	√	בלגיה
..	..	..	קנדה
..	..	..	צ'ילה
√	לא כלול	√	צ'כיה
√	לא כלול	√	אסטוניה
√	לא כלול	√	דנמרק
√	√	√	פינלנד
√	√	√	צרפת
√	√	√	גרמניה
√	√	√	יוון
√	√	√	הונגריה
√	√	√	איסלנד
√	√	√	אירלנד
√	√	√	איטליה
..	..	..	יפן
..	..	..	קוריאה
√	לא כלול	√	לטביה
√	√	√	לוקסמבורג
..	..	..	מכסיקו
(ביטוח נפגעי עבודה כלול בביטוח הרפואי)			הולנד
..	..	..	ניו זילנד
√	לא כלול	√	נורבגיה
√	לא כלול	√	פולין
√	כלול	√	פורטוגל
√	לא כלול	√	סלובקיה
√	לא כלול	√	סלובניה
√	√	√	ספרד
√	√	√	שבדיה
√	√	√	שווייץ
..	..	..	טורקיה
√	לא כלול	√	בריטניה
..	..	..	ארצות הברית

לוח 3: ביטוח נפגעי עבודה - אי-כוש זמני, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	שיעור הקצבה	75% מההכנסה החייבת בדמי ביטוח של הנפגע ברבע השנה שלפני הפגיעה	מדינת ישראל
התקופה המרבית ליתשלום	התקופה המתנה	שכיר: בהיעדרות של פחות מ-12 יום - מהיום השלישי שלאחר הפגיעה; בהיעדרות של יותר מ-12 יום - מהיום שלמחרת הפגיעה. עצמאי: תשלום דמי פגיעה בביטוי 12 ימי ההיעדרות הראשונים	עד 91 ימים (13 שבועות)
אוסטרליה	..	..	עד שנתיים
אוסטריה	ב-26 שבועות הראשונים: 100% מהשכר שלפני הפגיעה. לאחר מכן: 50%	קצבה זמנית בשיעור של 90% מהכנסה השנתית הליקוי 365 (עד התקרה); במקרה של אי כושר חלקי: התפרש בין ההכנסות של לפני ואחרי הפגיעה	אין
בלגיה	..	..	..
קנדה	..	..	..
צ'ילה	100% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	100% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	אין
צרפת	ב-4 שבועות הראשונים: בגובה דמי מחלה. לאחר מכן: 1/360 השכר השנתי	כלול בדמי מחלה	עד 182 יום
דנמרק	ב-28 הימים הראשונים: 60% מהשכר ליום שלפני הפגיעה. מהיום ה-29: 80% (עד התקרה)	..	אין
פינלנד	80% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	עד 4 ילדים) עד התקרה	עד 78 שבועות
גרמניה	100% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	100% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	אין
יוון	..	..	עד שנה
הונגריה	..	..	עד 156 ימים
איסלנד	סכום קבוע של 188 אירו לשבוע	75%	אין
ארלנד	ב-15 הימים הראשונים: 60% מהשכר היומי לפני הפגיעה. מהיום ה-16: 75%	..	..
אסטליה	..	..	..
יפן	80% מההכנסה האחרונה לפני הפגיעה	100% מההכנסה האחרונה לפני הפגיעה	אין
קוריאה	..	..	עד 52 שבועות
לטביה	100% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	אין (משולם במסגרת ביטוח בריאות)	..
לוקסמבורג	100% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	אין (משולם במסגרת ביטוח בריאות)	אין (משולם במסגרת ביטוח בריאות)
מסיקו	..	..	עד שנה
הולנד	100% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	100% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	עד 6 חודשים
ניו זילנד	100% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	100% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	אין
נורבגיה	100% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	100% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	עד 52 שבועות
פולין	75% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	75% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	עד 12 חודשים
פורטוגל	ב-3 הימים הראשונים: 55% מהשכר היומי שלפני הפגיעה. מהיום ה-4: 25% (עד התקרה)	100% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	אין
סלובקיה	80% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	80% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	עד 12 חודשים
סלובניה	80% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	80% מההכנסה האחרונה שלפני הפגיעה	אין
ספרד	..	..	..
שבדיה	..	..	אין
שווייץ	..	..	..
טורקיה	..	..	אין
בריטניה	..	..	..
ארצות הברית	..	..	..

לוח 4: ביטוח נפגעי עבודה - אי-כושר לנמיתות, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

תוספת בעבור תלויים	שיעור הקצבה	סך הגבות לראות	מדינה
תוספת לפי מספר ילדים	לפי הכנסות של הנפגע לפני הפגיעה ולפי דרגת נכותו	20% לפחות	ישראל
..	..	..	אוסטרליה
תוספת לכל ילד	66.6% השכר האחרון כפול שיעור האי-כושר	20% לפחות	אוסטריה
אין	לפי ההכנסה שלפני הפגיעה ודרגת הנכות	אין	בלגיה
..	..	..	קנדה
..	..	..	צ'ילה
אין	100% השכר האחרון שלפני הפגיעה	אין	צ'כיה
אין	100% השכר האחרון שלפני הפגיעה	40% לפחות	אסטוניה
אין	75% מההכנסה המבוטחת במקרה של אי-כושר מלא וחלק יחסי במקרה של נכות חלקית (עד החקרה)	15% לפחות	דנמרק
אין	85% מההכנסה המבוטחת במקרה של אי-כושר מלא (70% מגיל 65) וחלק יחסי במקרה של נכות חלקית	אי-כושר של 10% לפחות והפחתת השכר של 5% לפחות	פנלנד
אין	השכר הממוצע של השנה האחרונה כפול שיעור האי-כושר	אין	צרפת
אין	66.6% מהשכר (שנה אחת) כפול דרגת הנכות	20% לפחות	גרמניה
אין	70% משכר המינימום לחדש	50% לפחות	יוון
אין	השכר הממוצע של השנה האחרונה כפול שיעור האי-כושר	13% לפחות	הונגריה
..	..	..	איסלנד
תוספת לבן זוג ולכל ילד	עד 19%. פיצוי חד-פעמי. מ-20%: השכר האחרון כפול שיעור האי-כושר	15% לפחות	ארלנד
תוספת בעבור כל תלוי	לפי ההכנסה שלפני הפגיעה ודרגת הנכות	6% לפחות	איטליה
..	..	..	יפן
..	..	..	קוריאה
אין	לפי ההכנסה שלפני הפגיעה ודרגת הנכות	25% לפחות	לטביה
אין	השכר הממוצע של השנה האחרונה כפול שיעור אי-כושר	אי-כושר של 10% לפחות והפחתת השכר של 10% לפחות	ליקסמבורג
..	..	..	מקסיקו
..	כלול במסגרת ביטוח בריאות או ביטוח נכות	אין משולם ביטוח נפגעי עבודה	הולנד
..	..	..	ניו זילנד
תוספת לפי מעב משפחתי	66% השכר האחרון (עד החקרה)	30% לפחות	נורבגיה
אין	עד 80% השכר האחרון במקרה של נכות מלאה	אין	פולין
תוספת של 10% לכל תלוי	80% השכר האחרון לפי דרגת האי-כושר	אין	פורטוגל
אין	80% השכר האחרון לפי דרגת האי-כושר	41% לפחות	סלובקיה
אין	עד 57.25% השכר האחרון	אין	סלובניה
אין	50%-100% השכר האחרון לפי דרגת האי-כושר	33% לפחות	ספרד
אין	100% מהפחתת השכר	7% לפחות	שבדיה
אין	80% מההכנסה המבוטחת במקרה של אי-כושר מלא וחלק יחסי במקרה של נכות חלקית	10% לפחות	שווייץ
..	..	..	טורקיה
אין	סכום קבוע המשתנה לפי דרגת נכות	14% לפחות	בריטניה
..	..	..	ארצות הברית

לוח 5: ביטוח נפגעי עבודה - מקבלי דמי פגיעה, מדינות ה-OECD וישראל, 2013

מדינה	מקבלי דמי פגיעה בכלל המועסקים (%)	מקבלי דמי פגיעה שנקבעו להם 30 ימי אי-כושר לפחות (%)
ישראל	2.0	42.9
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	4.0	19.4
בלגיה	2.6	24.7
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	1.8	41.7
אסטוניה	1.4	..
דנמרק	3.9	21.5
פינלנד	8.9	13.5
צרפת	5.2	25.3
גרמניה	3.4	..
יוון	1.9	..
הונגריה	0.8	28.7
איסלנד	5.4	..
אירלנד	1.5	25.2
איטליה	2.2	36.6
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	1.4	..
לוקסמבורג	3.7	17.5
מכסיקו	..	..
הולנד	..	..
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	3.2	27.8
פולין	0.8	47.0
פורטוגל	4.2	27.6
סלובקיה	2.8	19.2
סלובניה	2.6	35.8
ספרד	2.4	31.7
שבדיה	5.3	19.7
שווייץ	6.6	24.4
טורקיה	2.4	27.7
בריטניה	3.3	23.2
ארצות הברית	..	..
ממוצע OECD	3.5	27.7

9. ביטוח אבטלה

עיקרי הממצאים

משנת 2002 הוחמרו תנאי הזכאות לדמי אבטלה בישראל בהשוואה לשנים קודמות ובהשוואה למדינות אחרות.

- **תקופת אכשרה:** תקופת האכשרה בישראל ארוכה מהתקופה הממוצעת במדינות ה-OECD – 12 חודשים לעומת 6-12 חודשים בהתאמה. זאת ועוד: היחס שבין תקופת האכשרה מתוך התקופה המובאת בחשבון הוא 2/3 בישראל, ואילו ברוב המדינות הוא פחות מחצי.
- **התקופה המרבית לתשלום דמי אבטלה:** מספר הימים המרבי לתשלום דמי אבטלה בישראל הוא 175, שהם 7 חודשים, לעומת 15 חודשים במוצע במדינות ה-OECD. בכמה מן המדינות משך התשלום אחיד לכל המובטלים, ובאחרות הוא מותנה במאפייני דמוגרפיה כמו גיל, מצב משפחתי או תלויים. במדינות מסוימות גם משך תקופת העבודה משפיע על התקופה המרבית לתשלום.
- בישראל תקופת התשלום משתנה בהתאם לגיל ולמספר התלויים: ב-2017, 50 יום בלבד לצעירים עד גיל 25, 67 יום לבני 25-28, 100 ימים לבני 28-35, ולמבוגרים, בני 35 ויותר – 138-175 ימים בהתאם לגיל ולמספר תלויים.
- **תקופת המתנה:** בכחצי מדינות ה-OECD לא נדרשת תקופת המתנה לתחילת התשלום. במדינות האחרות תקופת המתנה היא 3-8 ימים, חוץ מבקנדה – שבועיים. בישראל נדרשים חמישה ימי המתנה.
- **גובה דמי האבטלה:** ברוב המדינות ובהן ישראל, גובה התשלום מחושב כאחוז מהשכר האחרון של המובטל עד תקרה מסוימת, והוא נע בין 40% מהשכר האחרון בטורקיה עד 90% בדנמרק. בישראל, גובה התשלום לבני 28 ויותר הוא 44%-80% מהשכר האחרון לפי רמת השכר שלפני האבטלה.
- **שיעור מקבלי דמי אבטלה:** כ-32% מהבלתי מועסקים בארץ קיבלו ב-2014 דמי אבטלה – השיעור הנמוך בכל מדינות ה-OECD. השיעור הממוצע במדינות הארגון הוא כ-50%. שיעור מקבלים גבוה במיוחד יש בצרפת ובפינלנד (95%).
- **ביטוח אבטלה לעצמאים:** ביטוח אבטלה ממלכתי וחובה לעצמאים יש רק בפינלנד, איסלנד וצ'כיה. במדינות אחרות הוא ממלכתי ווולונטרי למשל בשבדיה, גרמניה, אוסטריה ונורבגיה (רק לדייגים). בדנמרק הוא וולונטרי ומבוצע באמצעות קרנות מיוחדות.

הגדרות

- **תקופת אכשרה:** תקופת עבודה ותשלום דמי ביטוח המזכה בקצבה / גמלה.

לוח 1: ביטוח אבטלה - תקופת האכשרה במדינות ה-OECD ובישראל, 2017

מדינה	תקופת אכשרה
ישראל	12 מ-18 החודשים שקדמו לאבטלה
אוסטרליה	לא נדרשת
אוסטריה	52 שבועות בתוך 24 חודשים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
בלגיה	312 ימים בתוך 21 חודשים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
קנדה	52 שבועות לפני האבטלה (עבודה)
צ'ילה	12 חודשים בתוך שנתיים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
צ'כיה	12 חודשים בתוך שנתיים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
אסטוניה	12 חודשים בתוך 36 חודשים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
דנמרק	52 שבועות בתוך 3 שנים (עבודה)
פינלנד	26 שבועות בתוך 28 חודשים (עבודה)
צרפת	4 חודשים בתוך 28 חודשים (תשלום דמי ביטוח)
גרמניה	12 חודשים בתוך 24 חודשים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
יוון	125 יום בתוך 14 החודשים האחרונים (תשלום דמי ביטוח)
הונגריה	360 יום בתוך 3 שנים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
איסלנד	3 חודשים בתוך 12 חודשים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
אירלנד	39 שבועות בתוך שנה (תשלום דמי ביטוח)
איטליה	13 שבועות בתוך 4 שנים (תשלום דמי ביטוח)
יפן	6 חודשים בתוך 12 החודשים האחרונים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
קוריאה	6 חודשים בתוך 18 החודשים האחרונים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
לטביה	9 חודשים בתוך 12 החודשים האחרונים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
לוקסמבורג	26 שבועות בתוך 12 החודשים האחרונים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
מכסיקו	..
הולנד	26 שבועות בתוך 36 השבועות האחרונים (עבודה)
ניו זילנד	..
נורבגיה	השכר בשנה שקדמה לאבטלה - 14,921 אירו לפחות
פולין	365 יום בתוך 18 החודשים האחרונים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
פורטוגל	360 יום בתוך 24 החודשים האחרונים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
סלובקיה	שנתיים בתוך 3 שנים האחרונות (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
סלובניה	9 חודשים בתוך 24 החודשים האחרונים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
ספרד	360 יום בתוך 6 שנים (תשלום דמי ביטוח)
שבדיה	6 חודשים בתוך 12 חודשים לפני האבטלה (עבודה)
שווייץ	12 חודשים בתוך שנתיים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
טורקיה	600 יום בתוך 3 שנים (עבודה)
בריטניה	26 חודשים בתוך שנתיים (עבודה ותשלום דמי ביטוח)
ארצות הברית	בהתאם למדינה

לוח 2: ביטוח אבטלה - התקופה המרבית לתשלום דמי אבטלה, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

הוראות מיוחדות	תקופה מרבית (חודשים)	מדינה
לפי הגיל ולמספר תלויים	7	ישראל
לפי הגיל	6	אוסטרליה
לפי הגיל ותקופת העבודה	12	אוסטריה
במקרים מסוימים יש הגבלות מנהליות	ללא הגבלה	בלגיה
לפי הגיל והמדינה	9	קנדה
לפי תקופת העבודה	5	צ'ילה
לפי הגיל	11	צ'כיה
לפי תקופת העבודה	12	אסטוניה
..	24	דנמרק
לפי הגיל ותקופת העבודה	16	פינלנד
לפי הגיל ותקופת העבודה	24	צרפת
לפי הגיל ותקופת העבודה	24	גרמניה
לפי תקופת העבודה	12	יוון
לפי תקופת העבודה	3	הונגריה
..	36	איסלנד
לפי הגיל ותקופת העבודה	9	אירלנד
..	24	איטליה
לפי הגיל ותקופת העבודה	11	יפן
לפי הגיל ותקופת העבודה	8	קוריאה
..	9	לטביה
לפי תקופת העבודה	12	לוקסמבורג
..	..	מכסיקו
לפי הגיל ותקופת העבודה	38	הולנד
..	..	ניו זילנד
לפי תקופת העבודה	24	נורבגיה
לפי הגיל והאזורים	12	פולין
לפי הגיל ותקופת העבודה	24	פורטוגל
..	6	סלובקיה
לפי הגיל ותקופת העבודה	12	סלובניה
לפי תקופת העבודה	24	ספרד
לפי הגיל ולמספר ילדים	15	שבדיה
לפי הגיל ותקופת העבודה	18	שוויץ
לפי תקופת העבודה	10	טורקיה
..	6	בריטניה
בהתאם למדינה	9	ארצות הברית
	15	ממוצע OECD

לוח 3: ביטוח אבטלה - תקופת ההמתנה במדינות ה-OECD ובישראל, 2017

תקופת המתנה (ימים)	מדינה
5	ישראל
0	אוסטרליה
0	אוסטריה
0	בלגיה
15	קנדה
0	צ'ילה
0	צ'כיה
7	אסטוניה
0	דנמרק
5	פינלנד
7	צרפת
0	גרמניה
6	יוון
0	הונגריה
3	איסלנד
3	אירלנד
8	איטליה
7	יפן
14	קוריאה
0	לטביה
0	לוקסמבורג
..	מכסיקו
0	הולנד
..	ניו זילנד
3	נורבגיה
7	פולין
0	פורטוגל
0	סלובקיה
0	סלובניה
0	ספרד
7	שבדיה
5	שווייץ
0	טורקיה
7	בריטניה
..	ארצות הברית

לוח 4: ביטוח אבטלה - גובה דמי האבטלה במדינות ה-OECD ובישראל, 2017

תוספת לתלויים	גובה התשלום		מדינה
	תקרה	כאחוז מהשכר האחרון	
..	השכר הממוצע	80-44 לפי רמת השכר	ישראל
..	..	תשלום קבוע (דולר לשבועיים) 535	אוסטרליה
תשלום קבוע לכל תלוי	4,530 אירו לחדש	55	אוסטריה
תוספת לפי מספר הילדים התלויים	2,547 אירו לחדש	65	בלגיה
..	543 דולר קנדי לשבועיים	55	קנדה
..	אין תקרה	70	צ'ילה
..	58% מהשכר הממוצע	65	צ'כיה
..	3 פעמים השכר הממוצע	50	אסטוניה
..	4,135 קרונות לשבוע	90	דנמרק
תוספת לפי מספר הילדים התלויים	אין תקרה	תשלום קבוע (32 אירו ליום) ותוספת של 45% מחלק השכר	פינלנד
..	13,076 אירו לחדש	57	צרפת
תוספת לפי מספר הילדים התלויים	6,350 אירו לחדש	60	גרמניה
..	..	55	יוון
..	100% שכר המינימום	60	הונגריה
תוספת לפי מספר הילדים התלויים	290,000 קרונות לחדש	70	איסלנד
תוספת קבועה לכל ילד תלוי	..	סכום קבוע (188 אירו לשבוע)	אירלנד
תוספת קבועה לכל ילד תלוי	1,300 אירו לחדש	75	איטליה
..	7,775 ין ליום	80-50 לפי רמת השכר	יפן
..	43,000 וון ליום	50	קוריאה
..	..	50	לטביה
תוספת קבועה לכל ילד תלוי	4,996 אירו לחדש	80	לוקסמבורג
..	..	..	מכסיקו
..	205 אירו ליום	75	הולנד
..	..	..	ניו זילנד
תוספת קבועה לכל ילד תלוי	4,974 אירו לחדש	62	נורבגיה
..	..	80	פולין
..	..	65	פורטוגל
..	פעמיים השכר הממוצע	50	סלובקיה
..	..	80	סלובניה
התקרה עולה כשיש ילדים	1,087 אירו לחדש	70	ספרד
..	2,653 אירו לחדש	80	שבדיה
תוספת קבועה לכל ילד תלוי	12,350 פרנקים לחדש	80	שוויץ
..	..	40	טורקיה
..	..	סכום קבוע (89 אירו לשבוע)	בריטניה
תוספת קבועה לכל תלוי	..	50	ארצות הברית

לוח 5: ביטוח אבטלה - מקבלי דמי אבטלה במדינות ה-OECD ובישראל, 2014

מדינה	מקבלי דמי אבטלה	בלתי מועסקים	מקבלי דמי אבטלה כאחוז מהבלתי מועסקים
ישראל	72,054	222,550	32.4
אוסטרליה	705,814	745,714	94.6
אוסטריה	144,254	244,888	58.9
בלגיה	453,815	423,493	107.2
קנדה	500,397	1,322,300	37.8
צ'ילה	197,913	539,503	36.7
צ'כיה	115,908	323,590	35.8
אסטוניה	20,608	49,600	41.5
דנמרק	127,592	191,453	66.6
פינלנד	221,166	232,000	95.3
צרפת	2,689,105	2,837,700	94.8
גרמניה	951,729	2,088,000	45.6
יוון	..	..	..
הונגריה	59,544	343,300	17.3
איסלנד	..	..	..
אירלנד	46,335	254,500	18.2
איטליה	1,046,889	3,236,007	32.4
יפן	467,052	2,380,000	19.6
קוריאה	359,673	936,500	38.4
לטביה	35,849	107,624	33.3
לוקסמבורג	7,572	18,300	41.4
מכסיקו	..	..	..
הולנד	443,355	609,037	72.8
נז זילנד	63,371	141,000	44.9
נורבגיה	58,792	96,000	61.2
פולין	242,378	1,567,000	15.5
פורטוגל	338,442	726,000	46.6
סלובקיה	35,480	358,700	9.9
סלובניה	25,452	98,683	25.8
ספרד	2,542,977	5,609,595	45.3
שבדיה	106,659	411,000	26.0
שוויץ	130,753	215,485	60.7
טורקיה	40,480	2,853,000	1.4
בריטניה	1,218,516	2,031,034	60.0
ארצות הברית	2,684,521	9,616,417	27.9

לוח 6: ביטוח אבטלה לעצמאים, במדינות ה-OECD ובישראל, 2017

מדינה	יש / אין ביטוח אבטלה לעצמאים
ישראל	אין
אוסטרליה	יש
אוסטריה	יש כביטוח וולונטרי
בלגיה	אין
קנדה	יש כביטוח וולונטרי
צ'ילה	אין
צ'כיה	יש וחובה לכל העצמאים
אסטוניה	אין
דנמרק	יש כביטוח וולונטרי (קרנות מיוחדות)
פינלנד	יש וחובה לכל העצמאים
צרפת	אין
גרמניה	אין
יוון	אין
הונגריה	יש
איסלנד	יש וחובה לכל העצמאים
אירלנד	אין
איטליה	אין
יפן	..
קוריאה	..
לטביה	..
לוקסמבורג	יש
מכסיקו	..
הולנד	אין
ניו זילנד	..
נורבגיה	יש לדייגים בלבד
פולין	אין
פורטוגל	יש
סלובקיה	יש כביטוח וולונטרי
סלובניה	יש
ספרד	יש כביטוח וולונטרי
שבדיה	יש כביטוח וולונטרי
שווייץ	אין
טורקיה	..
בריטניה	אין
ארצות הברית	..

10. ביטוח נכות

עיקרי הממצאים

- **מי מבוטח:** ברוב מדינות ה-OECD מבוטחים בביטוח נכות עובדים בלבד. מדינות מעטות, כמו ישראל ושבדיה, מבטחות גם את התושבים שאינם עובדים. מדינות אחדות משלבות קצבה בסיסית לכל התושבים עם קצבה משלימה למועסקים (פינלנד, איסלנד).
- **מיהו נכה:** ברוב המדינות הנכה מוגדר לפי מידת הירידה בכושרו להשתכר. שיעורי הירידה בכושר ההשתכרות המזכים בקצבה נעים בין 25% (שבדיה) ל-100% (אנגליה). במדינות מעטות לא נקבע שיעור מינימלי של ירידה בכושר ההשתכרות כתנאי לקצבת נכות (כגון פינלנד ולוקסמבורג).
- **תחילת התשלום:** ברוב המדינות הקצבה משולמת מיום שנקבעה הנכות ללא תקופת המתנה. במדינות ספורות הקצבה משולמת לאחר התקופה של תשלום דמי מחלה. בישראל יש תקופת המתנה של 90 יום שבה משולמים בדרך כלל דמי מחלה.
- **גובה הקצבה:** גובה הקצבה נקבע ברוב המדינות לפי דרגת האי-כושר ובהתחשב במשתנים נוספים, כגון תקופת הביטוח, ההכנסות המבוטחות, מצב משפחתי וגיל. במדינות מסוימות רמת הקצבה קבועה ואינה תלויה ברמת האי כושר (כגון אירלנד או איטליה). בכמה מדינות משולמת קצבה מינימלית. סכום הקצבה נע מ-64 אירו לחודש (בלטביה) לכ-2,000 אירו (בלוקסמבורג).
- **הגורם הקובע:** הירידה בכושר ההשתכרות נקבעת במדינות אחדות בידי פקידי הביטוח הלאומי (כגון קנדה ונורבגיה), ובאחרות בידי ועדה רפואית או רופא מקופת החולים.
- **הגבלות על תעסוקה:** ברוב המדינות נקבעו כללים המגבילים את האפשרות לעבוד בתקופת קבלת הקצבה: הנכים רשאים לעבוד ולהשתכר עד סכום מסוים ללא הפחתת הקצבה (אוסטריה ונורבגיה), או עד אחוז מההכנסה לפני הנכות (הונגריה) או עד אחוז מהשכר הממוצע במשק (פולין). במדינות אחרות כל הכנסתו מהעבודה מנוכה מהקצבה (בלגיה ודנמרק).
- **שיעור התעסוקה:** מהתפלגות מקבלי קצבת נכות לפי השתתפותם בשוק העבודה עולה כי כשליש ממוקבלי הקצבה במדינות ה-OECD עובדים, לעומת כ-22% בישראל (2015), אך השונות בין המדינות גדולה. לדוגמה, בשבדיה ובמכסיקו שיעור ההשתתפות גבוה מ-60%, לעומת אוסטרליה, ספרד, ואוסטריה שבהן שיעור ההשתתפות נמוך במיוחד – 10%-15%.
כשמדובר בנכים לפי הגדרה סובייקטיבית, המועסקים גבוה יותר: כ-45% מבעלי מוגבלות חמורה בני 25-64 בישראל היו מועסקים ב-2016 (מתוך הסקר החברתי של הלמ"ס) – שיעור הדומה לממוצע ה-OECD (כ-47%).

- **חובת העסקת נכים:** בעשר ממדינות הארגון מעסיקים פרטיים גדולים (בדרך כלל יותר מ-20 עובדים) חייבים להעסיק אחוז מסוים של נכים, מ-2% (ספרד) ל-6% (צרפת). בישראל, מעסיקים שלהם 100 עובדים ויותר חייבים להעסיק 3% נכים לפחות במגזר הפרטי ו-5% לפחות במגזר הציבורי.
- **הטבות:** במדינות אחדות מוענקות לנכים הטבות נוספות, כגון הנחה בתחבורה ציבורית, מענקי דיור והנחה ברכישת תרופות.
- **תלות בעזרת הזולת:** נכה התלוי בעזרת הזולת זכאי לקצבה בסכום קבוע (בלגיה, איטליה ואירלנד) או לפי מידת התלות (פינלנד ופורטוגל). בישראל זכאים לקצבה זו (קצבה לשירותים מיוחדים) מבוטחים בביטוח הלאומי עד גיל פרישה התלויים בעזרת הזולת בפעולות היומיום, ושיעורה נקבע בהתאם למידת התלות.
- **ילד נכה:** רוב המדינות מעניקות קצבה לילד נכה הזקוק לטיפול מיוחד בבית או הסובל מפגור בהתפתחות. הקצבה משולמת כתוספת לקצבת הילדים (אוסטריה והולנד), או כסכום קבוע ואחיד (אירלנד וספרד) או לפי מידת התלות בזולת (בלגיה, פינלנד וצרפת).
- **שיעור המקבלים:** שיעור מקבלי קצבת נכות בישראל בכלל האוכלוסייה בגיל המזכה היה ב-2014 4.5%, לעומת 3.0% ב-1990. למרות הגידול בשני העשורים האחרונים, השיעור בישראל עדיין נמוך מממוצע ה-OECD (5.7% ב-2014). יש לציין שבמדינות אחדות (בהולנד למשל), שיעור הנכים ירד, בעקבות החמרה בתנאי הזכאות.

הגדרות

- **הגיל המזכה בקצבת נכות:** בישראל – 18 עד גיל הפרישה, במדינות ה-OECD – 65-18.

לוח 1: ביטוח נכות - מי מבוטח ומקורות המימון, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	מבוטחים	מקור המימון
ישראל	תושב ישראל שמלאו לו 18 שנה וטרם הגיע לגיל הפרישה	דמי ביטוח והשתתפות המדינה
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	שכירים בלבד (גם בהכשרה קצועית)	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) והשתתפות המדינה מתוך שיעור דמי הביטוח הגלובלי
בלגיה	שכרים ועצמאים	..
קנדה	..	..
צ'ילה	שכירים, עצמאים ומובטלים	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) מתוך שיעור דמי הביטוח הגלובלי
צ'כיה	שכירים, עצמאים ומובטלים	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) מתוך שיעור דמי הביטוח הגלובלי ממשלה (מיסים)
אסטוניה	כלל תושבי המדינה	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) מתוך שיעור דמי הביטוח הגלובלי
דנמרק	כלל תושבי המדינה	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) מתוך שיעור דמי הביטוח הגלובלי
פינלנד	פנסיה בסיסית לכל תושב בן 16-65 ופנסיה משלימה למוטסדים (שכירים ועצמאים) בני מועסקים בלבד	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) מתוך שיעור דמי הביטוח הגלובלי
צרפת	שכירים וקבוצות מסוימות של עצמאים	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) ומטסיה
גרמניה	שכירים וקבוצות מסוימות של עצמאים	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) ומטסיה
יוון	שכירים בלבד	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) ומטסיה
הונגריה	שכירים ועצמאים	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) והשתתפות המדינה
איסלנד	פנסיה לאומית: תושבים בני 16-67; פנסיה משלימה: שכירים ועצמאים בני 16-70	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) והשתתפות המדינה מתוך שיעור דמי הביטוח הגלובלי
אירלנד	שכירים (גם בהכשרה מקצועית מגיל 16) וטובדי מדינה	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) והשתתפות המדינה
איטליה	שכרים ועצמאים	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) והשתתפות המדינה
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	שכרים ועצמאים עד גיל הפרישה	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) והשתתפות המדינה
לוקסמבורג	שכירים ועצמאים	..
מכסיקו	..	..
הולנד	כלל המועסקים עד גיל הפרישה	דמי ביטוח והשתתפות המדינה
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	כלל המועסקים עד גיל הפרישה	מתוך שיעור דמי הביטוח הגלובלי והשתתפות המדינה
פולין	מועסקים (שכירים, עצמאים וחקלאים)	דמי ביטוח והשתתפות המדינה
פורטוגל	שכירים ועצמאים	מתוך שיעור דמי הביטוח הגלובלי והשתתפות המדינה
סלובקיה	מועסקים המבוטחים בביטוח בריאות	דמי ביטוח והשתתפות המדינה
סלובניה	כלל המועסקים עד גיל הפרישה	דמי ביטוח והשתתפות המדינה
ספרד	שכירים בלבד	מתוך שיעור דמי הביטוח הגלובלי (שכיר ומטסיה)
שבדיה	כלל תושבי המדינה	דמי ביטוח (כלולים בביטוח זיקנה) והשתתפות המדינה
שוויץ	תושבים מועסקים	דמי ביטוח והשתתפות המדינה
טורקיה	..	..
בריטניה	שכירים, עצמאים ומובטלים	מתוך שיעור דמי הביטוח הגלובלי
ארצות הברית	..	..

לוח 2: ביטוח נכות - שיעור הנכות המזכה בקצבה ותקופת ההמתנה לתשלום, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	סך הנכות לזכאות	תקופת המתנה/מועד תשלום הקצבה
ישראל	נכות רפואית של 60% לפחות (40% לפחות אם יש לו כמה ליקויים רפואיים ונקבעו לו 25% לפחות בליקוי אחד; לעקרת בית - 50% לפחות) ואובדן כושר השתכרות של 50% לפחות	מהיום ה-91 לקביעת דרגת האי-כושר
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	ירידה בכושר ההשתכרות של 50% לפחות	מהיום הראשון של החודש שלאחר יום קבלת ההחלטה
בלגיה	ירידה בכושר ההשתכרות של 66% לפחות	המתנה של שנה (השנה הראשונה מכוסה ע"י דמי מחלה)
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	ירידה בכושר ההשתכרות של 35% לפחות	מיום שנוצר האי-כושר, אין המתנה
אסטוניה	ירידה בכושר ההשתכרות של 40% לפחות	אין המתנה
דנמרק	אין מינימום נדרש (גמלה בסיסית למי שלא מסוגל לעבוד)	מהיום הראשון של החודש שלאחר יום קבלת ההחלטה
פינלנד	אין שיעור מינימלי	משמסתיים תשלום דמי המחלה (עד 300 יום)
צרפת	ירידה בכושר ההשתכרות של 66.66% לפחות	משמסתיים תשלום דמי מחלה
גרמניה	אי-כושר מלא: פחות מ-3 שעות עבודה ביום; אי-כושר חלקי: עד 6 שעות עבודה ביום	נכות זמנית: מהחודש השביעי שבו נוצרה הנכות; נכות לצמיתות: אין המתנה
יוון	ירידה בכושר ההשתכרות של 50% לפחות	מיום אישור הזכאות לנכות
הונגריה	ירידה בכושר ההשתכרות של 40% לפחות	מיום שנוצר האי-כושר, אין המתנה
איסלנד	ירידה בכושר ההשתכרות של 50% לפחות	פנסיה לאומית: מיום קבלת ההחלטה; פנסיה משלימה: 3 חודשים לאחר שנוצרה הנכות
אירלנד	אובדן כושר עבודה לצמיתות	המתנה של שנה (השנה הראשונה מכוסה ע"י דמי מחלה)
איטליה	ירידה בכושר ההשתכרות של 66% לפחות	מיום אישור הזכאות לנכות
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	ירידה בכושר ההשתכרות של 25% לפחות	אין המתנה
לוקסמבורג	אין שיעור מינימלי	משמסתיים תשלום דמי המחלה
מכסיקו	..	..
הולנד	מועסקים: 35%; תושבים: 100%	המתנה של 104 שבועות (תקופה של תשלום דמי מחלה)
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	ירידה בכושר ההשתכרות של 50% לפחות	אין המתנה
פולין	אין שיעור מינימלי	אין המתנה
פורטוגל	ירידה בכושר ההשתכרות של 66.66% לפחות	מהיום הראשון של החודש שלאחר יום קבלת ההחלטה
סלובקיה	ירידה בכושר ההשתכרות של 41% לפחות	מיום קביעת הנכות
סלובניה	אין שיעור מינימלי	אין המתנה
ספרד	ירידה בכושר ההשתכרות של 33% שלפחות	מיום קביעת הנכות
שבדיה	ירידה בכושר ההשתכרות של 25% לפחות	אין המתנה
שווייץ	אי-כושר בין 40% (קצבה חלקית) ל-70% (קצבה שלמה)	מיום שנוצר האי-כושר, אין המתנה
טורקיה	..	..
בריטניה	ירידה בכושר ההשתכרות של 100%	המתנה של 14 שבועות (תקופה של תשלום דמי מחלה)
ארצות הברית	..	..

מדינה	תפרטורים לביטוח נכות המצבה	שער הנכות	קצבת הנכות	קצבת הנכות	קצבת הנכות	קצבת הנכות
ישראל	אובדן כושר עבודה ומצב משפחתי					
אוסטרליה	תקופת ביטוח והכנסות	אחת מההכנסות לפי תקופת ביטוח וגיל	60%-100% מההכנסה המלאה לזיווג (לדוגמה: 140\$) או לבודד (לדוגמה: 140\$)	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
איטליה	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
בלגיה	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
בלדית	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
צ'כיה	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
צרפת	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
דנמרק	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
גרמניה	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
הולנד	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
הונגריה	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
יוון	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
קנדה	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
קוריאה	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
ליטא	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
לוקסמבורג	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
מקסיקו	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
הולנד	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
ניו זילנד	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
נורבגיה	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
פולין	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
פורטוגל	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
סלובניה	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
סלובקיה	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
ספרד	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
שווייץ	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
טורקיה	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
בריטניה	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות
ארצות הברית	מצב משפחתי ומצב לפי רבנות	מצב משפחתי	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות	קצבת נכות

לוח 4 : ביטוח נכות - הגוף המוסמך לקבוע את אחוזי הנכות הרפואית ואת דרגת האי-כושר, מדינות ה-OECD וישראל, 2015

מדינה	מי קובע את אחוזי הנכות הרפואית	מי קובע את הזכאות לקצבה
ישראל	רופא בוועדה רפואית	פקיד תביעות ופקיד שיקום של הביטוח הלאומי
אוסטרליה	רופא המשפחה המתבסס על בדיקות רפואיות עצמאיות	פקיד יחיד של הביטוח הלאומי
אוסטריה	ועדה רפואית של הביטוח הלאומי הממשלתי	פקיד של הביטוח הלאומי
בלגיה	רופא מהביטוח הלאומי	ועדה רפואית מרכזית של הביטוח הלאומי
קנדה	רופאים ואחיות של הביטוח הלאומי	פקיד יחיד של הביטוח הלאומי
צ'ילה	..	..
צ'כיה	..	..
אסטוניה	..	..
דנמרק	רופא תעסוקה ומומחים אחרים	עובד סוציאלי מטעם העירייה
פינלנד	..	..
צרפת	רופא מקופת החולים וועצים רפואיים המתבססים על מסמכים רפואיים והמלצה של רופא המשפחה	ועדת מומחים מהביטוח הלאומי
גרמניה	רופאים והמלצה של רופא המשפחה	פקיד של הביטוח הלאומי
יוון	..	..
הונגריה	..	..
איסלנד	..	..
אירלנד	..	..
איטליה	רופא מומחה של הביטוח הלאומי	ועדת הערכה בראשות רופא
יפן	..	..
קוריאה	ועדה רפואית של הביטוח הלאומי הממשלתי	פקיד של הביטוח הלאומי
לטביה	..	..
לוקסמבורג	..	..
מכסיקו	רופא מהביטוח הלאומי	פקיד של הביטוח הלאומי
הולנד	רופא מהביטוח הלאומי	רופא ועובד שיקום
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	רופא משפחה	פקיד אזורי של הביטוח הלאומי
פולין	רופא מהביטוח הלאומי	פקיד אזורי של הביטוח הלאומי
פורטוגל	רופא אזורי של הביטוח הלאומי	ועדה של שלושה מומחים עצמאים
סלובקיה	..	..
סלובניה	..	..
ספרד	ועדת מומחים של הביטוח הלאומי	מנהל אזורי של הביטוח הלאומי המתבסס על המלצות ועדה עצמאית
שבדיה	רופא מהביטוח הלאומי	פקיד של הביטוח הלאומי
שווייץ	רופא משפחה בהתייעצות עם מומחים נוספים	ועדה בינתחומית של הביטוח הלאומי האזורי
טורקיה	..	..
בריטניה	רופא משפחה עם רופאים מומחים	פקידים של הסניפים האזוריים של הביטוח הלאומי
ארצות הברית	..	..

לוח 5 : ביטוח נכות - תנאי הזכאות לקצבה לנכים שעובדים, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	תנאי הזכאות
ישראל	רשאים לעבוד ולהשתכר עד סכום שמשתנה לפי דרגת האי-כושר. לדוגמה, בעלי דרגת אי כושר של 60% רשאים להשתכר עד כ-5,800 ₪ מבלי שתופחת קצבתם
אוסטרליה	..
אוסטריה	רשאים לעבוד ולהשתכר עד סכום מסוים (425 אירו לחודש) ללא הפחתת הקצבה. מעל הסכום, הקצבה מופחתת בהדרגה, אך היא לא תפחת מ-50% מהקצבה המלאה
בלגיה	רשאים לעבוד אך הכנסם מעבודה מתקזזת מהקצבה
קנדה	..
צ'ילה	..
צ'כיה	רשאים לעבוד ללא מגבלה
אסטוניה	רשאים לעבוד ולהשתכר עד 1,012 אירו לחודש ללא הפחתת הקצבה. מעל הסכום, הקצבה מופחתת בהדרגה
דנמרק	רשאים לעבוד אך ההכנסה מעבודה מתקזזת בהתאמה
פינלנד	רשאים לעבוד ולהשתכר עד 737 אירו לחודש ללא הפחתת הקצבה. אם ההכנסה מעבודה גבוהה מ-40% ההכנסה שלפני הנכות, הקצבה נפסקת
צרפת	רשאים לעבוד, אך אם ההכנסה מעבודה גבוהה מההכנסה שלפני הנכות - הקצבה נפסקת
גרמניה	רשאים לעבוד אך ההכנסה מעבודה מתקזזת בהתאמה. מעל הכנסה מסוימת הקצבה נפסקת
יוון	רשאים לעבוד אך מעל הכנסה מסוימת הקצבה נפסקת
הונגריה	רשאים לעבוד ולהשתכר עד 150% משכר המינימום
איסלנד	פנסיה לאומית: כשההכנסה מעבודה גבוהה מסכום מסוים, הקצבה מופחתת ונפסקת. פנסיה משלימה: כשההכנסה מהעבודה גבוהה מההכנסה שלפני הנכות - הקצבה מופחתת
אירלנד	אסור לעבוד בעת קבלת הקצבה
איטליה	רשאים לעבוד בעבודה חלקית בהדרגה לפי שיעור האי-כושר. במקרה של אי-כושר של 100% אסור לעבוד
יפן	..
קוריאה	..
לטביה	רשאים לעבוד ללא מגבלה
לוקסמבורג	רשאים לעבוד כל עוד ההכנסה מעבודה אינה עולה על ההכנסה שלפני הנכות. מעל הכנסה זו, הקצבה מופחתת בהדרגה
מכסיקו	..
הולנד	רשאים לעבוד אך שיעור האי-כושר יחושב מחדש
ניו זילנד	..
נורבגיה	רשאים לעבוד ולהשתכר עד 3,979 אירו לשנה ללא הפחתה בקצבה. מעל הסכום, הקצבה מופחתת בהדרגה
פולין	רשאים לעבוד ולהשתכר עד 70% השכר הממוצע במשק ללא הפחתת הקצבה. אם ההכנסה מעבודה 70%-130% מהשכר הממוצע הקצבה מופחתת בהדרגה. יותר מ-130%: הקצבה נפסקת
פורטוגל	רשאים לעבוד, אך אם ההכנסה מעבודה גבוהה מההכנסה שלפני הנכות - הקצבה מופחתת בהדרגה
סלובקיה	רשאים לעבוד ללא מגבלה
סלובניה	רשאים לעבוד אך ההכנסה מעבודה מתקזזת בהתאמה
ספרד	רשאים לעבוד כל עוד העבודה מתאימה לדרגת האי-כושר
שבדיה	מוסיפים לקבל מרכיבים מסוימים של הקצבה כגון מענק לרכישת רכב או עזרה בבית
שווייץ	רשאים לעבוד ללא מגבלה (רובד ראשון ורובד שני)
טורקיה	..
בריטניה	רשאים לעבוד ולהשתכר עד 126 אירו בשבוע ללא הפחתה בקצבה. מעל הסכום, הקצבה מופחתת בהדרגה
ארצות הברית	..

לוח 6 : ביטוח נכות - שיעורי השתתפות הנכים בעבודה, מדינות ה-OECD וישראל, 2015

המוגבלות* בכלל המועסקים (%)	שנה	נכות בכלל המועסקים (%)	שנה	מדינה
45.0	2016	22.0	2015	ישראל
32.0	2007	14.0	2006	
39.8	2003	10.5	1998	אוסטרליה
60.3	2011	13.7	1997	אוסטריה
40.7	2011	36.2	1997	בלגיה
46.9	2003	..	..	קנדה
..	..	..	..	צ'ילה
38.6	2011	..	..	צ'כיה
49.5	2011	..	..	אסטוניה
46.7	2011	29.9	1997	דנמרק
60.8	2011	..	..	פינלנד
56.2	2011	41.9	1997	צרפת
51.5	2011	..	..	גרמניה
35.5	2011	..	..	יוון
23.7	2011	..	..	הונגריה
66.9	2011	..	..	איסלנד
29.8	2011	..	..	אירלנד
45.6	2011	23.8	1997	איטליה
..	..	..	..	יפן
44.7	2005	56.1	2000	קוריאה
50.8	2011	..	..	לטביה
62.5	2011	..	..	לוקסמבורג
55.4	2004	61.7	1996	מכסיקו
42.7	2011	22.4	1997	הולנד
..	..	..	..	ניו זילנד
44.7	2005	20.5	1998	נורבגיה
33.9	2011	..	..	פולין
51.0	2011	36.8	1997	פורטוגל
31.9	2011	..	..	סלובקיה
47.0	2011	..	..	סלובניה
44.3	2011	12.6	1997	ספרד
66.2	2011	67.8	1997	שבדיה
69.0	2011	31.8	1997	שווייץ
41.1	2011	..	..	טורקיה
47.6	2011	46.8	1996	בריטניה
38.5	2008	28.6	1996	ארצות הברית
47.2		33.8		מוצע OECD

* מבוסס על הגדרה סובייקטיבית של האדם.

לוח 7 : ביטוח נכות - חובת העסקת נכים במדינות ה-OECD ובישראל, 2017

מדינה	המגזר הפרטי	המגזר הציבורי
ישראל	מעסיקים של 100 עובדים או יותר - 3% עובדים נכים לפחות	מעסיק של 100 עובדים או יותר - 5% נכים לפחות
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	מעסיקים של 25 שכירים ויותר - 4% לפחות	..
בלגיה	אין	אין
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	מעסיקים של 25 שכירים ויותר - 4% לפחות	אין
אסטוניה	אין	אין
דנמרק	אין	אין
פינלנד	אין	אין
צרפת	מעסיקים של 20 שכירים ויותר - 6% לפחות	אין
גרמניה	מעסיקים של 20 שכירים ויותר - 5% לפחות	אין
יוון	אין	אין
הונגריה	מעסיקים של 25 שכירים ויותר - 5% לפחות	אין
איסלנד	..	..
אירלנד	אין	3% לפחות
איטליה	אין	אין
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	אין	אין
לוקסמבורג	מעסיקים של 20 שכירים ויותר - 2% לפחות	אין
מכסיקו	..	..
הולנד	אין	אין
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	אין	אין
פולין	מעסיקים של 25 שכירים ויותר - 6% לפחות	אין
פורטוגל	אין	אין
סלובקיה	מעסיקים של 20 שכירים ויותר - 3% לפחות	אין
סלובניה	אין	אין
ספרד	מעסיקים של 50 שכירים ויותר - 2% לפחות	אין
שבדיה	אין	אין
שווייץ	אין	אין
טורקיה	..	..
בריטניה	אין	אין
ארצות הברית	..	..

לוח 8 : ביטוח נכות - הטבות לנכים במדינות ה-OECD ובישראל, 2017

מדינה	הטבות
ישראל	סיוע בשכר דירה, סיוע ברכישת מכשירי שיקום, הנחות שונות (ארנונה, אגרת רישוי לרכב, תרופות, נסיעה ברכבת ועוד
אוסטרליה	..
אוסטריה	אין
בלגיה	אין
קנדה	..
צ'ילה	..
צ'כיה	..
אסטוניה	..
דנמרק	הנחה בתחבורה ציבורית. מענק שנתי למימון מכשירים מיוחדים (862 אירו לשנה)
פינלנד	מענק דיור (לפי מבחן הכנסה)
צרפת	אין
גרמניה	אין
יוון	מענקים שונים
הונגריה	כל התרופות הקשורות לנכות ניתנות בחינם
איסלנד	..
אירלנד	תחבורה ציבורית חינם, מענק למימון להוצאות חימום, חשמל, טלפון וטלוויזיה
איטליה	אין
יפן	..
קוריאה	..
לטביה	הנחה בתחבורה ציבורית
לוקסמבורג	מענק חד-פעמי לקראת סוף השנה (756 אירו)
מכסיקו	..
הולנד	מענק פטירה בגובה הקצבה החדשית האחרונה של הנכה
ניו זילנד	..
נורבגיה	החזר שנתי של הוצאות מיוחדות (עד 4,314 אירו לשנה)
פולין	מימון חלקי של טיפולים רפואיים ומענק פטירה (904 אירו)
פורטוגל	14 מענקים במהלך השנה (מענק חופשה, מענק חג המולד וכו'): כל מענק בגובה הקצבה של אותו חודש
סלובקיה	אין
סלובניה	אין
ספרד	הנחה של 90% על התרופות הקשורות לנכות
שבדיה	מענק דיור לפי מבחן הכנסה (עד 540 אירו לחודש)
שווייץ	אין
טורקיה	..
בריטניה	..
ארצות הברית	..

לוח 9 : קצבה לשירותים מיוחדים - תנאי הזכאות וגובה הקצבה, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	תנאי הזכאות	גובה הקצבה
ישראל	תלוי בעזרת הזולת	3 רמות לפי חומרת התלות בזולת: 50%, 112% או 188% מקצבת נכות מלאה ליחיד
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	תלוי בעזרת הזולת	אין
בלגיה	תלוי בעזרת הזולת	סכום קבוע: 40 אירו ליום
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	אין	אין
אסטוניה	..	..
דנמרק	תלוי בעזרת הזולת	לפי חומרת התלות
פינלנד	תלוי בעזרת הזולת	6 רמות בהתאם לחומרת התלות (61, 153 או 325 אירו לחודש)
צרפת	אין	אין
גרמניה	אין	אין
יוון	תלוי בעזרת הזולת (עיוורים ונכים קשים)	תוספת של 50% מהקצבה
הונגריה	תלוי בעזרת הזולת	לפי חומרת התלות (100-150 אירו לחודש)
איסלנד	..	..
אירלנד	תלוי בעזרת הזולת	סכום קבוע: 9 אירו לשבוע
איטליה	תלוי בעזרת הזולת	סכום קבוע: 512 אירו לחודש
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	תלוי בעזרת הזולת	סכום קבוע: 17 אירו לשבוע
לוקסמבורג	אין	אין
מכסיקו	..	..
הולנד	אין	אין
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	תלוי בעזרת הזולת - לכיסוי ההוצאות הנוספות הקשורות לנכות	סכום קבוע: 1,549 אירו לשנה
פולין	תלוי בעזרת הזולת	סכום קבוע: 47 אירו לחודש
פורטוגל	תלוי בעזרת הזולת	שתי רמות לפי חומרת התלות (101 ו-183 אירו לחודש)
סלובקיה	תלוי בעזרת הזולת	בעין (שעות עבודה בבית)
סלובניה	תלוי בעזרת הזולת	תוספת קבועה של 76% מהקצבה המינימלית
ספרד	אין	אין
שבדיה	תלוי בעזרת הזולת	סכום קבוע לפי תומרת התלות: עד 3,278 אירו לשנה. בנוסף, עזרה בבית למי שזקוק ליותר מ-20 שעות בשבוע
שווייץ	אין	אין
טורקיה	..	..
בריטניה	תלוי בעזרת הזולת	לפי חומרת התלות
ארצות הברית	..	..

לוח 10: גמלה לילד נכה - תנאי הזכאות וגובה הקצבה, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	תנאי הזכאות	גובה הקצבה
ישראל	ילד עד גיל 18 שהוא אחד מאלה: (א) תלוי בעזרת הזולת, (ב) זקוק לטיפול רפואי	50%-188% ממקצבה מלאה ליחיד (2,189 ₪) לפי חומרת התלות ולפי לימודים או
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	ילד עד גיל 18 הסובל מנכות של 50% לפחות	תוספת קבועה לקצבת ילדים: 153 אירו בחודש
בלגיה	ילד עד גיל 21 הסובל מפיקור התפתחותי פיזי או נפשי, שלא מאפשר לו לבצע פעולות מסוימות	538-80 אירו בחודש לפי חומרת מצבו
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	אין קצבה מיוחדת	..
אסטוניה	ילד נכה עד גיל 16	80-69 אירו בחודש לפי חומרת מצבו
דנמרק	גמלה מיוחדת לילד עד גיל 18 שזקוק לטיפול בבית	עד 4,023 אירו בחודש לפי חומרת מצבו, והחזר הוצאות מיוחדות (כגון תרופות והסעות) עד 639
פינלנד	ילד עד גיל 16 הסובל מנכות קשה או ממחלה כרונית	417-92 אירו בחודש לפי חומרת מצבו ועלות הטיפול
צרפת	ילד עד גיל 20 הסובל מנכות של 50% לפחות ותלוי בזולת	130 אירו בחודש + תוספת של עד 1,104 אירו בחודש לפי רמת התלות (6 רמות); תוספת
גרמניה	אין קצבה מיוחדת	..
יוון	אין קצבה מיוחדת	..
הונגריה	אין קצבה מיוחדת	..
איסלנד	ילד עד גיל 18 הסובל מנכות או ממחלה כרונית והתלוי בעזרת הזולת	עד 653 אירו בחודש לפי רמת התלות; קצבה להורה המפסיק את עבודתו כדי לטפל בילד
אירלנד	ילד בן 2-16 הזקוק לטיפול מיוחד בבית	310 אירו בחודש
איטליה	..	אין קצבה מיוחדת, אבל מבחן ההכנסה לקצבת ילדים שונה כשיש ילד נכה בבית (תקרת
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	ילד נכה עד גיל 18	סכום קבוע: 107 אירו בחודש
לוקסמבורג	ילד עד גיל 18 הסובל מנכות של 50% לפחות	סכום קבוע: 200 אירו בחודש
מכסיקו	..	..
הולנד	ילד נכה בן 3-18	קצבת ילדים כפולה
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	ילד עד גיל 18 הסובל מנכות והתלוי בעזרת	לפי רמת התלות
פולין	ילד עד גיל 16 הזקוק להשגחה מתמדת, 16-24 - הסובל מנכות חמורה	סכום קבוע לחודש: עד גיל 5 - 20 אירו, 5-24: 25 אירו
פורטוגל	ילד נכה עד גיל 24	תוספת חודשית לקצבת ילדים: עד גיל 14 - 62 אירו, 14-18 - 90 אירו, 18-24 - 120 אירו
סלובקיה	אין קצבה מיוחדת	..
סלובניה	ילד נכה עד גיל 26	סכום קבוע לחודש לפי שתי רמות: 100 אירו או 200 אירו
ספרד	ילד עד גיל 18 הסובל מנכות של 33% לפחות	סכום קבוע לחודש: 83 אירו
שבדיה	אין קצבה מיוחדת	..
שווייץ	לפי מחוזות	לפי מחוזות
טורקיה	..	..
בריטניה	ילד עד גיל 16 הסובל מנכות והתלוי בעזרת הזולת	סכום קבוע: 141-22 סטרלינג לשבוע לפי חומרת מצבו
ארצות הברית	..	..

לוח 11: ביטוח נכות - מקבלי קצבת נכות כאחוז מהאוכלוסייה בגיל העבודה, מדינות ה-OECD וישראל, 2007 ו-2014

2014	2007	מדינה
4.5	4.2	ישראל
5.3	5.1	אוסטרליה
3.8	4.3	אוסטריה
7.0	5.4	בלגיה
1.6	1.6	קנדה
3.3	1.6	צ'ילה
6.0	8.0	צ'כיה
11.0	7.6	אסטוניה
6.3	6.8	דנמרק
7.1	8.1	פינלנד
6.8	6.2	צרפת
6.9	5.5	גרמניה
..	..	יוון
8.3	11.1	הונגריה
8.3	6.9	איסלנד
5.5	4.7	אירלנד
4.3	4.3	איטליה
2.5	2.1	יפן
0.5	0.5	קוריאה
7.2	5.5	לטביה
4.7	5.7	לוקסמבורג
..	..	מכסיקו
7.4	7.7	הולנד
3.3	3.6	ניו זילנד
13.8	14.2	נורבגיה
5.6	6.1	פולין
2.7	3.1	פורטוגל
6.3	5.1	סלובקיה
6.2	6.7	סלובניה
3.7	3.6	ספרד
7.7	10.9	שבדיה
4.9	5.6	שווייץ
0.2	0.2	טורקיה
6.1	9.6	בריטניה
9.0	7.5	ארצות הברית
5.7	5.7	סה"כ OECD

11. הבטחת הכנסה

עיקרי הממצאים

- **מי מבוטח:** ברוב מדינות ה-OECD משולמת גמלה להבטחת הכנסה לתושבים בלבד. רציפות התושבות הנדרשת נעה מ-3 חודשים (הונגריה וגרמניה) ל-10 שנים (איטליה). מדינות אחדות מבטיחות גמלה לקיום מינימלי גם לפליטים ולעובדים זרים חוקיים. בישראל נדרשת גם רציפות של תשלום דמי ביטוח של 24 חודשים.
- **מבחן הכנסות:** בכל מדינות ה-OECD הגמלה להבטחת הכנסה מותנית במבחן הכנסה. בכמה מדינות אחדות, חלק מההכנסות אינן מובאות בחשבון לפי **דיסריגרד** מסוים (ישראל, יוון, גרמניה), לעומת אחרות, שבהן במרבית הקצבאות כל ההכנסות מובאות בחשבון (צרפת, נורבגיה).
- **נכסים וחשכונות:** רוב המדינות מביאות בחשבון בקביעת הזכאות לגמלה נכסים (נדל"ן ופיננסים) הגבוהים מערך מסוים, חוץ מפולין, שווייץ ובריטניה.
- **מבחן תעסוקה:** בכל מדינות הארגון התייצבות בשירות התעסוקה וחיפוש עבודה פעיל הם תנאים הכרחיים לקבלת גמלת הגמלה, כמו גם השתתפות בכל פעילות המוצעת על ידי שירות התעסוקה (למשל הכשרה מקצועית).
- **שיעור הגמלה:** בכל המדינות רמת הגמלה תלויה ברמת ההכנסות, המצב המשפחתי, מספר הילדים ועוד. במדינות אחדות גם מעניקות לזכאים הטבות כגון סיוע לדירור ומענק חימום.
- **תשלומים ששולמו שלא כדין:** רוב המדינות דורשות החזר של תשלומים ששולמו שלא כדין או קיזוז מתשלומים עתידיים. בחלקן יש הבחנה בין כספים שהתקבלו במרמה לבין כספים ששולמו בטעות. ברוב המדינות ההחזר מוגבל בזמן (בדרך כלל 1-3 שנים). המדינות מתחשבות ביכולת הכלכלית של התובע להחזיר את חובו, כך שאם מצבו הכלכלי קשה, לרשויות יש הסמכות לוותר על ההחזר.
- **מספר המקבלים:** מספר המשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה במדינות ה-OECD גדל בין השנים 2007 ו-2014 בכ-41% בממוצע. בכמה מדינות נרשמה ירידה בתקופה זו, למשל בישראל (-14%), אירלנד (-18%) ובריטניה (-40%).

הגדרות

- **גמלה להבטחת הכנסה:** גלמה המשולמת למי שאינו מסוגל להבטיח לעצמו הכנסה מעבודה למחיתו ואינו זכאי לתשלומים ממקורות אחרים.
- **דיסריגרד:** הסכום המרבי שאפשר להשתכר בעבודה מבלי שהגמלה תופחת. כאשר השכר גבוה מסכום זה, הגמלה מופחתת בהדרגה.

לוח 1: הבטחת הכנסה - תנאי הזכאות (תושבות וגיל), מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	תושבות	גיל
ישראל	תושב ישראל 24 חודשים רצופים לפחות	מ-20
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	תושב, כולל פליטים המוכרים על-פי אמנות בינלאומיות	אין הגבלת גיל
בלגיה	תושבות קבועה, כולל פליטים ועובדים זרים חוקיים	מ-18
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	תושבות קבועה של 3 חודשים לפחות, כולל פליטים וטורדים זרים חוקיים	אין הגבלת גיל
אסטוניה	תושבים זרים חוקיים	אין הגבלת גיל
דנמרק	תושבות קבועה ב-7 מ-8 השנים האחרונות	מ-30 (מ-18-29 למי שלומד בהכשרה מקצועית)
פינלנד	תושבות קבועה	אין הגבלת גיל
צרפת	תושבות קבועה ויציבה, זרים ופליטים מוכרים	מ-25
גרמניה	תושבות קבועה 3 חודשים לפחות, כולל פליטים ועובדים זרים חוקיים	מ-18
יוון	תושבות קבועה	מ-18
הונגריה	תושבות קבועה 3 חודשים לפחות	מ-18
איסלנד	..	..
אירלנד	תושבות קבועה	אין הגבלת גיל
איטליה	תושבות קבועה 10 שנים לפחות	אין הגבלת גיל
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	תושבות קבועה	אין
לוקסמבורג	תושבות קבועה ב-5 שנים מ-20 השנים האחרונות	מ-25
מכסיקו	..	..
הולנד	תושבות חוקית	מגלי 18
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	תושבות חוקית	מגלי 18
פולין	תושבות קבועה	מ-18
פורטוגל	תושבות במשך שנה לפחות	מ-18
סלובקיה	תושבות קבועה	אין הגבלת גיל
סלובניה	תושבות קבועה	אין הגבלת גיל
ספרד	תושבות חוקית	אין הגבלת גיל
שבדיה	תושבות חוקית	אין הגבלת גיל
שווייץ	תושבות קבועה (זרים ופליטים: 5 שנים לפחות)	אין הגבלת גיל
טורקיה	..	..
בריטניה	תושבות חוקית	מ-18
ארצות הברית	..	..

לוח 2: הבטחת הכנסה - ההכנסות והנכסים המובאים בחשבון, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	ההכנסות	הנכסים
ישראל	כל ההכנסות חוץ מקצבאות מסוימות (הפחתה חלקית מהגמלה עד סכום מסוים)	כל הנכסים (נדל"ן, פיננסים ורכב)
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	כל ההכנסות מעבודה ומקצבאות (חוץ מקצבאות ילדים ותמיכה מארגוני צדקה)	כל הנכסים (נדל"ן ופיננסים) בערך של יותר מ-4,000 אירו
בלגיה	כל ההכנסות מעבודה (חוץ מ-25%) ומקצבאות (חוץ מקצבאות ילדים עד סכום מסוים)	נדל"ן מעל סכום מסוים
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	70% ממהכנסה מעבודה	חסכונות (עד סכום מסוים) ונדל"ן (חוץ מהדירה המשמשת למגורים)
אסטוניה	כל ההכנסות מעבודה ומקצבאות (חוץ מקצבאות ילדים ותמיכות חד-פעמיות)	נדל"ן (חוץ מהדירה המשמשת למגורים)
דנמרק	הכנסה מעבודה מתקזת במלואה מהקצבה	הון (יותר מ-1,345 אירו) ונדל"ן (חוץ מהדירה המשמשת למגורים)
פינלנד	כל ההכנסות (חוץ מקצבאות מסוימות)	כל הנכסים (נדל"ן ופיננסים)
צרפת	כל ההכנסות (חוץ מקצבאות מסוימות)	כל הנכסים (נדל"ן ופיננסים)
גרמניה	כל ההכנסות מעבודה (חוץ מ-10%-20% לפי גובה ההכנסה)	כל הנכסים (נדל"ן ופיננסים)
יוון	הכנסות הגבוהות מסף המס, חסכונות (יותר מ-1,200 אירו)	נדל"ן (יותר מ-90,000 אירו), רכב (יותר מ-6,000 אירו)
הונגריה	כל ההכנסות (חוץ מקצבאות מסוימות)	נדל"ן מעל סכום מסוים (חוץ מהדירה המשמשת למגורים)
איסלנד	..	..
אירלנד	כל ההכנסות (חוץ מקצבאות מסוימות)	כל הנכסים (נדל"ן ופיננסים) בערך של יותר מ-5,000 אירו (חוץ מהדירה המשמשת למגורים)
איטליה	אין (לפי אזורים)	אין (לפי אזורים)
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	כל ההכנסות (חוץ מקצבאות מסוימות) שמעל 128 אירו בחודש	כל הנכסים (נדל"ן ופיננסים)
לוקסמבורג	כל הכנסות מעבודה (חוץ מ-30%) ומקצבאות (חוץ מקצבאות ילדים עד סכום מסוים)	כל הנכסים (נדל"ן ופיננסים)
מכסיקו	..	..
הולנד	כל ההכנסות מעבודה (חוץ מ-25% בששת החודשים הראשונים)	נדל"ן (יותר מ-50,000 אירו) והון (יותר מ-10,000 אירו)
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	כל ההכנסות (חוץ מקצבאות מסוימות)	נדל"ן (חוץ מהדירה המשמשת למגורים) וכל החסכונות
פולין	כל ההכנסות (חוץ מקצבאות מסוימות)	הנכסים לא מובאים בחשבון
פורטוגל	כל ההכנסות (חוץ מקצבאות מסוימות)	כל הנכסים (נדל"ן ופיננסים)
סלובקיה	כל ההכנסות (חוץ מקצבאות מסוימות)	כל הנכסים (נדל"ן ופיננסים)
סלובניה	כל ההכנסות (חוץ מקצבאות מסוימות)	נדל"ן (יותר מ-50,000 אירו) (חוץ מהדירה המשמשת למגורים) והון (יותר מ-2,500 אירו)
ספרד	כל ההכנסות (חוץ מקצבאות מסוימות)	נדל"ן (חוץ מהדירה המשמשת למגורים) וכל החסכונות
שבדיה	כל הכנסות מעבודה (חוץ מ-25% בשנתיים הראשונות)	כל הנכסים (נדל"ן ופיננסים)
שווייץ	כל ההכנסות (חוץ מקצבאות מסוימות)	הנכסים לא מובאים בחשבון
טורקיה	..	..
בריטניה	כל ההכנסות (חוץ מקצבאות מסוימות)	הנכסים לא מובאים בחשבון
ארצות הברית	..	..

מדינה	התייצבות בשירות התעסוקה	השתתפות בפעילות של שירות התעסוקה
ישראל	חובה להתייצב בשירות התעסוקה ולקבל כל עבודה המתאימה למצב בריאותו ולכושרו הגופני של התובע	חובה להשתתף בהשתלמות או בהסבה מקצועית המוצעת על-ידי שירות התעסוקה באופן סדיר ובמשך 12 חודשים לכל היותר
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	כשיר לעבודה: חובה לקבל עבודה מתאימה המוצעת לו על-ידי שירות התעסוקה	..
בלגיה	כשיר לעבודה: חובה לקבל עבודה מתאימה המוצעת לו על-ידי שירות התעסוקה	חובה להשתתף בהכשרה מקצועית
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	כשיר לעבודה: חובה לקבל עבודה מתאימה המוצעת לו על-ידי שירות התעסוקה	חובה להשתתף בהכשרה מקצועית
אסטוניה	חובה להתייצב בשירות התעסוקה ולקבל כל עבודה מתאימה	חובה להשתתף בהכשרה מקצועית
דנמרק	חובה לחפש עבודה באופן פעיל	חובה להשתתף בהכשרה מקצועית
פינלנד	חובה לחפש עבודה באופן פעיל	..
צרפת	חובה לחפש עבודה באופן פעיל או להקים עסק עצמאי	..
גרמניה	כשיר לעבודה: חובה לקבל עבודה מתאימה המוצעת לו על-ידי שירות התעסוקה	חובה להשתתף בהכשרה מקצועית
יוון	חובה להירשם בשירות התעסוקה ולקבל כל עבודה מתאימה	חובה להשתתף בהכשרה מקצועית
הונגריה	חובה להירשם בשירות התעסוקה ולקבל כל עבודה מתאימה	חובה להשתתף בהכשרה מקצועית
איסלנד	..	..
אירלנד	חובה לחפש עבודה באופן פעיל על-פי תוכנית אישית של שירות התעסוקה	חובה להשתתף בכל פעילות
איטליה	תנאים שונים לפי אזורים	תנאים שונים לפי אזורים
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	חובה להירשם בשירות התעסוקה ולקבל כל עבודה מתאימה	חובה להשתתף בהכשרה מקצועית
לוקסמבורג	חובה לחפש עבודה באופן פעיל	חובה להשתתף בכל פעילות
מכסיקו	..	..
הולנד	חובה להירשם בשירות התעסוקה ולקבל כל עבודה מתאימה	חובה להשתתף בהכשרה מקצועית
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	חובה להירשם בשירות התעסוקה ולקבל כל עבודה מתאימה	..
פולין	חובה להירשם בשירות התעסוקה ולקבל כל עבודה מתאימה	..
פורטוגל	חובה להירשם בשירות התעסוקה ולקבל כל עבודה מתאימה	חובה להשתתף בהכשרה מקצועית
סלובקיה	חובה לחפש עבודה באופן פעיל	..
סלובניה	חובה להירשם בשירות התעסוקה ולקבל כל עבודה	חובה להשתתף בהכשרה מקצועית
ספרד	..	..
שבדיה	חובה לחפש עבודה באופן פעיל	חובה להשתתף בכל פעילות אקטיבית
שווייץ	אין תנאים לקבלת הגמלה	אין חובת השתתפות בפעילות
טורקיה	..	..
בריטניה	חובה לחפש עבודה באופן פעיל	חובה להשתתף בכל פעילות אקטיבית
ארצות הברית	..	..

לוח 4: הבטחת הכנסה - סכום הגמלה במדינות ה-OECD ובישראל, 2017

מדינה	סכום הקצבה לחודש	הטבות נוספות
ישראל	1,384 מ-4,400 ₪ לפי גיל, הרכב המשפחה ומבחן הכנסה	מענק לימודים, מענק חימום
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	844 אירו ליחיד ו-1,266 אירו לזוג, תוספת לילדים	סיוע לשכר דירה
בלגיה	867 אירו ליחיד ו-1,156 אירו לזוג, תוספת לילדים	סיוע לשכר דירה, מענק חימום
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	126 אירו לכל מבוגר במשפחה ו-105 אירו לכל ילד	סיוע לשכר דירה
אסטוניה	130 אירו ליחיד ו-234 אירו לזוג, תוספת לילדים	אין
דנמרק	1,991-466 אירו, לפי הרכב המשפחה	סיוע לשכר דירה
פינלנד	488 אירו ליחיד, תוספת של 85% למבוגר נוסף ו-70% לכל ילד	סיוע לדיוור
צרפת	535 אירו ליחיד, 1,124 אירו לזוג עם שני ילדים	סיוע לשכר דירה, מענק חימום
גרמניה	409 אירו ליחיד ו-777 אירו לזוג, תוספת לילדים	סיוע לשכר דירה, מענק חימום
יוון	200 אירו ליחיד ו-300 אירו לזוג, תוספת של 50 אירו לכל ילד	סיוע לדיוור
הונגריה	157-73 אירו, לפי הרכב המשפחה	..
איסלנד	..	..
אירלנד	806 אירו ליחיד ו-1,347 אירו לזוג, תוספת לילדים	סיוע לשכר דירה, מענק חימום
איטליה	עד 448 אירו ליחיד, תוספת לפי הרכב המשפחה	לפי אזורים
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	165 אירו בממוצע למשפחה	סיוע לדיוור
לוקסמבורג	2,483-1,041 אירו, לפי הרכב המשפחה	סיוע לדיוור
מכסיקו	..	..
הולנד	983 אירו ליחיד ו-1,404 אירו לזוג, תוספת לילדים	סיוע לדיוור
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	639 אירו ליחיד ו-1,069 אירו לזוג, תוספת לילדים	סיוע לדיוור
פולין	עד 136 אירו למשפחה	אין
פורטוגל	183 אירו ליחיד ו-312 אירו לזוג, תוספת לילדים	אין
סלובקיה	62 אירו ליחיד ו-107 אירו לזוג, תוספת לילדים	אין
סלובניה	מ-288 אירו ליחיד, תוספת לפי הרכב המשפחה	סיוע לדיוור
ספרד	מ-369 אירו ליחיד, תוספת לפי הרכב המשפחה	סיוע לדיוור
שבדיה	316 אירו ליחיד ו-569 אירו לזוג, תוספת לילדים	סיוע לדיוור
שווייץ	עד 3,744 אירו למשפחה	אין
טורקיה	..	..
בריטניה	89 אירו ליחיד ו-139 אירו לזוג לשבוע , תוספת לילדים	סיוע לשכר דירה, מענק חימום
ארצות הברית	..	..

מדינה	החזרת הגמלה
ישראל	המוסד רשאי לנכות את הסכומים ששילם בטעות או שלא כדין בבת אחת או בשיעורים, בהתחשב במצבו של מקבל התשלום ובנסיבות העניין. המוסד רשאי לתבוע החזרת כל סכום ששילם בטעות או שלא כדין אם המקבל נהג שלא בתום לב.
אוסטרליה	..
אוסטריה	עד 3 שנים ובתנאי שמצבו של התובע לא יורע
בלגיה	טעות או אי-דיוק – החזר מלא בתוך 6 חודשים בלבד ממועד התביעה. הונאה – בתוך 3 שנים (ההחזר יבוצע בניכוי מההטבות המשולמות).
קנדה	..
צ'ילה	..
צ'כיה	עד 3 שנים
אסטוניה	ללא הגבלת זמן
דנמרק	חובת החזר במקרים של מידע שגוי או העלמת מידע מהרשויות - עד 3 שנים, בהתחשב במצב הכלכלי
פינלנד	החזר מלא של החוב במקרה של הונאה, בתנאי שיש למבוטח יכולת להחזיר
צרפת	קיומו חובות מתשלומים עתדיים, בבת אחת או בכמה תשלומים
גרמניה	החזר מלא של החוב במקרה של הונאה ובתנאי שיש למבוטח יכולת להחזיר
יוון	החזר מלא של החוב
הונגריה	החזר מלא של החוב בתוך שנה; אפשרות לקיומו מתשלומים עתדיים
איסלנד	..
אירלנד	חובת החזר החוב בהתחשב במצבו הכלכלי של התובע
איטליה	כללים שונים לפי אזורים
יפן	..
קוריאה	..
לטביה	החזר מלא של החוב במקרה של הונאה, בתנאי שיש למבוטח יכולת להחזיר
לוקסמבורג	החזר מלא של החוב
מכסיקו	..
הולנד	החזר מלא של החוב
ניו זילנד	..
נורבגיה	החזר מלא בכל מקרה של טעות או הונאה; אם משולמת קצבה, החזר ינוכה ממנה
פולין	החזר מלא של החוב במקרה של הונאה, בתנאי שיש למבוטח יכולת להחזיר
פורטוגל	חובת החזר חוב של 10 שנים
סלובקיה	חובת החזר חוב של 10 שנים
סלובניה	החזר מלא של החוב במקרה של טעות או הונאה, בתנאי שיש למבוטח יכולת להחזיר
ספרד	החזר מלא של החוב
שבדיה	החזר מלא של החוב, בתנאי שיש למבוטח יכולת להחזיר
שווייץ	החזר מלא במקרה של הונאה או טעות; במצב כלכלי קשה - ויתור על החזר
טורקיה	..
בריטניה	החזר מלא של החוב במקרה של הונאה, בתנאי שיש למבוטח יכולת להחזיר
ארצות הברית	..

לוח 6: הבטחת הכנסה - משפחות המקבלות גמלה, מדינות ה-OECD וישראל, 2007 ו-2014

שיעור השינוי (%)	2014	2007	מדינה
-14.3	102,994	120,220	ישראל
-8.3	279,495	304,741	אוסטרליה
..	..	..	אוסטריה
19.3	102,269	85,738	בלגיה
16.4	1,255,300	1,078,600	קנדה
..	..	..	צ'ילה
-44.8	155,148	281,190	צ'כיה
39.4	8,437	6,054	אסטוניה
13.4	86,362	76,154	דנמרק
17.1	127,710	109,034	פינלנד
15.3	1,628,758	1,412,274	צרפת
22.4	382,473	312,477	גרמניה
..	..	..	יוון
1.9	198,456	194,779	הונגריה
20.8	5,553	4,595	איסלנד
-18.3	97,880	119,839	אירלנד
..	..	..	איטליה
48.4	1,436,783	968,017	יפן
-23.3	1,189,330	1,549,848	קוריאה
..	23,776	..	לטביה
52.9	12,975	8,485	לוקסמבורג
22.6	6,129,125	5,000,000	מכסיקו
33.5	422,850	316,770	הולנד
-3.6	137,562	142,659	נז'ילנד
-8.3	78,309	85,351	נורבגיה
-8.3	506,646	552,604	פולין
-12.8	92,869	106,467	פורטוגל
-17.4	162,904	197,206	סלובקיה
13.6	50,506	44,464	סלובניה
156.4	264,279	103,071	ספרד
7.1	226,684	211,605	שבדיה
21.5	162,935	134,147	שווייץ
..	..	..	טורקיה
-40.0	494,200	823,820	בריטניה
68.9	26,106,346	15,459,830	ארצות הברית
40.7	41,928,914	29,810,038	סה"כ OECD

12. ביטוח זיקנה

עיקרי הממצאים

מערכות ביטוח לפנסיה במדינות ה-OECD שונות זו מזו, ולכן קשה להשוות ביניהן. ההבדלים נוגעים לכל המאפיינים: מיהו מבוטח, מקור המימון, תנאי הזכאות, גובה הפנסיה ועוד. לנוחות ההשוואה, המאפיינים בביטוח זיקנה מוצגים כאן בלוחות נפרדים: מי מבוטח (לוח 1), תקופת אכשרה (לוח 2), גיל הפרישה (לוח 3), מודלים של קצבת זיקנה (לוח 4), שיעור דמי הביטוח בפנסיה צוברת ובפנסיה ממלכתית (לוח 5), גובה הקצבה (לוח 6), יחס החלפה נטו (לוח 7) ומספר המקבלים (לוח 8). למרות זאת, מומלץ לבחון את הלוחות הללו כלוח אחד גדול כדי לקבל תמונה כוללת של מערכת הפנסיה בכל מדינה בנפרד.

- **מי מבוטח ברובד הראשון:** ב-13 מדינות (כשליש ממדינות ה-OECD) מבוטח כל מי שהוא תושב. ביתר המדינות (2/3) מבוטחים המועסקים בלבד, חוץ מאוסטריה, יוון וספרד, שבהן רק השכירים מבוטחים בביטוח זיקנה חובה.
- **תקופת אכשרה:** ברוב המדינות נדרשת תקופת ביטוח מינימלית (תקופת אכשרה) כתנאי לקבלת קצבת זיקנה – מרבעון אחד (בצרפת) עד 33 שנים (צ'כיה). בישראל נדרשת תקופת אכשרה של 60 חודשים ב-10 השנים שקדמו לגיל המזכה בקצבה או 144 חודשים, רצופים או לא רצופים.
- **גיל הפרישה:** בשנים האחרונות הצטרפה ישראל למדינות שהעלו את גיל הפרישה (כמו איטליה וצרפת). גיל הפרישה לגבר בישראל ב-2017, (67) היה הגבוה במדינות הארגון (עם איסלנד ונורבגיה). זאת ועוד: ישראל היא אחת משלוש מדינות (עם שווייץ ופולין) שגיל הפרישה לגברים בה (67) שונה – וגבוה – מגיל הפרישה של הנשים (62). גיל הפרישה לנשים בישראל ב-2017 (62) היה נמוך מממוצע ה-OECD (63.9).
- **מודלים שונים של ביטוח זיקנה:** מערכות הביטוח לפנסיה במדינות ה-OECD שונות זו מזו, וההבחנה בין רובד ראשון לרובד שני אינה אחידה וחד-משמעית. אפשר להבחין בכמה מודלים:
 - **רובד ראשון בלבד:** קצבה בסיסית לכלל האוכלוסייה (ניו זילנד) או למועסקים בלבד (אירלנד). הפנסיה אחידה ואינה תלויה ברמת ההכנסה שהיתה למבוטח. המימון לפנסיה יכול להיות באמצעות גבייה (אירלנד) או מיסים (ניו זילנד).
 - **מודל משולב (רובד ראשון ושני):** קצבה בסיסית וקצבה משלימה המשולמות במסגרת הפנסיה הציבורית אך עם הבדלים גדולים בין המדינות. בדרך כלל הקצבה הבסיסית משולמת לכלל האוכלוסייה והמשלימה רק למועסקים או רק לשכירים (דנמרק). רמת הקצבה הבסיסית אחידה ומותנית במספר שנות התושבות (איסלנד), והמשלימה נקבעת לפי משך תקופת העבודה וגובה השכר בה.

- **רובד יחסי בלבד** : קצבה למועסקים בלבד (כגון צרפת וגרמניה). רמתה נקבעה על-פי מספר שנות העבודה, המקנות נקודות זיכוי לחישוב הפנסיה.
- **פנסיה צוברת** : בשנים האחרונות עברו מדינות אחדות מפנסיה הנקבעת על-פי זכויות (DB) לפנסיה הנקבעת על-פי הפרשות (DC), (למשל איטליה ושבדיה). פנסיה זו משולמת לפי כללי הפנסיה הצוברת של הממשלה, כדי להתמודד עם העלייה בתוחלת החיים. באיטליה, עברה כל המערכת לפנסיה לפי צבירה תיאורטית ("רעיונית") (Notional Defined Contribution – NDC): פנסיה צוברת שרמתה נקבעת בידי הממשלה (על-פי תוחלת החיים) ולא על ידי הפרמטרים של השוק (כמו ריבית).
- **מקור המימון** : ברוב המדינות הפנסיה ממומנת מדמי ביטוח ייעודיים לפי ענפים, אך במדינות מעטות (אוסטריה, אירלנד ונורבגיה) המימון לרובד הראשון כלול בשיעור דמי ביטוח גלובלי. בארבע מדינות (אוסטרליה, קנדה, דנמרק וניו זילנד), כל המימון או חלקו נעשה באמצעות המיסוי הכללי. בפרסום זה מוצגים שיעורי דמי הביטוח בעבור שכירים (השיעורים לעצמאים וללא מועסקים – שונים). קשה להשוות את גובה דמי הביטוח בין המדינות, מאחר שבאחדות מהן דמי הביטוח מממנים את מערכת הפנסיה ולכן יש להביא בחשבון גם את הכיסוי שהתשלום מקנה למבוטח. קושי נוסף נובע מהמבנה של המערכת: בכמה מדינות הרובד הראשון כולל את מה שבמדינות אחרות מוגדר כרובד השני ולכן ההשוואה של שיעורי דמי הביטוח חייבת להתייחס הן לתשלומי הרובד הראשון והן למימון הרובד השני.
- **חישוב גובה הקצבה** : גובה הקצבה תלוי הן במבנה המערכת (רובד ראשון או שני או שניהם), והן בשיטת המימון (שיעור דמי הביטוח, עם או בלי השתתפות המדינה). לפי מונחי ה-OECD לרובד הראשון שלוש רמות:
 - תשלום לפי מבחן הכנסה: בעלי הכנסות נמוכות זכאים לקצבה גבוהה יותר מבעלי הכנסות גבוהות. ברוב המדינות מבחן ההכנסות מביא בחשבון את כל ההכנסות של המבוטח – מעבודה או מהון (איסלנד, שווייץ).
 - תשלום בסיסי: הקצבה נקבעת כאחוז מסוים מההכנסה הממוצעת במדינה בתוספת אחידה לפי שנות העבודה, אך אינה מתחשבת בהכנסה האחרונה של המבוטח (אוסטרליה, דנמרק).
 - תשלום מינימלי: קצבה בסכום קבוע לכל תושב שנועדה להבטיח הכנסה מינימלית (יוון, הונגריה).
 במדינת רבות חישוב הקצבה של הרובד הראשון משלב בין שני סוגי הפנסיה או יותר.
- **יחס החלפה** : יחס החלפה (הכנסת הפורש מפנסיה יחסית להכנסתו מעבודה (גיל 20 עד גיל הפרישה), הוא מדד לרמת הכיסוי של מערכת הפנסיה: באיזו מידה נשמרת רמת החיים שלפני הפרישה. יחס החלפה לבעלי שכר נמוך יכול להיות גבוה, אך הקצבה שהם מקבלים נמוכה מהשכר במשק ואינה הולמת את היעד של הבטחת הכנסה סבירה לקיום בגיל זיקנה.

- **יחס החלפה ברמת הכנסה השווה למחצית השכר הממוצע במשק:** ב-2017, יחס ההחלפה נטו הצפוי ברמת הכנסה זו במדינות ה-OECD היה כ-73.2% בממוצע, עם הבדלים גדולים בין המדינות. ישראל, דנמרק והולנד היו יוצאת מן הכלל עם יחס החלפה גבוה מ-100%, כלומר רמת הפנסיה נטו גבוהה מההכנסה שהיתה לפני פרישה. גם מדינות כמו אוסטרליה, לוקסמבורג וטורקיה מספקות פנסיה נדיבה לפורשים שעבדו את מלוא תקופת העבודה, ויחס ההחלפה בהן היה גבוה מ-90%. בצרפת, פינלנד, נורבגיה ושווייץ היה יחס ההחלפה גבוה מ-50%, ובפולין נמוך מאוד, כ-40%, בשל הרובד הבסיסי בלבד הנהוג בה. בישראל, חוק פנסיה חובה משנת 2008 מבטיח לעובד פנסיה מעבודה המשלימה את קצבת הזיקנה המשולמת לכל הקשישים.
- **יחס ההחלפה ברמת השכר הממוצע במשק:** יחס ההחלפה הצפוי במדינות ה-OECD היה כ-63% בממוצע, לעומת כ-75% בישראל, עם הפערים לא גדולים בין המדינות. כמה מדינות מבטיחות פנסיה נדיבה השווה להכנסה בתקופת העבודה או גבוהה ממנה, כגון הולנד וטורקיה. גם מדינות כמו צרפת, בלגיה וספרד מספקות פנסיה נדיבה למדי לבעלי שכר ממוצע ויחס ההחלפה הצפוי בהן היה כ-70% – גבוה מיחס ההחלפה הצפוי שהן מספקות לבעלי שכר נמוך. בתחתית הדירוג היו בריטניה, ארצות הברית ופולין, המשלמות פנסיה נמוכה ברמת הכנסה זו.
- **יחס ההחלפה ברמת ההכנסה הגבוהה (פעם וחצי השכר הממוצע במשק):** הולנד וטורקיה עדיין יוצאות מן הכלל עם יחס החלפה צפוי גבוה מ-100%. גם אוסטרליה ואיטליה מדורגות אחריהן בשל מקסימום ההכנסה המובטחת לפנסיה שנהוגה בהן. אירלנד וניו זילנד, המעניקות קצבה אחידה ברובד הבסיסי בלבד – שאינה תלויה בשכר לפני הפרישה – מדורגות בתחתית הדירוג של יחס ההחלפה.
- **מספר המקבלים:** מספר המקבלים קצבת זיקנה ושאימים במדינות ה-OECD גדל בין 2007 ל-2014 בכ-21%. שיעור הגידול בישראל היה נמוך יותר – כ-19%. במדינות שאוכלוסייתן מזדקנת במהירות, שיעור הגידול היה גבוה במיוחד (קוריאה, מקסיקו, צרפת).

הגדרות

- **פנסיה ציבורית:** תוכנית ביטוח סוציאלי או תוכניות אחרות שבהן המדינה מנהלת את תשלומי הפנסיה.
- **פנסיה פרטית:** תוכניות פנסיה המנוהלות בידי גורם פרטי ולא הממשלה. לעיתים הן משלמות את מערכת הביטחון הסוציאלי הציבורית ולעיתים חלופיות לה.
- **פנסיה מעבודה:** תוכניות הקשורות ליחסי עבודה בין העובד לבין מעסיקו המנוהלות בידי קרנות פרטיות.
- **רובד ראשון:** פנסיה ממלכתית, היכולה להיות מותנית במבחן הכנסה או שהיא בסיסית או מינימלית.

- לפי מבחן הכנסה : גובה הקצבה עולה ככל שההכנסות האחרות של המבוטח יורדות.
- בסיסית : הקצבה אחידה ואינה תלויה בהכנסות שלפני הפרישה אלא במספר שנות הביטוח.
- מינימלית : קצבה המבטיחה הכנסה מינימלית.
- **רובד שני** : תוכנית פנסיה משלימה, המבוססת על חיסכון במסגרת פרטית או ציבורית. לתוכנית זו ארבעה מודלים עיקריים :
 - פנסיה לפי זכויות (defined benefit – DB) : גובה הקצבה קבוע מראש. בכך זכויותיו של המבוטח מובטחות מראש, ללא קשר ישיר להפרשות או לתשואה של השקעותיו.
 - פנסיה לפי הפרשות (defined contribution – DC) : גובה הקצבה תלוי בסכומי הכסף שהופרו בתוספת ריבית, ההפרשה של המבוטח מוגדרת מראש.
 - פנסיה לפי נקודות (points) : כל שנת ביטוח מזכה את המבוטח בנקודות המשמשות לחישוב גובה הפנסיה.
 - פנסיה לפי צבירה תיאורטית ("רעיונית") (notional defined contribution – NDC) : פנסיה צוברת שרמתה נקבעת על פי תוחלת החיים ולא בידי השוק.
- **גיל הפרישה** : הגיל הקבוע בחוק לקבלת קצבת זיקנה.
- **מבוטח בביטוח זיקנה** : מי שמוגדר על-ידי המדינה כתושב, גם אם הוא אינו אזרח.
- **יחס החלפה** : הכנסת הפורש מפנסיה חובה (רובד ראשון ושני), יחסית להכנסה מעבודה שהיתה לו בכל תקופת העבודה שלפני הפרישה. הנתונים המוצגים כאן הם נטו ממיסים ונוגעים לגברים בלבד.

לוח 1: ביטוח זיקנה - מי מבוטח, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	רובד ראשון	רובד שני
ישראל	כל התושבים	שכירים ועצמאים
אוסטרליה	כל התושבים	שכירים
אוסטריה	שכירים	שכירים
בלגיה	מועסקים (שכירים ועצמאים)	מועסקים (שכירים ועצמאים)
קנדה	כל התושבים	מועסקים (שכירים ועצמאים)
צ'ילה	..	..
צ'כיה	מועסקים (שכירים ועצמאים)	מועסקים (שכירים ועצמאים)
אסטוניה	כל התושבים	מועסקים (שכירים ועצמאים)
דנמרק	כל התושבים	שכירים (מגיל 16)
פינלנד	כל התושבים	מועסקים (שכירים ועצמאים)
צרפת	מועסקים (שכירים ועצמאים)	מועסקים (שכירים ועצמאים)
גרמניה	-	שכירים וקבוצות מסוימות של עצמאים
יוון	שכירים	שכירים
הונגריה	-	מועסקים (שכירים ועצמאים)
איסלנד	כל התושבים	מועסקים (שכירים ועצמאים)
אירלנד	מועסקים (שכירים ועצמאים) מגיל 16	..
איטליה	-	מועסקים (מערכות נפרדות למגזר הציבורי ולעצמאים)
יפן	כל התושבים	שכירים
קוריאה	מועסקים (שכירים ועצמאים)	מועסקים (שכירים ועצמאים)
לטביה	מועסקים (שכירים ועצמאים)	מועסקים (שכירים ועצמאים)
לוקסמבורג	מועסקים (שכירים ועצמאים)	מועסקים (שכירים ועצמאים)
מכסיקו	מועסקים (שכירים ועצמאים)	מועסקים (שכירים ועצמאים)
הולנד	כל התושבים	שכירים
ניו זילנד	כל התושבים	..
נורבגיה	כל התושבים	מועסקים (שכירים ועצמאים)
פולין	מועסקים (שכירים ועצמאים)	מועסקים (שכירים ועצמאים)
פורטוגל	מועסקים (שכירים ועצמאים)	מועסקים (שכירים ועצמאים)
סלובקיה	מועסקים (שכירים ועצמאים)	מועסקים (שכירים ועצמאים)
סלובניה	מועסקים (שכירים ועצמאים)	מועסקים (שכירים ועצמאים)
ספרד	שכירים	שכירים
שבדיה	כל התושבים	מועסקים (שכירים ועצמאים)
שווייץ	כל התושבים	שכירים (מעל גיל 24)
טורקיה	מועסקים (שכירים ועצמאים)	מועסקים (שכירים ועצמאים)
בריטניה	מועסקים (שכירים ועצמאים)	שכירים
ארצות הברית	מועסקים (שכירים ועצמאים)	מועסקים (שכירים ועצמאים)

לוח 2: ביטוח זיקנה - תקופת אכשרה לזכאות לרובד ראשון, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מספר שנות ותק/עבודה לקצבה המרבית	תקופת אכשרה/תקופת ביטוח מינימלית	מדינה
35 שנים	60 חודשי ביטוח ב-10 השנים שקדמו לגיל המזכה בקצבת אזרח ותיק או 144 חודשים	ישראל
..	..	אוסטרליה
45 שנות ביטוח	180 חודשי ביטוח	אוסטריה
14,040 ימי עבודה	אין	בלגיה
..	..	קנדה
..	..	צ'ילה
אין	33 שנות ביטוח או 30 שנות עבודה	צ'כיה
אין	15 שנות ביטוח	אסטוניה
40 שנות תושבות	3 שנות תושבות	דנמרק
אין	3 שנות תושבות	פינלנד
172 רבעוני ביטוח	רבעון אחד של ביטוח	צרפת
אין	5 שנות תשלום דמי ביטוח	גרמניה
12,000 ימי עבודה	15 שנות ביטוח או 4,500 ימי עבודה	יוון
אין	15 שנות ביטוח	הונגריה
..	..	איסלנד
אין	520 שבועות של ביטוח	אירלנד
42 שנים ו-10 חודשי ביטוח	20 שנות ביטוח	איטליה
..	..	יפן
..	..	קוריאה
אין	15 שנות ביטוח	לטביה
40 שנות ביטוח	120 חודשי ביטוח	לוקסמבורג
..	..	מכסיקו
50 שנות ביטוח	אין	הולנד
..	..	ניו זילנד
40 שנות תושבות	3 שנות תושבות	נורבגיה
אין	25 שנות ביטוח	פולין
40 שנות ביטוח	15 שנות ביטוח ובהן 120 ימי עבודה בשנה לפחות	פורטוגל
אין	15 שנות ביטוח	סלובקיה
אין	15 שנות ביטוח	סלובניה
35.5 שנות ביטוח	15 שנות ביטוח	ספרד
אין	3 שנות תושבות	שבדיה
אין	שנה של תשלום דמי ביטוח	שוויץ
..	..	טורקיה
אין	10 שנות תשלום דמי ביטוח	בריטניה
..	..	ארצות הברית

מדינה	גברים	נשים	שינויים צפויים/הערות
ישראל	67	62	בוטלה העלאה בדרגה של גיל הפרישה לנשים ל-64 (ביולי 2017)
אוסטרליה	65	65	מ-2004 אין חובת פרישה
אוסטריה	65	60	גיל הפרישה לנשים יעלה בהדרגה ל-65 (מ-2024 עד 2033)
בלגיה	65	65	..
קנדה	65	65	מ-2012 אין חובת פרישה
צ'ילה	65	65	..
צ'כיה	63.2	58.8 - 62.8*	גיל הפרישה עולה בחדשיים בשנה, ללא הגבלה
אסטוניה	63.3	63.3	גיל הפרישה יעלה בהדרגה ל-65 (עד 2026)
דנמרק	65	65	גיל הפרישה יעלה בהדרגה ל-68 (עד 2030)
פינלנד	65	65	למי שנולד אחרי 1965: גיל הפרישה יתאם לתוחלת חיים
צרפת	62	62	הקצבה המלאה מותנית גם במספר שנות ביטוח (עד גיל 67)
גרמניה	65	65	גיל הפרישה יעלה בהדרגה ל-67 (עד 2029)
יוון	62	62	הקצבה המלאה מותנית גם במספר שנות ביטוח (עד גיל 67)
הונגריה	62	62	גיל הפרישה יעלה בהדרגה ל-65 (עד 2023)
איסלנד	67	67	..
אירלנד	66	66	גיל הפרישה יעלה בהדרגה ל-68 (עד 2028)
איטליה	66.7	65.7	גיל הפרישה יעלה בהדרגה ל-67 (עד 2021)
יפן	65	65	..
קוריאה	61	61	גיל הפרישה יעלה בהדרגה ל-65
לטביה	63	63	גיל הפרישה יעלה בהדרגה ל-65 (עד 2025)
לוקסמבורג	65	65	..
מכסיקו	65	65	..
הולנד	65.9	65.9	גיל הפרישה יעלה בהדרגה ל-67 (עד 2021)
ניו זילנד	65	65	מ-1999 אין חובת פרישה
נורבגיה	67	67	..
פולין	65	60	בוטלה העלאה בהדרגה של גיל הפרישה ל-67 שהיתה מתוכננת עד 2020 (נחקק ב-2012)
פורטוגל	66.3	66.3	מ-2015: גיל הפרישה מותאם לתוחלת חיים
סלובקיה	62	62	מ-2017: גיל הפרישה מותאם לתוחלת חיים
סלובניה	65	65	..
ספרד	65	65	גיל הפרישה יעלה בהדרגה ל-67 (עד 2027)
שבדיה	65	65	..
שווייץ	65	64	..
טורקיה	60	58	גיל הפרישה יעלה בהדרגה ל-65
בריטניה	65	64	מ-2011 אין חובת פרישה
ארצות הברית	66	66	גיל הפרישה יעלה בהדרגה ל-67 (עד 2027); (אין חובת פרישה מ-1986)
מוצע OECD	64.6	63.9	

* לפי מספר הילדים.

לוח 4: ביטוח זיקנה - מודלים של קצבת זיקנה במדינות ה-OECD ובישראל, 2016

רובד שני**		רובד ראשון			מדינה
פרטי	ציבורי	מבחן הכנסות	מינימלי	בסיסי	
DC		*√		√	ישראל
DC				√	אוסטרליה
	DB				אוסטריה
	DB	√	√		בלגיה
	DB	√		√	קנדה
DC	נקודות			√	אסטוניה
	DB	√		√	צ'ילה
DC			√	√	צ'כיה
DC		√		√	דנמרק
	DB	√		√	פינלנד
	DB + נקודות		√		צרפת
	נקודות				גרמניה
	DB			√	יוון
	DB		√		הונגריה
DB		√		√	איסלנד
				√	אירלנד
	NDC		√		איטליה
	DB			√	יפן
	DB	√			קוריאה
..	..	..	..	..	לטביה
	DB		√	√	לוקסמבורג
DC			√		מכסיקו
DB				√	הולנד
				√	ניו זילנד
DC	NDC			√	נורבגיה
	NDC		√		פולין
	DB		√		פורטוגל
DC	נקודות				סלובקיה
	DB		√		סלובניה
	DB		√		ספרד
DC	NDC			√	שבדיה
DB	DB		√		שווייץ
	DB		√		טורקיה
	DB			√	בריטניה
	DB				ארצות הברית

* בין גיל הפרישה לגיל הזכאות לקצבת זיקנה.

** הסבר המונחים (ראו הגדרות בפרק):

DB – Defined benefit: פנסיה המוגדרת לפי זכויות.

DC – Defined contribution: פנסיה המוגדרת לפי הפרשות.

NDC – Notional defined contribution: פנסיה לפי צבירה רעיונית.

לוח 5: ביטוח זיקנה - שיעור דמי הביטוח לעובד שכיר, מדינות ה-OECD וישראל, 2016

סך הכל	פנסיה פרטית		פנסיה ציבורית		מדינה
	מעסיק	עובד	מעסיק	עובד	
24.39	12.50	6.00	2.04	3.85	ישראל
..					אוסטרליה
22.80			12.55	10.25	אוסטריה*
16.36			8.86	7.5	בלגיה
9.90			4.95	4.95	קנדה
12.35	1.15	11.2			צ'ילה
28.00			21.5	6.5	צ'כיה*
22.00	4.0	2.0	16.0		אסטוניה*
12.78	12.0		0.52	0.26	דנמרק
25.20			18.0	7.2	פינלנד
33.40		8.2	15.05	10.15	צרפת
18.60			9.3	9.3	גרמניה
19.97			13.3	6.67	יוון*
37.00			27.0	10.0	הונגריה*
19.35	8.0	4.0	7.35		איסלנד
14.75			10.75	4.0	אירלנד*
33.00			23.81	9.19	איטליה
17.82			8.91	8.91	יפן
9.00			4.5	4.5	קוריאה
34.09			23.59	10.5	לטביה*
16.00			8.0	8.0	לוקסמבורג
6.28	5.15	1.13			מכסיקו
20.90			16.0	4.9	הולנד
6.00	3.0	3.0			ניו זילנד
22.30			14.1	8.2	נורבגיה*
19.52			9.76	9.76	פולין
20.20			13.8	6.4	פורטוגל*
18.00			14.0	4.0	סלובקיה
24.35			8.85	15.5	סלובניה*
28.30			23.6	4.7	ספרד*
22.90	4.5		11.4	7	שבדיה
26.50	10.4	7.7	4.2	4.2	שווייץ
20.00			11.0	9.0	טורקיה
25.80			13.8	12	בריטניה*
12.40			6.2	6.2	ארצות הברית*

* שיעור גלובלי לכמה ענפי ביטוח כגון זיקנה, נכות ובריאות.

מדינה	רובד ראשון	רובד שני
ישראל	17.7% מהסכום הבסיסי ליחיד (1,531 ₪ לחודש), תוספת ותק לפי מספר שנות הביטוח, תוספת בידע בן זוג וילדים תלויים, תוספת (1% למי שהגיע לגיל 80, תוספת השלמת הכנסה למעוטי יכולת; מבחן הכנסה (מעבודה והון) לגברים בני 67-70 ולנשים בנות 62-67)	עד 2007: וולונטרי או לפי הסכמי שכר. מ-2008: חוק פנסיה חובה לפי צבירה
אוסטרליה	קצבה בסיסית לפי מבחן הכנסה לכל התושבים (עד 798 דולר לשבועיים)	פנסיה מעבודה לפי צבירת התשלומים לקרן פנסיה פרטית
אוסטריה	-	נוסחה לפי השכר האחרון ומספר שנות הביטוח (1.78% לכל שנת ביטוח). קצבה מינימלית לחודש: 890 אירו ליחיד
בלגיה	פנסיות מינימום לשנה: 14,870 אירו ליחיד ו-18,588 אירו לזוג	ליחיד: 60% מהשכר השנתי האחרון כפול 1/45 לכל שנת עבודה (עד 54,648 אירו בשנה). לזוג (כולל תוספת לבת זוג): 75% מהנוסחה
קנדה	תשלום אוניברסלי: \$570 לחודש לכל תושב אחרי 40 שנות תושבות (או החלק היחסי). השלמה לפי מבחן הכנסה	קצבה לפי מספר חודשי ביטוח, גיל ומצב משפחתי: עד 25% מהכנסה החדשית המבוטחת (עד תקרה)
צ'ילה	..	..
צ'כיה	קצבה בסיסית: של 94 אירו לחודש	נוסחה לפי רמת ההכנסה בכל שנות העבודה ומספר חודשי הביטוח
אסטוניה	קצבה בסיסית: 167 אירו לחודש	נוסחה לפי רמת ההכנסה בכל שנות העבודה ומספר חודשי הביטוח
דנמרק	קצבה בסיסית: 1/40 מהסכום השנתי של 9,939 אירו לכל שנת תושבות עד המקסימום של 40/40 (תוספת לזוגות). הפנסיה מופחתת מהכנסות מעבודה	קצבה משלימה לפי מספר חודשי הביטוח (3160-363 אירו לשנה)
פינלנד	קצבה ממלכתית אחידה: עד 628 אירו לחודש (מדורג לפי שנות תושבות)	נוסחה לפי השכר האחרון ומספר שנות הביטוח (כ-1.5% לכל שנת ביטוח)
צרפת	נוסחה לפי מספר שנות העבודה וההכנסה הממוצעת של תקופת העבודה: ההכנסה הממוצעת של 25 השנים הטובות ביותר כפול שיעור הפנסיה לפי מס' שנות עבודה (עד 50% = 160 רבעונים). מינימום של 629 אירו לחודש	מספר ה"נקודות" שנצברו בכל שנות העבודה כפול ערך הנקודה
גרמניה	-	מספר ה"נקודות" שנצברו בכל שנות העבודה (סך ההכנסות של כל שנות העבודה חלקי השכר הממוצע במשק של אותם שנים) כפול ערך הקצבה הממוצעת (החדשית כ-28 אירו)
יוון	קצבה בסיסית: 384 אירו לחודש	נוסחה לפי השכר האחרון ומספר שנות ביטוח (2% לכל שנת ביטוח)
הונגריה	קצבה מינימלית: 92 אירו לחודש	פנסיה לפי מספר חודשי הביטוח: 33% השכר האחרון ל-10 שנות ביטוח + 2% ל-25-11 שנים + 1% ל-26-36 שנים + 1.5% ל-40-36 שנים. תוספת של פנסיה צוברת מקרנות פרטיות
איסלנד	תשלום בסיסי לשנה: 3,680 אירו ל-40 שנות תושבות (או החלק היחסי). הפנסיה מופחתת מהכנסות מעבודה	נוסחה לפי מספר שנות הביטוח (פנסיה מינימלית אחרי 40 שנות עבודה: 56% מהשכר האחרון)
אירלנד	תשלום אוניברסלי ללא קשר לרמת ההכנסה הקודמת: 233 אירו לשבוע ל-48 שבועות ביטוח בממוצע בשנה (בכל שנות העבודה), או החלק היחסי אם פחות.	סך תשלומי דמי הביטוח כפול מקדם אקטוארי לפי הגיל (מ-2012)
איטליה	קצבה מינימלית: 6,524 אירו לשנה	נוסחה לפי השכר בכל תקופת העבודה, מספר שנות הביטוח וגיל
יפן	תשלום אחיד לכל תושב אחרי 40 שנות ביטוח: 630 דולר (או החלק היחסי) לחודש	נוסחה לפי מספר שנות הביטוח, גיל ושכר אחרון
קוריאה	קצבה בסיסית אחרי 20 שנות ביטוח בגובה של 1.38 פעם השכר הממוצע לחודש	סך תשלומי דמי הביטוח כפול מקדם אקטוארי לפי הגיל
לטביה	קצבה מינימלית: 70 אירו לחודש	פנסיה משלימה של 1.8% מהשכר המבוטח לכל שנת ביטוח
לוקסמבורג	תשלום יחסי למספר שנות הביטוח (עד 1,771 אירו לחודש ל-40 שנות עבודה)	פנסיה מעבודה לפי צבירת התשלומים לקרן פנסיה פרטית
מכסיקו	קצבה מינימלית: 133 דולר לחודש	פנסיה מעבודה על-פי הסכמי עבודה באמצעות קרנות פרטיות
הולנד	תשלום אוניברסלי לכל תושב: יחיד - 1,153 אירו לחודש, זוג - 794 אירו לכל אחד (תוספות לילדים). הפנסיה המלאה משולמת אחרי 50 שנות ביטוח (ניכוי של 2% לכל שנה לא מבוטחת)	פנסיה משלימה יחסית לשכר, מספר שנות הביטוח ותוחלת החיים
ניו זילנד	תשלום אחיד לכל תושב: \$385 (לשבוע) (תוספת לזוג)	מבטוח שנולד מ-1949: נוסחה לפי השכר ושנות ביטוח. מבטוח שנולד מ-1949 ואילך: סך תשלומי דמי הביטוח חלקי תוחלת חיים בגיל הפרישה
נורבגיה	תשלום אוניברסלי: 19,744 אירו לשנה ליחיד (פנסיה בסיסית לפי שיעור המלא אחרי 40 שנות ביטוח). חלק יחסי בעבור פחות מ-40 שנות ביטוח	עד 2002: השכר הממוצע של כל שנות העבודה כפול 2% לכל שנת ביטוח מ-2017: החישוב הקודם מתוקן על-פי תוחלת החיים
פולין	פנסיה מינימלית וקבועה: 199 אירו לחודש	מספר ה"נקודות" שנצברו בכל שנות העבודה כפול מספר שנות הביטוח וערך הנקודה
פורטוגל	קצבה מינימלית: לפי מספר שנות העבודה (עד 421 אירו לחודש ל-40 שנות עבודה)	נוסחה לפי השכר הממוצע של כל שנות הביטוח ומספר שנות הביטוח (כ-1.25% לכל שנת ביטוח)
סלובקיה	..	בסיס ההכנסה: 85% מהשכר הממוצע של 15 שנות העבודה אחרונות. חישוב הקצבה: 50% מבסיס ההכנסה ל-15 שנות העבודה הראשונות בתוספת 2.5% לכל שנת עבודה
סלובניה	קצבה מינימלית: 199 אירו לחודש	נוסחה לפי רמת ההכנסה בכל שנות העבודה, מספר חודשי הביטוח, גיל הפרישה ותוחלת החיים בגיל הפרישה (הפנסיה המלאה משולמת אחרי 40 שנות ביטוח)
ספרד	קצבה מינימלית: 637 אירו לחודש (תוספת לזוג)	פנסיה לשנה הממוחה של 6.8% מסכום הצבירה, כולל ריבית
שבדיה	תשלום אחיד לכל תושב: 10,118 אירו ליחיד לשנה (תוספת לזוג).	פנסיה מורכבת ממרכיב קבוע ומרכיב משתנה: (1) אם ההכנסה לשנה נמוכה מ-39,481 אירו: תשלום קבוע של 811 אירו לחודש בתוספת ההכנסה הממוצעת לשנה כפול 13/600. (2) אם ההכנסה הממוצעת לשנה גבוהה מ-39,481 אירו: תשלום קבוע של 1,140 אירו לחודש בתוספת ההכנסה הממוצעת לשנה כפול 8/600
שוויץ	..	..
טורקיה	..	..
בריטניה	קצבה אחידה בסיסית (New State Pension) מאפריל-2016: 189 אירו לשבוע (או החלק היחסי למי שעבד פחות מ-30 שנים)	נוסחה לפי רמת ההכנסה מהעבודה בכל שנות העבודה, תקופת הביטוח וגיל הפרישה, עד תקרה של \$2,639 לחודש. תוספת לפי מבחן הכנסה
ארצות הברית	-	-

לוח 7: ביטוח זיקנה - יחס החלפה נטו הצפוי לגברים לפי רמת ההכנסה בתקופת העבודה, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	מחצית השכר הממוצע במשק	השכר הממוצע במשק	פעם וחצי השכר הממוצע במשק
ישראל	100.4	75.1	54.9
אוסטרליה	95.0	42.6	45.4
אוסטריה	92.2	91.8	90.9
בלגיה	62.6	66.1	50.1
קנדה	62.2	53.4	38.5
צ'ילה	48.3	40.1	40.6
צ'כיה	88.3	60.0	48.7
אסטוניה	73.7	57.4	51.1
דנמרק	110.3	80.2	76.2
פינלנד	66.9	65.0	65.1
צרפת	70.4	74.5	70.3
גרמניה	54.7	50.5	49.8
יוון	60.7	53.7	54.1
הונגריה	89.6	89.6	89.6
איסלנד	85.5	75.7	77.8
אירלנד	70.0	42.3	32.4
איטליה	93.0	93.2	93.8
יפן	52.6	40.0	35.3
קוריאה	63.8	45.1	33.7
לטביה	55.7	59.5	59.0
לוקסמבורג	98.3	88.4	83.6
מכסיקו	35.1	29.6	29.3
הולנד	105.1	100.6	100.2
ניו זילנד	80.7	43.2	30.5
נורבגיה	64.8	48.8	41.3
פולין	37.2	38.6	37.9
פורטוגל	92.9	94.9	93.1
סלובקיה	85.0	83.8	83.5
סלובניה	57.3	56.7	54.1
ספרד	79.3	81.8	81.7
שבדיה	62.4	54.9	67.6
שווייץ	57.4	44.9	31.5
טורקיה	99.1	102.1	105.8
בריטניה	52.1	29.0	20.7
ארצות הברית	59.9	49.1	42.4
ממוצע OECD	73.2	62.9	58.9

לוח 8: ביטוח זיקנה - מספר המקבלים קצבת זיקנה ושאיירים, מדינות ה-OECD וישראל, 2007 ו-2014

שיעור השינוי (%)	2014	2007	מדינה
19.1	868,346	728,891	ישראל
16.8	2,566,914	2,198,132	אוסטרליה
10.6	2,492,595	2,254,101	אוסטריה
8.8	3,599,504	3,308,591	בלגיה
20.1	7,040,646	5,863,453	קנדה
45.5	1,535,266	1,055,231	צ'ילה
6.0	3,163,761	2,984,480	צ'כיה
4.0	341,198	328,180	אסטוניה
15.2	1,164,320	1,010,864	דנמרק
13.6	1,588,967	1,398,593	פינלנד
37.3	26,957,100	19,634,931	צרפת
7.7	24,983,424	23,187,371	גרמניה
..	..	..	יוון
-0.3	2,300,694	2,308,165	הונגריה
13.8	37,472	32,934	איסלנד
24.2	562,208	452,636	אירלנד
-3.5	17,522,914	18,160,430	איטליה
24.7	36,494,527	29,263,560	יפן
236.4	8,577,118	2,549,984	קוריאה
1.3	503,652	496,978	לטביה
27.9	160,671	125,602	לוקסמבורג
146.3	8,941,546	3,630,373	מכסיקו
10.6	3,061,410	2,767,614	הולנד
31.0	687,675	525,012	ניו זילנד
26.5	894,007	706,816	נורבגיה
-0.5	7,913,438	7,950,541	פולין
19.0	2,585,303	2,171,733	פורטוגל
6.6	1,374,201	1,289,456	סלובקיה
18.1	521,635	441,726	סלובניה
11.3	8,523,886	7,656,144	ספרד
46.3	3,658,931	2,500,127	שבדיה
15.0	1,563,278	1,359,407	שווייץ
32.2	10,694,043	8,089,058	טורקיה
7.9	13,074,380	12,121,560	בריטניה
15.9	52,429,230	45,250,370	ארצות הברית
20.9	258,384,261	213,803,044	סה"כ OECD

13. ביטוח סיעוד

עיקרי הממצאים

- **מסגרת החוק**: ברוב מדינות ה-OECD גמלת סיעוד ניתנת במסגרת שירותי בריאות או ביטוח נכות. במדינות מעטות הגמלה מעוגנת בחוק נפרד (ישראל, גרמניה, הולנד וספרד).
- **מהות הגמלה**: בעין (שירותים), בכסף או שילוב של שניהם. גמלת השירותים, המשתנה לפי מדינות, כוללת טיפול בבית, ארוחות חמות, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי ועוד.
- **מקור המימון**: בכל מדינות הארגון שירותי הסיעוד ממומנים מתקציב המדינה (מיסים), חוץ מארבע מדינות, שבהן הם ממומנים בחלקם או במלואם מדמי הביטוח (ישראל, בלגיה, גרמניה ולוקסמבורג).
- **מי מבוטח**: בכל מדינות ה-OECD מבוטחים בביטוח סיעוד תושבים בלבד (תושבות קבועה וחוקית). במדינות אחדות מבוטחים גם מהגרי עבודה לאחר תקופת ביטוח מינימלית (הולנד וספרד).
- **מבחן הכנסות**: ברוב מדינות הארגון גמלת סיעוד מותנית במבחן הכנסות. בשתי מדינות אין מבחן הכנסה (דנמרק ואיטליה) ובשתיים אחרות נדרשת השתתפות עצמית לפי מבחן הכנסה (פינלנד וגרמניה).
- **מבחן התלות**: בישראל, מבחן התלות נעשה בדרך כלל על ידי מעריכה מטעם הביטוח הלאומי. תובעים בני 90 או יותר רשאים להיבדק בידי רופא מומחה בגריאטריה. במקרים מסוימים רמת התלות יכולה להיקבע על-פי מסמכים רפואיים. במדינות אחרות הבודקים הם אחות, רופא/ת משפחה או ועדה רפואית. המבחנים המשמשים במדינות ה-OECD הם ICF, KATZ, ADL ועוד.
- **מספר המקבלים**: בישראל ב-2016 כ-16% מהקשישים קיבלו גמלת סיעוד – **שיעור כיסוי** הגבוה מממוצע ה-OECD (9.6%). במדינות מעטות בלבד היה שיעור הזכאים גבוה מבישראל (הולנד, ניו זילנד, שבדיה ושווייץ).
- **הוצאה ציבורית**: למרות שיעור הכיסוי הגבוה בישראל ההוצאה הציבורית לסיעוד בה נמוכה במיוחד: 0.4% מהתמ"ג ב-2014 לעומת 1.4% בממוצע במדינות ה-OECD.

הגדרות

- **גמלת סיעוד**: תשלום או שירותים הניתנים לקשיש שמוגבל בתפקודו היומיומי והוא תלוי בזולת במידה רבה לביצוע פעולות היומיום.
- **שיעור כיסוי**: שיעור המקבלים את הגמלה בכלל האוכלוסייה הפוטנציאלית.

לוח 1: סיעוד - מסגרת החוק ומקור המימון, מדינות ה-OECD וישראל, 2017

מדינה	מסגרת החוק	מקור המימון
ישראל	ביטוח סיעוד במסגרת חוק הביטוח הלאומי (מ-1988)	דמי ביטוח מהעובד (0.14%), מהמעסיק (0.19%) ומהעצמאי (0.21%); השתתפות המדינה
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	חוק פדרלי על גמלת סיעוד (מ-1993)	מיסים (אין דמי ביטוח)
בלגיה	במסגרת ביטוח בריאות וביטוח נכות	דמי ביטוח גלובליים (לכל ענפי הביטוח)
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	במסגרת שירותי הבריאות	מיסים (אין דמי ביטוח)
אסטוניה	במסגרת שירותי הבריאות והרווחה	מיסים (אין דמי ביטוח)
דנמרק	במסגרת שירותי רווחה	מיסים (אין דמי ביטוח)
פינלנד	במסגרת שירותי הבריאות והרווחה (של העיריות)	מיסים (אין דמי ביטוח)
צרפת	במסגרת שירותי הבריאות והרווחה	מיסים (אין דמי ביטוח)
גרמניה	ביטוח סיעוד (מ-1995)	דמי ביטוח מהעובד (1.275%) ומהמעסיק (1.275%) והשתתפות המדינה
יוון	במסגרת ביטוח זיקנה וביטוח נכות	מיסים (אין דמי ביטוח)
הונגריה	במסגרת שירותי הבריאות והרווחה	מיסים (אין דמי ביטוח)
איסלנד	..	..
אירלנד	במסגרת שירותי הבריאות והרווחה	מיסים (אין דמי ביטוח)
איטליה	במסגרת שירותי הבריאות והרווחה	מיסים (אין דמי ביטוח)
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	במסגרת ביטוח זיקנה וביטוח נכות	מיסים (אין דמי ביטוח)
לוקסמבורג	במסגרת ביטוח סיעוד (מ-1998)	דמי ביטוח של 1.4% על הכנסות מעבודה ומהון, והשתתפות המדינה
מכסיקו	..	..
הולנד	במסגרת ביטוח סיעוד (מ-2014)	מיסים (אין דמי ביטוח)
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	במסגרת שירותי הבריאות (עיריות)	מיסים (אין דמי ביטוח)
פולין	במסגרת שירותי הבריאות והרווחה	מיסים (אין דמי ביטוח)
פורטוגל	במסגרת שירותי הבריאות והרווחה	מיסים (אין דמי ביטוח)
סלובקיה	במסגרת שירותי הבריאות והרווחה	מיסים (אין דמי ביטוח)
סלובניה	במסגרת שירותי הבריאות וביטוח נכות	מיסים (אין דמי ביטוח)
ספרד	במסגרת ביטוח סיעוד (מ-2006)	מיסים (אין דמי ביטוח)
שבדיה	במסגרת שירותי הרווחה	מיסים (אין דמי ביטוח)
שווייץ	במסגרת שירותי הבריאות וביטוח נכות	מיסים (אין דמי ביטוח)
טורקיה	..	..
בריטניה	במסגרת שירותי הבריאות וביטוח נכות	מיסים (אין דמי ביטוח)
ארצות הברית	..	..

לוח 2: סיעוד - תנאי הזכאות (תושבות וגיל) במדינות ה-OECD ובישראל, 2017

גיל	תושבות	מדינה
גיל הפרישה	תושב ישראל	ישראל
..	..	אוסטרליה
אין	תושב	אוסטריה
מ-15	תושבות קבועה (כללים שונים לפי מחזות)	בלגיה
..	..	קנדה
..	..	צ'ילה
אין	תושב	צ'כיה
מ-18	תושב	אסטוניה
אין	תושבות חוקית	דנמרק
מגיל הפרישה	תושב	פינלנד
מ-60	תושב	צרפת
אין	תושבות קבועה של שנתיים לפחות	גרמניה
אין	תושבות קבועה	יוון
מ-18	תושבות קבועה	הונגריה
..	..	איסלנד
מ-16	תושבות קבועה	אירלנד
אין	תושב	איטליה
..	..	יפן
..	..	קוריאה
אין	תושב	לטביה
אין	תושב	לוקסמבורג
..	..	מכסיקו
אין	תושבות חוקית (כולל מהגרי עבודה)	הולנד
..	..	ניו זילנד
אין	תושב	נורבגיה
מגיל הפרישה	תושב	פולין
אין	תושב	פורטוגל
מ-6	תושב	סלובקיה
אין	תושב	סלובניה
מ-3	תושב (כולל מהגרי עבודה אחרי 5 שנות תושבות)	ספרד
אין	תושב	שבדיה
אין	תושבות קבועה	שווייץ
..	..	טורקיה
מ-18	תושבות חוקית	בריטניה
..	..	ארצות הברית

לוח 3: סיעוד - תנאי הזכאות (מבחן הכנסות) במדינות ה-OECD ובישראל, 2017

מדינה	גמלה בשירותים	גמלה בכסף
ישראל	מבחן הכנסות: ההכנסות השוטפות מעבודה, מנכסים או מקצבאות (חוץ מקצבאות לניצולי שואה)	מבחן הכנסות (זהה לגמלה בשירותים)
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	השתתפות עצמית לפי מבחן הכנסה לחלק מהשירותים	אין מבחן הכנסה
בלגיה	אין מבחן הכנסות אבל יש השתתפות עצמית לטיפול אישי בבית	מבחן הכנסה
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	אין מבחן הכנסות אבל יש השתתפות עצמית קבועה לחלק מהשירותים	אין מבחן הכנסה
אסטוניה	מבחן הכנסה לחלק מהשירותים	אין
דנמרק	אין מבחן הכנסה	אין מבחן הכנסה
פינלנד	השתתפות עצמית קבועה לחלק מהשירותים, מבחן הכנסה לשהייה במוסד סיעודי	אין מבחן הכנסה
צרפת	מבחן הכנסה	מבחן הכנסה
גרמניה	השתתפות עצמית לפי מבחן הכנסה	אין מבחן הכנסה
יוון	אין מבחן הכנסות אבל יש השתתפות עצמית לחלק מהשירותים	אין מבחן הכנסה
הונגריה	השתתפות עצמית לפי מבחן הכנסה	אין
איסלנד	..	..
אירלנד	אין מבחן הכנסות אבל יש השתתפות עצמית לחלק מהשירותים	אין
איטליה	אין מבחן הכנסה	אין מבחן הכנסה
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	מבחן הכנסה לחלק מהשירותים	אין
לוקסמבורג	אין מבחן הכנסה	אין מבחן הכנסה
מכסיקו	..	..
הולנד	מבחן הכנסה לחלק מהשירותים	אין מבחן הכנסה
ניו זילנד	..	..
נורווגיה	אין מבחן הכנסה	אין מבחן הכנסה
פולין	מבחן הכנסה	מבחן הכנסה
פורטוגל	אין מבחן הכנסה	מבחן הכנסה
סלובקיה	מבחן הכנסה	מבחן הכנסה
סלובניה	מבחן הכנסה	אין מבחן הכנסה
ספרד	מבחן הכנסה	מבחן הכנסה
שוודיה	השתתפות עצמית לפי מבחן הכנסה	אין מבחן הכנסה
שווייץ	השתתפות עצמית לפי מבחן הכנסה	אין מבחן הכנסה
טורקיה	..	..
בריטניה	מבחן הכנסה	מבחן הכנסה
ארצות הברית	..	..

סוג הבדיקה ורמת התלות	הבודק	מדינה
בדיקת תלות (מבחן ADL) בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום (3 רמות תלות)	מבחן תלות על ידי מעריכה מטעם הביטוח הלאומי. בני 90 או יותר יכולים להיבדק על ידי רופא מומחה בגריאטריה. במקרים מסוימים, הערכת התלות נעשית על-פי מסמכים רפואיים	ישראל
..	..	אוסטרליה
בדיקת תלות בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום (7 רמות תלות)	אחות (בהתייעצות עם מומחי רפואה אחרים)	אוסטריה
בדיקת תלות (מבחן KATZ) בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום (5 רמות תלות)	אחות או רופא משפחה	בלגיה
..	..	קנדה
..	..	צ'ילה
בדיקת תלות (מבחן ICF)	עובד סוציאלי ורופא	צ'כיה
בדיקת תלות (מבחני ADL ו-IADL)	עובד סוציאלי (בסיוע רופא)	אסטוניה
בדיקת תלות בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום	מעריך מטעם העירייה	דנמרק
בדיקת תלות (מבחן RAI)	מעריך מטעם העירייה	פינלנד
בדיקת תלות (מבחן AGGIR)	רופא מקופת חולים	צרפת
בדיקת תלות בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום	מעריך מטעם קופת חולים	גרמניה
בדיקת תלות בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום	ועדה רפואית	יוון
בדיקת תלות בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום	מעריך משירותי הרווחה	הונגריה
..	..	איסלנד
בדיקת תלות בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום	רופא משפחה	אירלנד
בדיקת תלות (מבחן KATZ)	ועדה רפואית	איטליה
..	..	יפן
..	..	קוריאה
בדיקת תלות בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום	רופא משפחה	לטביה
בדיקת תלות בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום	אחות או רופא	לוקסמבורג
..	..	מכסיקו
בדיקת תלות (מבחן ICF)	ועדה רפואית	הולנד
..	..	ניו זילנד
בדיקת תלות בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום	מעריך מטעם העירייה	נורבגיה
בדיקת תלות בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום	מעריך מטעם קופת חולים	פולין
בדיקת תלות (מבחני ICF, KATZ, Varthel)	ועדה רפואית	פורטוגל
בדיקת תלות בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום	מעריך משירותי הרווחה	סלובקיה
בדיקת תלות בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום	ועדה רפואית	סלובניה
בדיקת תלות בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום	ועדה רפואית	ספרד
בדיקת תלות (מבחן ADL, KATZ)	מעריך מטעם העירייה	שבדיה
בדיקת תלות בעזרת הזולת לביצוע רוב פעולות היומיום	מעריך מטעם הביטוח הלאומי	שווייץ
..	..	טורקיה
בדיקת תלות (מבחן ICF)	מעריך משירותי הרווחה	בריטניה
..	..	ארצות הברית

לוח 5: סיעוד - סוגי הגמלה במדינות ה-OECD ובישראל, 2017

מדינה	גמלה בשירותים	גמלה בכסף
ישראל	טיפול אישי בבית (5-22 שעות טיפול לפי רמת התלות בזולת, מבחן הכנסה וסוג המטפל - ישראלי או זר), ביקורים במרכז יום, מוצרי ספיגה ועוד.	אפשר לשלב גמלה בכסף עם שירותים. שמעסיק מטפל צמוד יכול לבחור בגמלה בכסף
אוסטרליה	..	..
אוסטריה	טיפול בבית, ארוחות חמות, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר - אחרי 6 חודשי סיעוד (תשלום לפי 7 רמות תלות)
בלגיה	טיפול רפואי וסיעודי בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר - במקום שירותים מסוימים (תשלום לפי 5 רמות תלות)
קנדה	..	..
צ'ילה	..	..
צ'כיה	טיפול רפואי וסיעודי בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר - במקום שירותים מסוימים (תשלום לפי 4 רמות תלות)
אסטוניה	טיפול רפואי וסיעודי בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אין ברמה ארצית, אפשרי במחוזות מסוימים
דנמרק	טיפול רפואי וסיעודי בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר - בעבור מטפל אישי
פינלנד	טיפול בבית, ארוחות חמות, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	העיריות יכולות להחליט על תשלום בכסף במקום בשירותים
צרפת	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר - במקום שירותים מסוימים
גרמניה	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר - במקום שירותים מסוימים (תשלום לפי 5 רמות תלות)
יוון	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר - במקום שירותים מסוימים
הונגריה	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אין
איסלנד	..	..
אירלנד	טיפול בבית, ארוחות חמות, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אין
איטליה	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי למקרים קשים	אפשר לשלב עם גמלת שירותים
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	טיפול בבית, ארוחות חמות, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אין
לוקסמבורג	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר לשלב עם גמלת שירותים
מכסיקו	..	..
הולנד	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר לשלב עם גמלת שירותים
ניו זילנד	..	..
נורבגיה	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	כתוספת לגמלה בשירותים (תשלום לפי 6 רמות תלות)
פולין	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר לשלב עם גמלת שירותים
פורטוגל	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר - במקום שירותים מסוימים
סלובקיה	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר - במקום שירותים מסוימים
סלובניה	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר לשלב עם גמלת שירותים
ספרד	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר - במקום שירותים מסוימים
שבדיה	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	אפשר לשלב עם גמלת שירותים
שווייץ	טיפול בבית, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	כתוספת לגמלה בשירותים (תשלום לפי 3 רמות תלות)
טורקיה	..	..
בריטניה	טיפול בבית, ארוחות חמות, טיפול במרכז יום, שהייה במוסד סיעודי	כתוספת לגמלה בשירותים (תשלום לפי 2 רמות תלות)
ארצות הברית	..	..

לוח 6: סיעוד - מספר הזכאים לגמלה ושיעור הכיסוי, מדינות ה-OECD וישראל, 2016

שיעור כיסוי הקשישים (%)	מספר זכאים	מדינה
16.2	164,200	ישראל
..	..	אוסטרליה
1.9	56,670	אוסטריה
8.8	182,840	בלגיה
3.7	274,756	קנדה
..	..	צ'ילה
..	..	צ'כיה
12.3	7,121	אסטוניה
3.9	42,641	דנמרק
11.4	64,705	פינלנד
10.3	1,258,760	צרפת
13.4	807,949	גרמניה
..	..	יוון
12.3	80,822	הונגריה
..	..	איסלנד
3.6	22,216	אירלנד
5.5	447,193	איטליה
2.7	931,900	יפן
7.4	175,412	קוריאה
0.4	5,353	לטביה
12.8	4,497	לוקסמבורג
16.1	3,654,115	מכסיקו
18.4	245,636	הולנד
16.4	32,262	ניו זילנד
16.1	42,850	נורווגיה
0.9	100,061	פולין
2.0	32,545	פורטוגל
3.9	41,489	סלובקיה
11.6	22,173	סלובניה
9.0	208,108	ספרד
17.0	113,798	שוודיה
21.6	90,448	שווייץ
..	..	טורקיה
..	..	בריטניה
..	..	ארצות הברית
9.6	..	ממוצע OECD

לוח 7: סיעוד - ההוצאה הציבורית כאחוז מהתמ"ג, מדינות ה-OECD וישראל, 2007 ו-2014

2014	2007	מדינה
0.4	0.4	ישראל
..	..	אוסטרליה
1.2	1.3	אוסטריה
2.2	1.5	בלגיה
1.1	1.2	קנדה
..	..	צ'ילה
1.4	0.2	צ'כיה
0.2	..	אסטוניה
2.6	1.7	דנמרק
3.5	1.8	פינלנד
1.9	1.4	צרפת
1.1	0.9	גרמניה
..	..	יוון
0.3	0.3	הונגריה
1.8	1.9	איסלנד
1.8	0.8	אירלנד
0.6	1.7	איטליה
2.1	1.4	יפן
0.8	0.2	קוריאה
0.4	..	לטביה
1.3	1.4	לוקסמבורג
..	..	מכסיקו
4.3	3.4	הולנד
..	..	ניו זילנד
2.4	2.2	נורבגיה
0.3	0.4	פולין
0.5	0.1	פורטוגל
0.0	0.2	סלובקיה
1.0	..	סלובניה
0.7	0.5	ספרד
3.2	3.5	שבדיה
1.9	0.8	שווייץ
..	..	טורקיה
1.2	0.8	בריטניה
0.5	1.0	ארצות הברית
1.4	1.3	ממוצע OECD

14. ביטוח בריאות ממלכתי

עיקרי הממצאים

- **מיהו מבוטח:** בישראל, כמו ברוב מדינות ה-OECD, כל התושבים מבוטחים בביטוח בריאות ממלכתי. במדינות מעטות מבוטחים רק המועסקים ומשפחותיהם, כגון ביוון, הונגריה ופולין.
- **תקופת המתנה:** ברוב מדינות הארגון לא נדרשת תקופת המתנה לקבלת שירותי הבריאות. בישראל ובבלגיה נדרשת המתנה של עד שישה חודשים למבוטח שחזר להתגורר במדינה לאחר הפסקת תושבות. בצרפת ובאיסלנד נדרשת המתנה של כ-3-6 חודשים לתושבים חדשים.
- **שיעור הכיסוי:** ברוב המדינות, ביטוח הבריאות הממלכתי הוא אוניברסלי ושיעור הכיסוי 100%. במדינות אחדות שיעור הכיסוי נמוך במיוחד, למשל בארה"ב (35.6%), צילה (73.5%) ויוון (86%).
- **דמי ביטוח:** תשלום דמי ביטוח בריאות לעובד שכיר מוטל על העובד ועל מעסיקו. בכמה מדינות דמי הביטוח חלים על העובד בלבד (ישראל, פינלנד, הונגריה ופולין). בישראל השיעור הרגיל לעובד שכיר (5%) נמוך מהשיעור שברוב מדינות הארגון. במדינות אחדות יש שיעור גלובלי לביטוח בריאות וענפי ביטוח אחרים כגון נכות וזיקנה.
- **מקור המימון:** בישראל, דמי הביטוח אינם המקור העיקרי למימון ביטוח הבריאות הממלכתי: 51% מהוצאות ביטוח הבריאות ממומנים מתקציב המדינה ומקורות אחרים, ו-49% מדמי הביטוח. בכמה מדינות חלקם של דמי הביטוח במימון הבריאות גבוה מחלקו של תקציב המדינה (כגון בלגיה, יפן, קוריאה, לוקסמבורג, פולין וסלובניה).

הגדרות

- **תקופת אכשרה/המתנה בביטוח בריאות:** התקופה הנדרשת כדי להתחיל לקבל שירותי בריאות ציבוריים – לתושבים חדשים או למחדשי תושבות.
- **שיעור הכיסוי:** מספר המבוטחים בכלל התושבים.
- **דמי ביטוח בריאות:** תשלום חובה של השכירים, המעסיקים והעצמאים המועבר למערכת הציבורית למימון ביטוח בריאות.

מדינה	מי מבוטח	תקופת אכשרה/המתנה
ישראל	כל התושבים	אין (תקופת המתנה ל"תושב חוזר" בלבד)
אוסטרליה	כל התושבים	אין
אוסטריה	מועסקים ובני משפחתם, מקבלי דמי אבטלה והבטחת הכנסה, ביטוח וולונטרי למי שאינו מבוטח בביטוח חובה	אין
בלגיה	כל התושבים	המתנה של 6 חודשים במקרה של חידוש הביטוח לאחר הפסקת תושבות או אי תשלום דמי ביטוח.
קנדה	כל התושבים	תושבות של 3 חודשים באותה פרובינציה
צ'ילה	מועסקים ובני משפחתם, סטודנטים, מקבלי קצבאות קיום ופנסיונרים	אין
צ'כיה	כל התושבים	אין
אסטוניה	מועסקים ובני משפחתם, סטודנטים ופנסיונרים; אפשרות לביטוח וולונטרי	14 יום למי שלא היה מבוטח קודם
דנמרק	כל התושבים	אין
פינלנד	כל התושבים	אין
צרפת	כל התושבים	תושבות קבועה של 3 חודשים
גרמניה	מועסקים ובני משפחתם, סטודנטים, מקבלי קצבאות ופנסיונרים; אפשרות לביטוח וולונטרי	אין
יוון	מועסקים, מובטלים, פנסיונרים ובני משפחתם.	50 ימי עבודה או תשלום דמי ביטוח בשנה שקדמה למחלה.
הונגריה	מועסקים ובני משפחתם, סטודנטים ופנסיונרים; אפשרות לביטוח וולונטרי	אין
איסלנד	כל התושבים	תושבות של 6 חודשים (לתושבים חדשים)
אירלנד	כל התושבים	אין
איטליה	כל התושבים	אין
יפן	..	..
קוריאה	..	..
לטביה	כל התושבים	אין
לוקסמבורג	מועסקים ובני משפחתם, מקבלי קצבאות קיום ופנסיונרים; אפשרות לביטוח וולונטרי	אין
מכסיקו	..	..
הולנד	כל התושבים	אין
ניו זילנד	כל התושבים	אין
נורבגיה	כל התושבים	אין
פולין	מועסקים ובני משפחתם, סטודנטים, מקבלי קצבאות קיום ופנסיונרים; אפשרות לביטוח וולונטרי	אין
פורטוגל	כל התושבים	אין
סלובקיה	כל התושבים	אין
סלובניה	כל התושבים	אין
ספרד	כל התושבים	אין
שבדיה	כל התושבים	אין
שווייץ	כל התושבים	אין
טורקיה	כל התושבים	אין
בריטניה	כל התושבים	אין
ארצות הברית	..	..

לוח 2: ביטוח בריאות ממלכתי - מספר המבוטחים, מדינות ה-OECD וישראל, 2016

מדינה	מספר המבוטחים (אלפים)	אחוז המבוטחים מסך התושבים
ישראל	8,472.5	100.0
אוסטרליה	24,127.0	100.0
אוסטריה	8,621.0	99.9
בלגיה	11,114.3	99.0
קנדה	36,286.0	100.0
צ'ילה	13,365.6	73.5
צ'כיה	10,422.0	100.0
אסטוניה	1,237.3	94.0
דנמרק	5,660.0	100.0
פינלנד	5,511.6	100.0
צרפת	66,858.3	99.9
גרמניה	72,887.0	89.2
יוון	9,269.0	86.0
הונגריה	9,317.0	95.0
איסלנד	335.0	99.6
אירלנד	4,674.0	100.0
איטליה	60,666.0	100.0
יפן	126,207.0	100.0
קוריאה	51,015.0	100.0
לטביה	..	..
לוקסמבורג	542.1	95.2
מכסיקו	110,232.3	90.2
הולנד	16,915.0	99.9
ניו זילנד	4,746.1	100.0
נורבגיה	5,236.2	100.0
פולין	34,985.5	91.0
פורטוגל	10,341.3	100.0
סלובקיה	5,090.1	93.8
סלובניה	2,080.7	100.0
ספרד	46,157.1	99.1
שבדיה	9,967.6	100.0
שווייץ	8,245.0	100.0
טורקיה	78,394.7	98.2
בריטניה	65,110.0	100.0
ארצות הברית	112,355.0	35.6

לוח 3 : ביטוח בריאות ממלכתי - שיעור דמי הביטוח, מדינות ה-OECD וישראל (אחוזים), 2016

מדינה	עובד	מעסיק	הערות
ישראל	5.0	0	יש גם שיעור מופחת לעובד (3.1%)
אוסטרליה	0	0	ביטוח בריאות ממומן ממיסים
אוסטריה	3.87	3.8	
בלגיה	3.55	3.8	
קנדה	0	0	אין ביטוח בריאות פדרלי (לפי פרובינציות בלבד)
צ'ילה	7.00	0	
צ'כיה	4.50	9.0	
אסטוניה	0.00	13.0	
דנמרק	0	0	ביטוח בריאות ממומן ממיסים
פינלנד	1.3	0	
צרפת	0.75	12.8	שיעור גלובלי לבריאות, אמהות, נכות ומוות
גרמניה	8.4	7.3	
יוון	2.55	4.6	
הונגריה	7.0	0.0	
איסלנד	0	0.0	ביטוח בריאות ממומן ממיסים
אירלנד	..	..	שיעור גלובלי לכל ענפי הביטוח
איטליה	0	2.4	
יפן	5.0	5.0	
קוריאה	3.06	3.1	
לטביה	..	..	שיעור גלובלי לכל ענפי הביטוח
לוקסמבורג	3.05	3.1	
מכסיקו	1.03	1.8	מעסיק: בתוספת סכום קבוע בשיעור של 20.40% משכר המינימום לשכיר
הולנד	0	6.8	
ניו זילנד	0	0	ביטוח בריאות ממומן ממיסים
נורבגיה	..	..	שיעור גלובלי לכל ענפי הביטוח
פולין	2.45	0.0	
פורטוגל	..	..	שיעור גלובלי לכל ענפי הביטוח
סלובקיה	4.0	10.0	
סלובניה	6.36	7.1	
ספרד	4.7	23.6	שיעור גלובלי לבריאות, נכות וזיקנה
שבדיה	0	4.9	
שווייץ	0	0	דמי ביטוח בריאות משולמים במישרין לקופת חולים
טורקיה	..	..	
בריטניה	..	..	שיעור גלובלי לבריאות, זיקנה, נכות, אבטלה
ארצות הברית	..	..	

לוח 4 : ביטוח בריאות ממלכתי - מקורות המימון, מדינות ה-OECD וישראל (אחזים), 2016

מדינה	סך הכל	דמי ביטוח בריאות	תקציב המדינה ומקורות אחרים
ישראל	100.0	48.7	51.3
אוסטרליה	..	..	..
אוסטריה	..	..	..
בלגיה	100.0	65.2	34.8
קנדה	100.0	100.0	0
צ'ילה	100.0	33.7	66.3
צ'כיה	..	..	..
אסטוניה	100.0	95.4	4.6
דנמרק	100.0	0	100.0
פינלנד	100.0	55.6	44.4
צרפת	..	..	..
גרמניה	..	..	..
יוון	..	..	..
הונגריה	..	..	..
איסלנד	100.0	0	100.0
אירלנד	..	..	..
איטליה	..	..	..
יפן	100.0	55.3	44.7
קוריאה	100.0	82.5	17.5
לטביה	..	..	..
לוקסמבורג	100.0	61.7	38.3
מכסיקו	100.0	100.0	0
הולנד	..	..	..
ניו זילנד	100.0	0	100.0
נורבגיה	..	..	..
פולין	100.0	96.8	3.2
פורטוגל	..	..	..
סלובקיה	..	..	..
סלובניה	100.0	96.8	3.2
ספרד	..	..	..
שבדיה	..	..	..
שווייץ	100.0	10.0	90.0
טורקיה	..	..	..
בריטניה	..	..	..
ארצות הברית	100.0	43.0	57.0

15. מקורות המימון

עיקרי הממצאים

- ברוב מדינות ה-OECD מערכת הביטחון הסוציאלי ממומנת באמצעות תשלום דמי ביטוח הנגבים בעד העובדים (חוץ מבאוסטרליה, דנמרק וניו זילנד, שבהן היא ממומנת מתקציב המדינה).
- **שיעור דמי הביטוח:** במדינות אחדות יש כמה שיעורים של דמי ביטוח, לפי רמת ההכנסה של העובד (כגון ישראל, גרמניה, צרפת ויפן). השיעור הממוצע במדינות ה-OECD היה ב-2016 26.6% (השיעור הנמוך) וכ-30% (השיעור הגבוה), בעוד בישראל השיעורים היו 6.95% ו-19.5% בהתאמה.
- **נטל התשלום:** בכל המדינות ובהן ישראל, התשלום מוטל על העובד ועל מעסיקו, וברובן חלקו של המעסיק גבוה מחלקו של העובד: 11.8% השיעור הממוצע (הגבוה) לעובד לעומת 18.8% למעסיק. בישראל המגמה הפוכה: השיעור החל על העובד גבוה מזה של המעסיק – 12% לעומת 7.5% בהתאמה. מכאן עולה שבממוצע חלקו של העובד (שיעור רגיל) בכלל דמי הביטוח במדינות ה-OECD הוא 37%, לעומת 62% בישראל. יש לציין כי השיעור המופחת לעובד בישראל (3.5%) מקל את נטל התשלום על ההכנסות הנמוכות.
- **עצמאים:** בדומה לעובד שכיר, גם שיעור דמי הביטוח (הרגיל) לעובד עצמאי נמוך בישראל לעומת ממוצע ה-OECD – 16.23% לעומת 21.95% בהתאמה. במדינות אחדות יש לעצמאים כמה מדרגות של שיעורים לפי רמת הכנסה (כגון ישראל, בלגיה, צרפת, איטליה, בריטניה וארה"ב).
- **מקור המימון:** בישראל, כמו ברוב מדינות המערב, מערכת הביטחון הסוציאלי ממומנת משני מקורות עיקריים: תשלום דמי ביטוח (על ידי המבוטחים) והקצאת הממשלה (מתשלומי מיסים). ברוב מדינות ה-OECD הממשלה מתערבת באופנים שונים במימון הגמלאות לפי הצורך: מימון כולל, חלקי או כאחוז מהשכר החייב בדמי ביטוח, כפי שקיים בישראל. במדינות ה-OECD, 54.4% בממוצע מהוצאות הביטחון הסוציאלי ממומנים מדמי הביטוח לעומת 61.9% בישראל (כולל ריבית על השקעות ושיפוי האוצר בגין הורדת עלות העבודה). השתתפות המדינה בישראל נמוכה לעומת רוב מדינות הארגון.
- **מקור המימון לפי מודל הביטחון הסוציאלי:** ההבדלים במקור המימון לפי מודל המערכת ניכרים בין המדינות: במדינות אנגלוסקסיות (כגון אירלנד ואנגליה), וסוציאלי-דמוקרטיות (דנמרק או שבדיה), רוב המימון מבוסס על השתתפות הממשלה – 60%-80% מסך התקבולים. במדינות קורפורטיסטיות (כגון גרמניה, צרפת, בלגיה ושווייץ) רוב המימון מבוסס על דמי הביטוח והשתתפות המדינה נמוכה במיוחד – 20%-40% מסך התקבולים.

- **דמי ביטוח כשיעור מהתמ"ג:** ב-2014-2015 התייצב היקף הגבייה במונחי תמ"ג ברוב המדינות הנסקרות. בישראל הגבייה עלתה במעט, מ-5.1% מהתמ"ג ב-2014 ל-5.2% ב-2015. השיעור הממוצע במדינות ה-OECD היה בשנים אלה 9.1%, כך שהפער בין לבין ישראל נותר בעינו. בכמה מדינות, כמו גרמניה, צרפת ואוסטריה, שיעור דמי הביטוח מהתמ"ג הוא פי שלושה מהשיעור בישראל.
- **דמי ביטוח כשיעור מהמיסים:** חלקם של דמי הביטוח בכלל המיסים בישראל היה ב-2015 16.5% לעומת 26.8% בממוצע במדינות ה-OECD. במדינות אחדות היה שיעורם גבוה אף יותר – למשל בצ'כיה, סלובניה, הולנד, צרפת וגרמניה.

הגדרות

- **דמי ביטוח:** תשלום חובה המועבר בידי המעסיקים והעצמאים למערכת הציבורית למימון הביטחון הסוציאלי. תשלום זה אינו כולל תשלומים המועברים לקרנות פרטיות גם אם הם חובה על פי החוק. גובה התשלום מחושב כאחוז מההכנסה החייבת ועד תקרת התשלום (אם יש כזו).
- **שיעור מופחת:** שיעורי דמי הביטוח לבעלי הכנסה נמוכה, המוגדרת בדרך כלל לפי אחוז מהשכר הממוצע. במדינות אחדות יש כמה רמות של שיעור מופחת.

לוח 1 : שיעור דמי הביטוח לשכירים (סך הכל, חלקו של העובד וחלקו של המעסיק), מדינות ה-OECD
 וישראל (אחוזים), 2016

חלקו של המעסיק		חלקו של העובד		סה"כ דמי הביטוח		מדינה
רגיל	מופחת	רגיל	מופחת	רגיל	מופחת	
7.50	3.45	12.00	3.50	19.50	6.95	ישראל
0	0	0	0	0	0	אוסטרליה
21.41	21.41	14.98	14.98	36.39	36.39	אוסטריה
32.75	32.75	13.07	13.07	45.82	45.82	בלגיה
7.58	2.63	6.83	1.88	14.41	4.51	קנדה
0	0	7.00	7.00	7.00	7.00	צ'ילה
34.00	34.00	11.00	11.00	45.00	45.00	צ'כיה
33.80	33.80	1.60	1.60	35.40	35.40	אסטוניה
0	0	0	0	0	0	דנמרק
23.07	23.07	7.67	7.67	30.74	30.74	פינלנד
41.52	40.57	14.30	12.50	55.82	53.07	צרפת
19.33	10.85	20.43	10.85	39.75	21.70	גרמניה
24.85	24.85	15.79	15.79	40.64	40.64	יוון
27.00	27.00	18.50	18.50	45.50	45.50	הונגריה
7.35	7.35	8.00	8.00	15.35	15.35	איסלנד
10.75	8.50	4.00	4.00	14.75	12.50	אירלנד
31.88	31.88	10.49	9.49	42.37	41.37	איטליה
14.87	5.90	14.37	5.40	29.25	11.30	יפן
10.36	5.86	8.41	3.91	18.77	9.77	קוריאה
23.59	23.59	10.50	10.50	34.09	34.09	לטביה
12.16	12.16	11.05	11.05	23.21	23.21	לוקסמבורג
7.60	6.50	1.65	1.25	9.25	7.75	מכסיקו
11.72	11.72	28.15	28.15	39.87	39.87	הולנד
0	0	0	0	0	0	ניו זילנד
13.00	13.00	8.20	8.20	21.20	21.20	נורבגיה
16.78	4.17	9.00	9.00	25.78	13.17	פולין
23.75	23.75	11.00	11.00	34.75	34.75	פורטוגל
20.40	20.40	13.40	13.40	33.80	33.80	סלובקיה
16.10	16.10	22.10	22.10	38.20	38.20	סלובניה
29.90	29.90	6.35	6.35	36.25	36.25	ספרד
31.42	31.42	7.00	7.00	38.42	38.42	שבדיה
6.23	5.13	6.23	5.13	12.45	10.26	שווייץ
17.50	17.50	15.00	15.00	32.50	32.50	טורקיה
13.80	13.80	12.00	2.00	25.80	15.80	בריטניה
8.25	7.65	7.65	1.45	15.90	9.10	ארצות הברית
18.76	17.21	11.18	9.40	29.94	26.61	ממוצע OECD

לוח 2 : שיעור דמי הביטוח לעצמאים, מדינות ה-OECD וישראל, 2016

שיעור רגיל (%)	שיעור מופחת (%)	מדינה
16.23	9.82	ישראל
..	..	אוסטרליה
26.15		אוסטריה
21.50	14.16	בלגיה
9.90	-	קנדה
..	..	צ'ילה
6.75	-	צ'כיה
33.00	-	אסטוניה
..	..	דנמרק
23.60	-	פינלנד
44.59	43.59	צרפת
..	..	גרמניה
..	..	יוון
27.00	-	הונגריה
7.35	-	איסלנד
4.00	-	אירלנד
24.10	23.10	איטליה
..	..	יפן
9.00	-	קוריאה
30.58	-	לטביה
23.10	-	לוקסמבורג
..	..	מכסיקו
28.15	-	הולנד
..	..	ניו זילנד
11.40	-	נורבגיה
29.97	-	פולין
29.60	-	פורטוגל
47.15	-	סלובקיה
24.75	-	סלובניה
29.80	-	ספרד
28.97	-	שבדיה
9.65	-	שווייץ
..	..	טורקיה
9.00	2.00	בריטניה
15.30	2.90	ארצות הברית
21.95	15.93	ממוצע OECD

לוח 3 : מקורות המימון של מערכת הביטחון הסוציאלי, מדינות ה-OECD וישראל (אחזים), 2016

מדינה	סך הכל	דמי ביטוח	תקציב המדינה	אחר
ישראל	100.0	61.9	38.1	-
אוסטרליה	..	..	..	..
אוסטריה	100.0	62.3	36.4	1.3
בלגיה	100.0	59.2	38.6	2.3
קנדה	-	-	..	..
צ'ילה	-	-	..	..
צ'כיה	100.0	70.0	28.5	1.5
אסטוניה	100.0	81.7	18.1	0.2
דנמרק	100.0	19.0	79.8	1.3
פינלנד	100.0	47.7	47.2	5.1
צרפת	100.0	61.7	35.1	3.2
גרמניה	100.0	65.0	33.3	1.7
יוון	100.0	55.3	39.8	4.8
הונגריה	100.0	61.9	36.1	2.0
איסלנד	100.0	39.5	49.3	11.2
אירלנד	100.0	36.1	60.5	3.5
איטליה	100.0	49.5	48.5	1.9
יפן	..	..	..	..
קוריאה	..	..	..	..
לטביה	100.0	58.1	41.5	0.4
לוקסמבורג	100.0	46.3	41.9	11.8
מכסיקו	..	..	..	..
הולנד	100.0	65.7	19.9	14.4
ניו זילנד	..	..	..	..
נורבגיה	100.0	49.4	50.5	0.1
פולין	100.0	62.7	21.8	15.5
פורטוגל	100.0	45.3	46.1	8.6
סלובקיה	100.0	64.2	31.7	4.2
סלובניה	100.0	64.8	33.8	1.4
ספרד	100.0	53.4	44.0	2.6
שבדיה	100.0	47.2	50.7	2.1
שווייץ	100.0	65.9	24.3	9.8
טורקיה	100.0	52.4	41.9	5.7
בריטניה	100.0	36.9	48.6	14.5
ארצות הברית	..	..	..	..
ממוצע OECD	100.0	54.9	40.2	4.9

לוח 4 : דמי הביטוח כאחוז מהתמ"ג, מדינות ה-OECD וישראל, 2014-2015

2015	2014	מדינה
5.1	5.1	ישראל
0.0	0.0	אוסטרליה
14.8	14.7	אוסטריה
14.3	14.2	בלגיה
4.9	4.7	קנדה
1.4	1.4	צ'ילה
14.5	14.5	צ'כיה
11.2	10.9	אסטוניה
0.1	0.1	דנמרק
12.7	12.7	פינלנד
16.9	17.0	צרפת
14.0	13.9	גרמניה
10.7	10.3	יוון
13.1	12.5	הונגריה
3.6	3.7	איסלנד
3.9	5.0	אירלנד
13.1	13.0	איטליה
..	12.7	יפן
6.7	6.6	קוריאה
8.3	8.4	לטביה
10.7	11.0	לוקסמבורג
3.3	3.1	מכסיקו
14.2	14.9	הולנד
0.0	0.0	ניו זילנד
10.4	9.9	נורבגיה
..	12.2	פולין
9.0	9.0	פורטוגל
13.8	13.4	סלובקיה
14.5	14.4	סלובניה
11.4	11.6	ספרד
9.8	9.9	שבדיה
6.9	6.7	שווייץ
8.7	8.2	טורקיה
6.1	6.0	בריטניה
6.2	6.2	ארצות הברית
9.1	9.1	ממוצע OECD

לוח 5 : דמי הביטוח כאחוז מסך המיסים, מדינות ה-OECD וישראל, 2014-2015

2015	2014	מדינה
16.5	16.4	ישראל
0.0	0.0	אוסטרליה
34.0	34.2	אוסטריה
31.9	31.6	בלגיה
15.3	15.1	קנדה
6.9	7.2	צ'ילה
43.3	43.8	צ'כיה
33.3	33.6	אסטוניה
0.1	0.1	דנמרק
29.0	28.9	פינלנד
37.1	37.4	צרפת
37.9	38.1	גרמניה
29.0	28.7	יוון
33.3	32.7	הונגריה
9.7	9.5	איסלנד
16.6	17.3	אירלנד
30.2	29.8	איטליה
..	39.7	יפן
26.6	26.9	קוריאה
28.7	29.1	לטביה
28.9	28.7	לוקסמבורג
..	20.6	מכסיקו
37.7	39.6	הולנד
0.0	0.0	ניו זילנד
27.4	25.7	נורבגיה
..	38.1	פולין
26.1	26.2	פורטוגל
42.8	42.9	סלובקיה
39.7	39.4	סלובניה
33.7	34.4	ספרד
22.5	23.2	שבדיה
24.6	24.9	שווייץ
29.0	28.5	טורקיה
18.6	18.7	בריטניה
23.7	24.1	ארצות הברית
26.8	26.2	ממוצע OECD

is particularly small, while conditions for unemployment eligibility are stringent: the work period entitling one to unemployment benefits is relatively long, while the maximum period of unemployment benefit payments is shorter. The Israeli old-age pension is also lower than that of public pensions in most other OECD countries.

Chapter 13 presents data on the sources of social protection funding. The rate of insurance contributions as a percentage of GDP in Israel is lower than most OECD countries, while the portion contributed by workers is higher than that paid by employers – a phenomenon opposite to that in other OECD countries. Insurance contributions paid by employers for their workers is also lower.

Abstract

This publication compares the social protection system of Israel to those of other member countries of the OECD (Organization for Economic Cooperation and Development). Israel's membership in the organization enables the presentation of data that have been adapted for the most, part to OECD definitions. The comparison reflects the disparity in the scope of insurance coverage between various countries, allowing for the formulation of proposals to improve Israeli social security.

The publication includes up-to-date information on the social protection systems of Israel and other OECD countries from two perspectives: the legal (who is insured, conditions of entitlement to benefits, sources of financing, rates of insurance contributions and benefit levels), and the statistical perspective (recipients of benefits, benefit amount and total payments).

The first chapter presents general data on the Israeli economy compared to those of other OECD countries. Israel's economy is considered flourishing compared to others in the organization, with a per capita GDP of about 90% of the OECD average. Israel's population is young compared with the other OECD countries, and its expenditure on health and pensions is therefore relatively low. In addition, the rate of the working age population that is employed in Israel is similar to the OECD average, while the rate of foreign workers in Israel (including those from the Palestinian Authority), is low by international comparison. In welfare expenditure areas, Israel's position is relatively low compared to most developed countries.

Chapter 2 presents the organizational structure of social security systems. OECD countries have three main forms of social security: the corporatist model, the social model (social-democrat), and the liberal model (Anglo-Saxon). These models are also expressed in the organizational structure of social security institutes.

Chapters 3-12 present data about benefit payments (maternity, child, maintenance, work-injury, unemployment, disability, income support, old-age, long-term care and health), showing that that Israel's social security system is characterized by a very low level of generosity. For example, the benefit for a first child

National Insurance Institute
Research and Planning Administration

**The Social Protection System in Israel and in OECD
Countries
2017**

Jacques Bendelac

Jerusalem, April 2018